

Hanna-Mari Haataja

Vihreä vyöhyke – luonnonsuojelua yhteisvoimin

Haastattelututkimus Suomen ja Venäjän rajanläheisten alueiden suojelusta ja kehityksestä

Yhdyskuntatieteiden laitos

Tampereen yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos

HAATAJA, HANNA-MARI: Vihreä vyöhyke – luonnonsuojelua yhteisvoimin
Haastattelututkimus Suomen ja Venäjän rajanläheisten alueiden suojelusta ja
kehityksestä

Ympäristöpolitiikan pro gradu -tutkielma, 111 sivua, 4 liitesivua

Joulukuu 2005

Tutkimus on kuvaus Vihreän vyöhykkeen kehityksestä ja nykytilanteesta. Vihreä vyöhyke -idea on syntynyt pyrkimyksestä suojella Venäjän ja Suomen rajalla sijaitsevia biodiversiteetiltään arvokkaita vanhoja metsiä. Vihreä vyöhyke on tunnettu ja näkyvä käsite, mutta se ei ole itsenäinen eikä virallinen hanke tai sopimus. Tutkimus tarkastelee, mitä Vihreä vyöhyke on, miten se ilmenee ja mikä sitä vie eteenpäin. Tarkoituksena on myös selvittää, mitä vahvuuksia Vihreällä vyöhykkeellä on raja-alueen suojelussa ja mitä vaikutuksia olisi, jos Vihreästä vyöhykkeestä muodostettaisiin regime.

Aineistona tutkimuksessa on kahdentoista Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevän ihmisen haastattelut. Tutkimus on tehty laadullisin menetelmin. Aineiston analysoinnissa ja tulosten tulkinnassa on käytetty apuna kehysten, metaforan ja metonymian sekä regimen käsitteitä. Kehykset selittävät haastateltavien tapaa nähdä Vihreä vyöhyke. Vihreässä vyöhykkeessä on käynnissä raja-alueen luonnonsuojelun uudelleenkehystäminen. Vihreällä vyöhykkeellä etsitään uusia ongelmanmäärittelyjä ja toimintatapoja sekä uusia tapoja nähdä luonnonsuojelu. Vihreä vyöhyke on toimiva metafora, joka herättää ihmisissä myönteisiä mielikuvia ja saa heidät katsomaan rajalla tapahtuvaa luonnonsuojelua positiivisten kehysten läpi.

Vihreä vyöhyke toimii uusien luonnonsuojelutapojen kehittäjänä. Sen kautta luodaan uusia ja yhteisiä käsitteitä eri toimijoille. Vihreä vyöhyke yhdistää sekä toimijoita, luonnonsuojelualueita että toimintamalleja. Se myös kerää huomiota raja-alueelle ja on tehokas käsite, jonka avulla raja-alueen toimintaa on helpompi mainostaa ja kehittää. Vihreä vyöhyke ei keskity vain metsiensuojeluun, vaan ottaa huomioon ihmiset ja paikalliset elinkeinot. Sen parasta antia on erinomaisesti toimiva yhteistyö. Ongelmana ovat Venäjän hallinnosta aiheutuvat esteet sekä Suomen ja Venäjän erilaiset roolit niiden yhteistyössä. Ongelmia voisi helpottaa, jos Vihreästä vyöhykkeestä muodostettaisiin oma regime, jolloin muidenkin toimijoiden kuin valtion merkitys korostuisi. Vihreässä vyöhykkeessä on monia hyviä lähtökohtia, jotka voisivat kehittyä regimen avulla. Juuri tasavertainen yhteistyö, uudet ja tuloksellisemmat ongelmanmäärittelyt sekä järjestöjen ja paikallisten toimijoiden roolit vahvistuisivat entisestään regimen myötä.

Avainsanat: kansainvälinen ympäristöyhteistyö, toimintamalli, kehykset, metafora, regime, paikallinen yhteistyö, ympäristön hallinta

Sisällys

1. JOHDANTO	1
1.1. TUTKIMUSONGELMA	2
1.2. SUOMEN JA VENÄJÄN LUONNONSUOJELUYHTEISTYÖ	3
1.3. AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET	6
2. VIHREÄ VYÖHYKE	7
2.1. PAIKALLINEN ELÄMÄ	12
2.2. UNESCON MAAILMANPERINTÖKOHDDE	14
3. TUTKIMUKSELLISET LÄHTÖKOHDAT	14
3.1. TUTKIMUSMENETELMÄ	15
3.2. AINEISTO.....	16
3.3. KEHYKSET.....	18
3.4. METAFORA	20
3.5. METONYMIA.....	23
3.6. REGIME	24
4. VIHREÄN VYÖHYKKEEN MONET KASVOT	31
4.1. MYÖNTEISIÄ MIELIKUVIA JA UUSIA TOIMINTAMALLEJA.....	35
4.1.1. <i>Uranourtaja</i>	38
4.1.2. <i>Huomion herättäjä ja hyvä työkalu</i>	40
4.1.3. <i>Yhtenäisyyttä tutkimukseen</i>	42
4.1.4. <i>Vihreän vyöhykkeen saavutuksia</i>	44
4.2. MUUTAKIN KUIN LUONNONSUOJELUA	48
4.2.1. <i>Paikalliset ihmiset</i>	54
4.2.2. <i>Matkailu ja paikallinen yrittäjyys</i>	56
4.3. ETEENPÄIN VIEVÄT VOIMAT	59
4.3.1. <i>Puistoparit</i>	60
4.3.2. <i>Kansainvälisyydestä näkyvyyttä</i>	64
4.3.3. <i>EU:n rooli</i>	69
4.3.4. <i>Henkilökemioiden kohtaamisia ja hyviä kokemuksia</i>	71
4.3.5. <i>Luonnonsuojelujärjestöt</i>	75
4.4. TULEVAISUUDEN HAASTEITA	76
4.4.1. <i>Venäjän ja Suomen erilaiset roolit</i>	79
4.4.2. <i>Byrokraattiset ongelmat ja hallinnon muutokset Venäjällä</i>	82
4.4.3. <i>Rajan ylitys</i>	87
4.4.4. <i>Poliittisen tahdon ja yhteiskunnallisen tilauksen tarve</i>	88
4.5. VIRALLISEN MÄÄRITTELYN TARVE	94
5. LOPPUPÄÄTELMÄT	99
LÄHTEET	108
LIITTEET	112
LIITE 1: HAASTATTELURUNKO	112
LIITE 2: HAASTATELLUT HENKILÖT	114
LIITE 3: KARTTA VIHREÄN VYÖHYKKEEN ALUEISTA.....	115

1. Johdanto

Luonnonsuojelu vaatii usein yhteistoimintaa. Harvoin voimme yksin päättää, miten suojelemme ympäristöämme, koska huomioon on otettava niidenkin ihmisten mielipiteet, joihin päätökset myös vaikuttavat. Sellaisten luonnonvarojen suojeleminen ja käyttö, jotka koskettavat eri maiden kansalaisia, vaativat erityisen paljon yhteistyötä. Suomen ja Venäjän rajalla kulkeva havumetsävyöhyke on siitä hyvä esimerkki. Suomen itärajan molemmin puolin on hyvin säilynyttä, lajistoltaan monipuolista pohjoista havumetsää, joka uhkaa pilaantua ja kadota, ellei suojelutoimiin ryhdytä. Pyrkimyksestä suojella rajametsää on syntynyt ajatus Vihreästä vyöhykkeestä, joka kuvaa suojelualueiden ketjua. Vihreän vyöhykkeen ideana on toteuttaa kahden maan välistä luonnonsuojeluyhteistyötä, jotta arvokkaat luontokohteet säilyisivät.

Metsät ovat säilyneet rajan tuntumassa siksi, että ihminen ei ole päässyt hyödyntämään niitä. Raja oli pitkään suljettua aluetta, jonne oli hankala päästä myös teiden ja infrastruktuurin puutteiden takia. Poliittisten muutosten ja kehityksen tuomien mahdollisuuksien myötä metsien taloudellinen käyttö helpottuu ja lisääntyy. Myös Venäjän hallinnon organisaatiotason muutokset ovat olleet viimeisten vuosien aikana epäedullisia luonnonsuojelulle ja luonnonsuojeluyhteistyölle. Venäjän metsätalous muuttuu koko ajan intensiivisemmäksi ja myös Suomen puolella paineet metsien tehokkaaseen talouskäyttöön ovat kovat. On tärkeää tehdä tutkimuksellista ja suojelullista yhteistyötä Venäjän ja Suomen välillä. Siten luonnontilaisista metsistä saataisiin luotettavaa tietoa ja voitaisiin päättää metsien käytöstä ja suojelusta ottaen huomioon biologiset, taloudelliset ja kulttuuriset seikat sekä paikalliset asukkaat. On tärkeää, että Venäjän kanssa tehdään yhteistyötä ja seurataan Venäjällä tehtäviä päätöksiä, koska 60 prosenttia maailman pohjoisen havumetsävyöhykkeen metsistä sijaitsee Venäjällä (Haapala & al. 2003, 4).

Pääasiassa Vihreä vyöhyke on Suomen ja Venäjän välistä yhteistyötä, vaikka Norjankin alueita kuuluu Vihreään vyöhykkeeseen. Myös työssäni keskityn Vihreän vyöhykkeen tarkastelussa enemmän Suomen ja Venäjän väliseen yhteistyöhön. Samanlaista ajatusta rajavyöhykkeiden suojelusta on myös muualla Euroopassa.

Joskus puhutaankin koko Euroopan Vihreästä vyöhykkeestä tai Green Beltistä. Tässä tutkimuksessa käyttäessäni Vihreä vyöhyke-termiä viitataan ensisijaisesti Suomen ja Venäjän väliseen Vihreään vyöhykkeeseen eli ns. Fennoskandian Vihreään vyöhykkeeseen.

Vihreä vyöhyke on toistaiseksi hahmotelma ja idea, siitä ei ole olemassa sopimusta eikä virallista määrittelyä. Vihreästä vyöhykkeestä kuitenkin puhutaan, sitä kehitetään ja se on paljon esillä. Toisaalta Vihreä vyöhyke toteuttaa tarkoitusperäänsä hiljaisesti niin, että Vihreän vyöhykkeen ideoiden mukaan toimitaan monien hankkeiden kautta ja Vihreään vyöhykkeeseen liittyvää käsitteistöä vakiinnutetaan ihmisten puheisiin ja käytäntöön, vaikka kukaan ei oikeastaan tiedä, mitä Vihreä vyöhyke lopulta on. Toisaalta Vihreä vyöhyke kerää huomiota koko raja-alueelle ja on keulakuvana raja-alueella tapahtuvalle toiminnalle ja tilanteelle. Vihreä vyöhyke on ehtinyt jo saada omia muotojaan ihmisten mielissä. Sillä on myös monenlaisia tapoja vaikuttaa raja-alueen suojeluun ja kehitykseen.

1.1. Tutkimusongelma

Vihreästä vyöhykkeestä tekee mielenkiintoisen se, että vaikka se on ihmisten puheissa ja toimissa mukana, se ei ole vielä mitään virallista tai yksiselitteisesti määriteltyä. Vihreä vyöhyke -idea on elänyt jo pitkään ilman omaa sopimusta tai hanketta. Se on kuitenkin kehittynyt ja mennyt eteenpäin koko ajan omalla tavallaan. Mikä tämä tapa on ja mihin se johtaa, on mielenkiintoinen kysymys.

Tutkimusongelmani jakaantuu kolmeen osaan. Ensimmäinen kysymys on, mitä Vihreä vyöhyke on raja-alueen suojelussa ja luonnonsuojeluyhteistyössä. Pysin siis selvittämään, millaisena ne ihmiset, jotka suunnittelevat Vihreää vyöhykettä ja työskentelevät sen alueiden parissa, näkevät sen. Toinen ongelma on, miten Vihreä vyöhyke toteutuu, eli mikä sitä pitää yllä, mitä sillä on saatu aikaan ja mitä vahvuuksia ja etuja sillä on. Kolmas kysymys on, jos Vihreästä vyöhykkeestä muodostettaisiin regime, mitä vaikutuksia sillä olisi Vihreään vyöhykkeeseen.

1.2. Suomen ja Venäjän luonnonsuojeluyhteistyö

Suomen ja Neuvostoliiton välinen luonnonsuojeluyhteistyö alkoi 1970-luvun alussa, jolloin solmittiin tieteellis-tekninen yhteistyösopimus. Aluksi yhteistyö oli Moskova- ja ministeriökeskeistä, mutta yhteistyötä tehtiin myös virastojen, tutkimuslaitosten, yliopistojen ja luonnonsuojelujärjestöjen välillä. (Ruuhijärvi 1997, 40) Sekä Venäjällä että Suomessa järjestettiin tapaamisia ja seminaareja. Suomi solmi Neuvostoliiton kanssa ympäristöyhteistyösopimuksen vuonna 1985, jonka pohjalta perustettiin Suomen ja Neuvostoliiton yhteinen luonnonsuojelutyöryhmä. Yhteistyösopimus uudistettiin Venäjän kanssa vuonna 1992. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 4)

Vuonna 1989 perustettiin Ystävyyden puisto Suomen ja Neuvostoliiton hallitusten välisellä sopimuksella. Ystävyyden luonnonsuojelualue sijaitsee Suomen puolella Kuhmossa ja Venäjän puolella Kostamuksessa. Se on ainoa Vihreän vyöhykkeen alueista, josta on tehty hallitusten välinen sopimus. Puiston perustamisen tarkoitus oli suojella metsäpeuraa ja tehdä luonnonsuojelututkimuksen yhteistyötä. Ystävyyden luonnonsuojelualueella Suomen ja Venäjän raja on ollut samassa kohtaa vuodesta 1595. Tämän takia alueella on hyvä tehdä vertailevaa tutkimusta, koska luonto on ollut rajan molemmin puolin samanlaista, mutta kulttuuri ja maankäyttö ovat olleet hyvin erilaisia. (Haapala & al. 2003, 26)

Aluksi Ystävyyden puiston tutkimus painottui ympäristöongelmien tutkimukseen ja biotooppielinympäristö- ja lajistokartoituksiin. Myöhemmin on alettu kiinnittää huomiota myös vanhojen metsien pirstoutumiseen ja lajien uhanalaistumiseen. Suomen puolella tutkimuksesta vastaa Kainuun ympäristökeskuksen osasto Ystävyyden puiston tutkimuskeskus. Sen toimintaa ohjaavat ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Venäjällä suojelualueen tehtävistä huolehtii Kostamuksen luonnonsuojelualueen hallinto Venäjän federaation luonnonvarainministeriön ohjaamana. (Haapala & al. 2003, 26-27)

Nykyään luonnonsuojelutyöryhmän tehtävänä on edistää suojelualueiden perustamista ja uhanalaisten lajien suojelua Luoteis-Venäjällä sekä kehittää yhteistyötä Luoteis-Venäjän ja Suomen luonnonsuojelualueiden välillä. Vuosina 1986-2002 työryhmän

puheenjohtajana toimi Rauno Ruuhijärvi, joka on myös yksi tutkimukseni haastateltavista. Työryhmän jäsenenä on asiantuntijoita ympäristöministeriöstä, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta, Metlasta, Ystävyyden puiston tutkimuskeskuksesta, Helsingin yliopistosta sekä Oulun yliopiston Oulangan biologiselta asemalta. (Haapala & al. 2003, 3)

Vuonna 1991 Karjalan ja Arkangelin alueille perustettiin Euroopan laajin metsä- ja suokansallispuisto Vodlajärvi. Seuraavana vuonna perustettiin Paanajärven kansallispuisto. Vuosina 1992-1994 toteutettiin rajametsien inventointihanke yhdessä Venäjän tiedeakatemian Karjalan tiedekeskuksen kanssa. Karjalan tiedekeskus on merkittävä yhteistyökumppani suomalaisille Karjalan luonnon monimuotoisuuden tutkimuksessa. Rajametsien tutkimus johti ehdotuksiin Tolvajärven, Koitajoen, Tuulijärven (Tuuloksen) ja Kalevalan suojelualueiden perustamisesta sekä näiden alueiden biodiversiteetin lisäinventoinneista. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 8)

Vuonna 1994 alkoi yhteistyö Leningradin alueen ja Pietarin yliopiston kanssa Inkerin luonnonpuiston suunnittelulla. Suojelualueita on suunniteltu myös Karjalan kannakselle ja Pietarin ympäristöön. Paatsjoen luonnonpuisto perustettiin vuonna 1992. Muurmannin alueella Kutsan luonnonsuojelupuisto perustettiin vuonna 1994. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 9) Myös Lapin metsän, Hiipinän ja Turjanrannan tutkimukset ovat Muurmannin alueen suojeluhankkeita (Haapala & al. 2003, 6).

Suomen puuntuontiin Venäjältä kohdistunut kansainvälinen paine sekä tarve tehokkaampaan yhteistyöhön johtivat vuonna 1997 aloitettuun suomalais-venäläiseen Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kehittämisohjelmaan. Ohjelman tarkoituksena on koordinoida Suomen ja Venäjän välistä metsätaloutta ja luonnonsuojelua. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 4) Tavoitteena on kehittää metsätaloutta ekologisesti kestävämpään suuntaan ja suojella arvokkaita luontokohteita.

Ohjelma tukee luonnonsuojeluhankkeita, joita toteutetaan Karjalan Tasavallassa, Muurmannin, Arkangelin, Vologdan ja Leningradin alueilla sekä Pietarin kaupungissa. Hankkeilla suojellaan luonnon monimuotoisuutta sekä kehitetään ja täydennetään Venäjän luoteisosien suojelualueverkkoa. Ohjelma edistää suomalaisten ja venäläisten

kahdenvälistä yhteistyötä ja kansainvälistä yhteistyötä. Se parantaa myös suojelualueiden edellytyksiä palvelu luontomatkailua, -valistusta ja -koulutusta. Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen suunnittelun tukeminen on ohjelman yksi tärkeistä osista. (Haapala & al. 2003, 10-13, 17)

Myös uhanalaislajien eli punaisten kirjojen julkaiseminen Venäjällä on ohjelman tärkeä tehtävä. Punaisista kirjoista käy ilmi alueelliset uhanalaiset eläin- ja kasvilajit ja niiden elinympäristöt. Punaiset kirjat tarjoavat tieteelliset perustelut suojelulle ja toimivat myös laillisina dokumentteina suojelutarpeesta. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 26)

Suomessa ohjelmaan osallistuvat ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä ulkoasiainministeriö. Hankkeiden koordinoinnista vastaa Suomen ympäristökeskus ja sitä ohjaa ja valvoo ympäristöministeriön alainen suomalais-venäläinen luonnonsuojelutyöryhmä. Ohjelma toimii yhteistyössä mm. EU:n Pohjoisen ulottuvuuden metsäohjelman, Barentsin neuvoston ja Arktisen neuvoston kanssa. Suomen, Venäjän, Ruotsin ja Norjan luonnonsuojeluyhteistyön parantamiseksi ja koordinoimiseksi on perustettu Habitat Contact Forum, Barentsin Euroarktisen alueen habitaattien suojelun kontaktifoorumi. (Haapala & al. 2003, 14)

Ohjelma ei ole ottanut huomioon kovinkaan paljon alueidensa kulttuuria ja sosio-ekonomista kehitystä. Suojelualueiden toteutumisenkin kannalta olisi hyvä, jos paikalliset ihmiset otettaisiin paremmin huomioon. Ohjelma on keskittynyt katsomaan raja-alueita luonnontieteelliseltä kannalta. Kulttuuriset, taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat ovat olleet vain pieni osa ohjelmaa. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 23-24)

Vihreää vyöhykettä omalta osaltaan toteuttaa Metsähallitus. Metsähallituksen kansainvälisenä tehtävänä on suojella pohjoista havumetsävyöhykettä. Tavoitteena on muodostaa Suomen ja Venäjän rajan yli toimivien puistoparien ketju Suomenlahdelta Ylä-Lapin Paatsjoelle asti. Puistoparien tarkoituksena on yhtenäistää suojelualueiden hoitoa Venäjällä ja Suomessa. (Haapala & al. 2003, 22) Myös Norjasta kuuluu alueita Vihreään vyöhykkeeseen, mutta suurin osa puistopareista sijaitsee Suomen ja Venäjän välillä. Puistoparien muodostamaa etelä-pohjoissuuntaista ketjua kutsutaan usein Vihreän vyöhykkeen helminauhaksi. Jos kaikki suunnitellut suojelualueet ja

puistoparit toteutuvat, Vihreän vyöhykkeen helminauha olisi ainutlaatuinen luonnonsuojelukokonaisuus Euroopassa.

Puistopareja on olemassa tällä hetkellä kolme. Ystävyyden puisto Suomessa ja Kostamuksen luonnonpuisto muodostavat Ystävyyden luonnonsuojelualueen. Oulangan kansallispuisto ja Paanajärven kansallispuisto muodostavat toisen puistoparin ja kolmas puistopari on Urho Kekkosen kansallispuisto ja Lapin luonnonpuisto Venäjällä. Kolme vireillä olevaa yhteistyöhanketta odottavat päätöstä puistoparin perustamisesta. Nämä ovat Kalevala-puisto Suomussalmella ja Vienan Kalevalan kansallispuisto, Linnasaaren kansallispuisto ja Sortavalan saariston ja Valamon suojelualueet sekä Itäisen Suomenlahden kansallispuisto ja Inkerin luonnonpuisto. (Silfverberg & Alhojärvi 2004, 12)

Suomen ja Venäjän rajayhteistyöprojektit ovat saaneet sekä Interreg- että Tacis-rahoitusta. Interreg ja Tacis ovat Euroopan komission kaksi pääasiallista rahoitusvälinettä EU:n ja IVY:n jäsenmaiden välisessä raja-alueyhteistyössä. Interreg on yhteisön aloite, jonka tavoitteena on edistää alueiden välistä yhteistyötä. Se kattaa ainoastaan Euroopan unionin jäsenvaltiot ja se rahoitetaan rakennerahastoista. (www.europa.eu.int) Tacis on EU:n teknisen avun ohjelma IVY-maille ja Mongolialle. Ohjelman avulla tuetaan näiden maiden markkinatalous- ja demokratiakehitystä sekä lisätään taloudellista ja poliittista yhteistyötä EU:n ja kohdemaiden välillä. Tacis on EU:n tärkein rahoitusinstrumentti Venäjä-strategioiden ja kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen (PCA) realisoimiseksi ja Pohjoisen ulottuvuuden aloitteen tukemiseksi. Uusi Tacis-asetus hyväksyttiin tammikuussa 2000. (www.finpro.fi)

Tacis- ja Interreg-hankkeita on ollut useita Vihreän vyöhykkeen alueilla. Esimerkiksi Karelia Parks Tacis -hanke toimi 1990-luvun lopulla Vihreän vyöhykkeen suojelualueverkoston synnyttämiseksi Venäjän puolelle (Karivalo 2004).

1.3. Aikaisemmat tutkimukset

Vihreästä vyöhykkeestä ja sen luonnosta on tehty aikaisemmin suhteellisen paljon tutkimuksia ja kartoituksia. Saksalainen Eva Kleinn (1998) teki opinnäytetyönsä

Vihreän vyöhykkeen maailmanperintökohteen suunnittelusta ja sen geokologisista ominaisuuksista. Tiina Hokkanen (2000) on tehnyt Joensuun yliopistolle pro gradu -tutkielman aiheesta ”Ympäristöjärjestöt ja kansainvälinen metsäteollisuus kiistakumppaneina Karjalan Tasavallassa. Pelinappulana Pääjärven metsätyökylä ja Green Belt -suojelualueet”. Henna Haapala (1998) on tehnyt Tampereen yliopistoon pro gradu -tutkielman aiheesta ”Karjalan Tasavallan metsien suojelun kansallisia ja kansainvälisiä erikoisuuksia – retoriikka-analyysi Karjalan metsiä koskevasta keskustelusta”. Molemmat pro gradu -tutkielmat sivusivat Vihreää vyöhykettä ja sen alueita. Sari Kemppainen (2000) on tehnyt Suomen ympäristökeskuksessa selvityksen aiheesta ”Kiista Itä-Fennoskandian vihreästä aarteesta. Metsä- ja luonnonsuojelukeskustelua Karjalan tasavallassa vuonna 1998”. Selvityksessä tarkastellaan Suomen lähialueiden, pääasiassa Karjalan tasavallan, luonnonsuojelullista ilmapiiriä. Lisäksi Vihreää vyöhykettä koskevia ja sitä sivuavia selvityksiä ja kirjoituksia on olemassa useita, mutta laajempia tutkimuksia Vihreästä vyöhykkeestä en löytänyt.

Eva Kleinnin opinnäytetyö tarkastelee Vihreää vyöhykettä kokonaisuutena, mutta sekin perehtyy Vihreän vyöhykkeen geokologisiin ominaisuuksiin. Vaikka Vihreästä vyöhykkeestä on paljon kirjoitettu, sitä ei ole tarkasteltu yhteiskunnallisena tai poliittisena ympäristönsuojelukokonaisuutena. Minun tutkimukseni eroaa aikaisemmista tutkimuksista siinä, että tutkimukseni tarkastelee Vihreää vyöhykettä omana ympäristönsuojelukeinonaan ja kokonaisuutenaan pyrkien ottamaan huomioon kaikki sen vahvuudet, heikkoudet ja mahdollisuudet.

2. Vihreä vyöhyke

Edellä mainituissa tutkimuksissa ja monissa muissa kirjoituksissa kuvataan, mistä kaikki Vihreän vyöhykkeen kohdalla alkoi. En aio paneutua sen tarkemmin Vihreän vyöhykkeen alkuvaiheisiin tai historiaan, koska aiheesta on selvityksiä ja kuvauksia jo ennestään paljon. Myöskään haastateltavani eivät tuoneet aiheeseen uutta tietoa, joten kertaan seuraavaksi lyhyesti, millainen on ollut Vihreän vyöhykkeen kehitys.

Vihreä vyöhyke sai alkusysäyksen 80-luvun alkupuolella satelliittikuvista. Niistä näkyi, että Venäjän ja Suomen rajaa peittää tumma vanhojen pohjoisten havumetsien vyöhyke. Samalla myös huomattiin, että alueelta oli jo hävinnyt suuria metsäalueita, jolloin ymmärrettiin, että jäljelläkin olevia metsiä uhkasivat hakkuut. (Ruuhijärvi 1997, 41) Nämä havainnot ovat vähitellen johtaneet ajatukseen perustaa Fennoskandian Vihreä vyöhyke, jolla näitä rajaseudun metsiä suojeltaisiin. Fennoskandian Vihreä vyöhyke ulottuu Jäämereltä Suomenlahdelle, ja siihen kuuluu rajan läheisiä alueita Norjasta, Suomesta ja Venäjältä.

Vihreä vyöhyke on osa Suomen ja Venäjän luonnonsuojeluyhteistyötä. Käsitteenä Vihreästä vyöhykkeestä alettiin puhua rajametsäprojektin yhteydessä. Neuvostoliiton hajottua pääsy raja-alueille helpottui ja lisääntyvä puun hakkuu ja kuljetukset alkoivat uhata koskemattomina säilyneitä rajametsiä. Rajametsien tulevaisuudesta nousi kova huoli, mikä johti niiden inventointiin. Suomen ympäristöministeriö ja Venäjän Tiedeakatemian Karjalan tutkimuskeskus solmivat rajametsien tutkimussopimuksen vuosiksi 1992–1994. Työ johti ehdotuksiin useiden suojelualueiden perustamisesta ja rajaamisesta. (Ruuhijärvi 1997, 41)

Myös Suomessa vuosina 1991-1996 toteutettu vanhojen metsien suojeluohjelma osoitti, että rajan läheiset alueet ovat Pohjois-Euroopan mittakaavassa tärkeitä pohjoisen havumetsävyöhykkeen ekosysteemien ja lajiston suojelun kannalta. Jo silloin Vihreän vyöhykkeen kehittämisen ajateltiin tukevan Venäjän suojelualueita ja Suomen ja Venäjän luonnonsuojelu-, tutkimus-, ja kulttuuriyhteistyön kehitystä. Suomen hallituksessa Vihreä vyöhyke tuotiin esille vuonna 1996, kun hallituksen lähialueyhteistyön ministeriövaliokunta linjasi metsä- ja luonnonsuojelualan lähialueyhteistyön tarpeita vuoteen 2000 asti. Suomen maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja Karjalan Tasavallan hallitus vahvistivat joulukuussa 1996 aiempöytäkirjan, jonka aiheena oli yhteistyö kestävän metsätalouden edistämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden suojelussa. Nykyään Vihreä vyöhyke on osa Luoteis-Venäjän kestävän metsätalouden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kehittämisohjelmaa. (Haapala & al. 2003, 18-19)

Karjalan osalta Vihreän vyöhykkeen käsitteen otti ensimmäisenä esille Karjalan tutkimuskeskuksen johtaja A. Titov vuonna 1994. Samana vuonna Suomen ja

Venäjän luonnonsuojelutyöryhmät ottivat kokouksessaan ohjelmaansa Barentsin mereltä Suomenlahdelle ulottuvan suojelualueiden vyöhykkeen toteuttamisen. Kokouksen pöytäkirjassa esitettiin Vihreää vyöhykettä ehdotettavaksi myös Unescon maailmanperintöluetteloon. (Ruuhijärvi 1997, 41, 43)

Vihreä vyöhyke on yksi Euroopan merkittävimpiä suojeluhankkeita, jonka puolesta myös kansalaisjärjestöt työskentelevät. Vihreä vyöhyke ei ole yhtenäinen kokonaisuus, vaan suojelualueiden verkosto, joka muodostuu nykyisistä ja suunnitelluista suojelualueista molemmilla puolilla rajaa. Suomessa on tehty viralliset suojelupäätökset Vihreän vyöhykkeen kannalta tärkeimmistä alueista. Näitä ovat esimerkiksi vanhojen metsien suojeluohjelman hyväksyminen kesäkuussa 1996, Suomen Natura 2000 -verkostoehdotuksen hyväksyminen valtioneuvostossa vuosina 1998 ja 1999 sekä Naturan täydennysehdotus vuonna 2002. Vihreän vyöhykkeen suojelua ovat edistäneet myös jo perustetut suojelualueet, suojelualueiden hoitoon ja käyttöön liittyvän yhteistyön lisääminen, ekosysteemien, elinympäristöjen ja eliöstön suojelu Venäjän ja Suomen yhteistyönä, tutkimuksen ja kulttuuriyhteistyön lisääminen, ekologisesti kestävä metsätalouden edistäminen ja luonnon virkistyskäytön ja ympäristövastuullisen luontomatkailun edistäminen. (Haapala & al. 2003, 18-19)

Myös Euroopan laajuisen Vihreän vyöhykkeen perustamisesta on käyty keskustelua. Käytännössä Euroopan Vihreän vyöhykkeen raja kulkisi pitkin entisen rautaesiripun rajoja, koska myös sinne on jäänyt poliittis-historiallisista syistä paljon vanhaa ja koskematonta metsää. Kesäkuussa 2003 järjestettiin Bonnissa Saksan ympäristöviraston kutsumana kokous, jossa keskusteltiin koko Euroopan laajuisen Vihreän vyöhykkeen perustamisesta. Syyskuussa pidettiin toinen kokous Euroopan Vihreästä vyöhykkeestä. Kokouksessa Euroopan Vihreää vyöhykettä suunniteltiin rajat ylittäväksi projektiksi, joka vahvistaa luonnonsuojelua ja tukee alueellista kestävä kehitystä. Se myös täydentää Natura 2000 -alueita ja tukee muita luonnonsuojeluohjelmia. (Karivalo 2004)

Marraskuussa 2003 Kuhmossa pidetyssä Barentsin Habitat Contact Forumin kokouksessa keskusteltiin Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen kehittämisestä. (Karivalo 2004) Kansainvälinen Habitat Contact Forum on ohjelma, jonka on

tarkoitus luoda vuorovaikutusta Barentsin Euro-Arktisen alueen eri luonnonsuojelutahojen välille. Kokouksia on pidetty kolme ja viimeisin on Kuhmossa 2003 pidetty kokous. Sen tarkoituksena oli keskustella luonnonsuojeluun liittyvistä asioista ja kehittää konsepteja ja strategioita tulevaisuuden tutkimukseen ja eri habitaattien suojeluun. Tavoitteena oli mm. luoda ideoita kahden- ja monenkeskisiin luonnonsuojelustrategioihin sekä luoda ja vahvistaa tiedonvaihtoa, kontakteja ja kokemuksia. Yhtenä aiheena oli Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen suojelualueiden välinen yhteistyö ja kehitys sekä puistoparien yhteistyö. Kokouksessa oltiin yhtä mieltä siitä, että vanhoja metsiä on suojeltava ja suojelua tuettava ja että Venäjän luoteisosien metsiä uhkaa kontrolloimaton metsätalous. Kestävän metsätalouden ja kestävän ekoturismin kehittäminen tulee olemaan yksi tärkeistä Habitat Contact Forumin tavoitteista. (Lindholm & Keinonen 2004, 5-6)

Kokouksessa päädyttiin muun muassa myös siihen, että hallitusten, NGO:iden, kansainvälisten järjestöjen ja kehitysyhteistyötahojen Barentsin alueella tulisi tukea Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen aloitetta ja myös Euroopan Vihreän vyöhykkeen verkostoa. Fennoskandian Vihreää vyöhykettä ehdotettiin maailman luontoperintökohteeksi. Rajayhteistyön kehittämisen välineeksi ehdotettiin EUROPARC -kriteerejä ja indikaattoreita, joista myöhemmin lisää. (Karivalo 2004)

Tutkimustani varten haastattelin 12:ta Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevää henkilöä. Haastatteluista kerron enemmän aineisto-kappaleessa, mutta esittelen jo tässä yhteydessä haastateltavien mietteitä Vihreän vyöhykkeen historiasta. Haastateltavien kertomukset Vihreän vyöhykkeen historiasta ja kehityksestä olivat paljolti edellä olevan kaltaisia. Keskenään haastateltavien kuvaukset saattoivat hieman poiketa toisistaan, mikä voi johtua siitä, että haastateltavat olivat työskennelleet Vihreän vyöhykkeen parissa eri aikoja, jotkut kauemmin ja jotkut lyhyemmän aikaa. Myös työpaikka vaikuttaa varmasti kokemuksiin Vihreän vyöhykkeen synnystä ja kehityksestä. Jotkut haastateltavat mainitsivat itsekin, ettei heidän tietonsa ylety kovin pitkälle menneisyyteen, koska he ovat työskennelleet varsinaisesti Vihreään vyöhykkeeseen liittyen sen verran lyhyen aikaa. He kertoivat Vihreän vyöhykkeen historiasta omien muistojensa ja mielikuviensa perusteella.

Haastateltavat olivat yhtä mieltä siitä, että tärkein vaikuttava tekijä raja-alueen säilymiseen on ollut se, ettei ihminen ole poliittisista syistä raja-alueille päässyt. Luonto on säilynyt koskemattomana ihmisten ja kehityksen ulottumattomissa. Kun rajat avautuivat ja ihminen pääsi raja-alueen metsiin, alkuperäinen luonto on ollut yhä enemmän vaarassa turmeltua ja hävitä. Metsätalous on pienentänyt luonnontilaisten metsien pinta-alaa varsinkin Suomen puolella. Hakkuut, rakentaminen ja useat metsäautotiet ovat haukanneet oman osansa raja-alueen luonnosta. Tosin infrastruktuurin puute ja pitkät etäisyydet ovat hidastaneet metsien taloudellista hyödyntämistä.

Mut kyllähän Vihreen vyöhykkeen yks taustatekijä on rautaesirippu. Et se on tietyllä lailla ollu semmonen, tai mikä on tietyllä lailla luonu semmosia olosuhteita ja myöskin on säilyny, ja sitä on haluttu säilyttää tämmösenä osin asumattomana alueena, ja se on ollu tämmönen turvallisuuskysymys sitten. Tavallaan kuitenkin suurin syy. Toinen on se että se on varmaan joka valtiosta lähteny, et se on aina ollu semmosta syrjäseutua, ja tullu luonnonvarojen hyödyttäminen, ja kuitenkin tullu sinne hieman jälkijunassa, mistä on seurannu se, että ne on säilyny niin hyvin. Niinku meillä Pohjois-Karjalassa nehän on tavallaan nää viimeiset vanhat metsät itärajan pinnassa mitä on, ni tervanpoltto ei ollu taloudellisesti kannattavaa, ja etäisyyksien ja tiestön puutteen vuoksi siellä on hakattu, et ne on ikään kuin silleen kaukana ollu. Nyt vasta, ku tullu tämmönen mahottoman tihee metsäautoverkosto, ni ne on saatu sieltä pois. (H3)

No kyl mun mielestä niiku sanotaan niiku luonnonvarojen hyödyntämisessä, ni Suomen puolella rajaa tää täysin käsittämätöntä nää hakkuut ja se intensiivisyys, millä metsiä on käsitelty ja uudistettu. Ja sitten erityisesti nää ojitukset, mitä on tehty, et ku metsäammattilaiset itsekin ilmoittaa, että useita kymmeniä prosentteja ojituksista on täysin metsätaloudellisesti kannattamattomia ja kun verrataan sitä luonnon monimuotoisuuteen, ni kyllähän tää ois voinu olla suunnitelmallisempaa. Ja sit tietyllä lailla sitten, et tää metsäautotieverkon rakentaminen on semmonen, että nää kun on yhteiskunnan omia säätelymekanismeja, et ku metsäautotien rakentamiseen voi saada tukea jos palvelee muitakin tarkoituksia, ni se on omalta osaltaan edistäny mökkien rakentamista hyvinkin pienien lampien rannoille, ja siitä seuraa se että jos katsoo karttaa ni näkee et suot on ojitettu ja näkee ku satunnaisotannalla otat jonkun Pohjois-Karjalan peruskartan, jos ei satu olemaan järvi tai joku muu, ni se on aina saman näköstä, et suot on ojitettu ja sit siellä menee metsäautoteitä joka paikassa. Et kyl se on täysin metsätalouden ehdoilla menny. (H3)

Haastateltavat muistavat, että Neuvostoliiton hajoaminen oli merkittävä asia Vihreän vyöhykkeen kehitykselle. Neuvostoliiton hajottua rajat avautuivat enemmän, liikkuminen raja-alueella tuli vapaammaksi ja metsien käyttö tuli mahdolliseksi. Yksi suuri muutos Venäjän ja Suomen yhteistyössä koskien raja-alueen ympäristöä oli se, että yhteistyö muuttui Neuvostoliiton hajottua konkreettisemmaksi. Neuvostoliiton

aikaan yhteistyö perustui suurelta osin virkamiesten tapaamisille ja kokouksille, mutta 90-luvun alkupuolelta lähtien yhteistyö on ollut käytännönläheisempää.

Sen jälkeen kun mä tulin töihin, ni se oli paljolti, no sillon oli vielä Neuvostoliitto, eli sekin vaikutti tietyksi omalta osaltaan, että oli paljon tämmöistä virkamiesten välisiä tapaamisia. Mut siihen sit pikkuhiljaa oikeestaan päästiin semmoseen käytännön yhteistyöhön. Ja tää lähti siellä 90-luvun puolivälin tienoilla et ruettiin tekemään ihan semmosta konkreettista työtä, että enää ne ei ollu välttämättä pelkästään johtajat jotka tapasivat ja keskustelivat, vaan alettiin oikeesti tehdä niiku sanoin opastuksen alalla yhteistyötä ja luontomatkailun kehittämisen alalla ja sitten myös näitten alueitten suunnittelussa ja niitten käytön suunnittelussa. (H2)

Neuvostoliiton romahdettua tilanne oli sekava ja Venäjän taloudellinen tilanne huono. Euroopan unionin rahoittamat hankkeet olivat tuolloin erityisen tärkeitä raja-alueen suojelussa ja kehityksessä. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen ilmapiiri oli otollinen suojelun kehittymiselle ja yhteistyön luomiselle, ja tuolloin mentiin merkittäviä askeleita eteenpäin raja-alueen kehityksessä.

...ihan pieniä ei ollu henkisetkään esteet kun Neuvostoliitto hajos et sillon 91 ku siellä käytiin. Mut ehkä siellä valmiutta yhteistyöhön oli, mut sit taloudellinen tilanne oli Venäjällä Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen todella heikko, et siinä niiku nää lähialuerahat ja 95 vuoden jälkeen EU:n rahat oli merkittävässä roolissa. (H3)

Sinänsä se on tosi merkittävä että 90-luvulta alkaen, ku tämä poliittinen ilmasto muuttu, ni miten paljo on luonnonsuojelupuolella tehty yhteistyötä tässä itärajan pinnassa, ja inventointeja ja suojelupäätöksiä ja suojelusuunnitelmia vielä enemmän ku päätöksiä, että se on merkittävä asia. (H5)

2.1. Paikallinen elämä

Tutkimuksessani tulee toistuvasti esille, että Vihreä vyöhyke on paljon muutakin kuin luonnonsuojelua. Vihreä vyöhyke koskettaa myös paikallisia asukkaita, heidän kulttuuriaan ja elinolojaan, joilla on oma osansa Vihreän vyöhykkeen kehityksessä. Siksi on paikallaan mainita muutama sana Vihreän vyöhykkeen alueiden sosio-ekonomisesta tilasta ja kulttuurista.

Vihreän vyöhykkeen alueet ovat suurelta osin periferiaa sekä Suomessa että Venäjällä. Asutusta on harvassa ja etäisyydet ovat pitkiä. Maaseutu autioituu ihmisten muuttaessa isompiin kaupunkeihin, ja ikärakenne painottuu niin, että nuoria ihmisiä

on koko ajan vähemmän. Raja-alueilla vakituinen asutus vähenee, mutta kesämökit lisääntyvät. Rajan läheiset alueet lomanviettopaikkana ovat suosittuja. Rajaseudulla on kuitenkin yhä hyvin perinteistä asutusta ja omaperäistä kulttuuria, mitä ei tapaa missään muualla. Raja on myös uskontojen kohtaamispaikka, sillä ihmisiä kuuluu sekä luterilaiseen että ortodoksiseen uskontoon. (Rannikko & Schuurman 1997, 65, 74)

Rajan läheisyydessä asuvat ihmiset ovat pitkään tulleet toimeen hyvin perinteisillä elinkeinoilla, mutta nyt alueiden taloudellinen rakenne on muutoksessa. Kehityksen saapuessa raja-alueille varsinkin metsäkäyttötavat ovat olleet muutoksessa. Uudet tehokkaammat tavat hyväksikäyttää luontoa ovat ajaneet ihmisiä pois tai vähentäneet alkuperäisten asukkaiden toimeentulomahdollisuuksia (Rannikko & Schuurman 1997, 19-20). Turismi lisääntyy raja-alueella jatkuvasti, ja se on monille alueille hyvin tärkeä elinkeinon lähde, mutta siitä huolimatta raja-alueita vaivaa työttömyys.

Suomen ja Venäjän raja on yksi maailman suurimmista elintasokuiluista. Karjalaa ovat koskettaneet Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen suuret sosiaaliset ja ekonomiset muutokset. Karjalaa ekonominen kriisi on koetellut kovin ottein verrattuna muuhun Venäjään. Työttömyys on suuri ongelma, mikä johtuu osaltaan metsäsektorin kriisistä. (Morozova & al. 2001, 6)

Karjalasta on viety muualle Venäjälle luonnon raaka-aineita, kuten puuta. Tämän takia Karjalassa onkin hakattu metsää paljon. Karjala on hyvin riippuvainen metsistään sekä ekologisesti että taloudellisesti. Luonto on maisemaltaan ja lajistoltaan hyvin omaperäistä. Karjalasta on metsien peitossa jopa 52,6 %. Metsät ovat hyvin tärkeä elinkeinon lähde karjalaisille. Esimerkiksi kalastus, polttopuiden keräys ja virkistystoiminta ovat merkittävässä asemassa Karjalan metsien käytössä. Turismi on myös tärkeä elinkeinon lähde, mutta infrastruktuurin puute Karjalassa ja vaikea rajan ylitys uhkaa turismin kehittymistä. (Morozova & al. 2001, 6-8)

2.2. Unescon maailmanperintökohde

Vihreä vyöhyke kokonaisuudessaan on huomioitu ehdotuksessa liittää Vihreä vyöhyke Unescon maailmanperintöluetteloon. Suomessa ei ole olemassa yhtäkään luontokohdetta Unescon maailmanperintöluettelossa, joten Vihreä vyöhyke olisi ensimmäinen ja siksi hyvin merkittävä kohde. Unescon maailmanperintökohteena Vihreä vyöhyke saisi myös enemmän huomiota ja virallisen statuksen. Perusteluina Unescon maailmanperintölistalle pääsyyn on se, että Vihreän vyöhykkeen alueet ja metsät ovat harvinaisia ja ainutlaatuisia maailmanlaajuisesti niin lajistoltaan, ekosysteemeiltään, luontotyypiltään kuin kehitykseltäänkin. Myös Vihreän vyöhykkeen historia, maisema ja geologiset ominaisuudet ovat ainutlaatuisia. (Butorin 2004, 4-5)

Ensimmäisen kerran Vihreää vyöhykettä ehdotettiin maailmanperintölistalle suomalais-venäläisen työryhmän aloitteesta vuonna 1995. Joulukuussa 2001 maailmanperintökomitean kokouksessa päätettiin arvioida millä edellytyksillä Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen alueita voitaisiin ehdottaa aieluetteluun. Elokuussa 2003 Pietarissa pidetyssä Boreal Forest Work Shop -kokouksessa päädyttiin esittämään Fennoskandian Vihreää vyöhykettä Unescon maailman luonnonperintökohteiden aieluetteluun ja kokouksen nimissä lähetettiin asiakirjat IUCN:n arvioitavaksi. Loppuvuodesta 2003 Suomen valtion esittämissä Suomen maailmanperintökohde-ehdotuksissa ei ollut Fennoskandian Vihreää vyöhykettä. Suomalaiset kutsuttiin kuitenkin mukaan huhtikuussa 2004 Venäjän Maailmanperintökomitean järjestämään kokoukseen, jossa aloitettiin asiakirjojen laatiminen Venäjän Fennoskandian Vihreästä vyöhykkeestä maailman luonnonperintökohteiden aielistalle. (Karivalo 2004)

3. Tutkimukselliset lähtökohdat

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus. Aineistona tutkimuksessa on 12 henkilön haastattelut. Haastattelut ovat teemahaastatteluja, jotka analysoin teemoittelemalla esiin tulleet asiat tärkeimpiin teemoihin. Aineiston analysoinnissa ja esiin tulleiden

seikkojen pohdinnassa käytän apuna muutamia teoreettisia käsitteitä. Kehykset, metafora ja metonymia sekä regime ovat keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani.

3.1. Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni on laadullinen tutkimus, koska mielestäni laadulliset menetelmät sopivat parhaiten kuvaamaan Vihreää vyöhykettä yhteiskunnallisista, kulttuurisista ja poliittisista näkökulmista. Aineiston keräsin siis haastattelemalla kahtatoista Vihreään vyöhykkeeseen liittyvää henkilöä. Aluksi tarkoitukseni oli etsiä aineistosta narratiiveja, ja tein myös haastattelurungon niin, että se sopii narratiiviseen tutkimukseen. Narratiivinen analyysi ei kuitenkaan sovi tähän tutkimukseen, koska haastateltavat eivät kertoneet mitään erityisiä tarinoita. Esimerkiksi kysymykset Vihreän vyöhykkeen historiasta eivät saaneet haastateltavia kertomaan erilaisia tarinoita Vihreän vyöhykkeen synnystä ja kehityksestä, vaan kertomukset Vihreän vyöhykkeen historiasta olivat suurimmaksi osaksi samanlaisia kaikilla haastateltavilla. Historian kuvaus oli samanlainen kuin mitä olin jo etukäteen lukenut eri lähteistä Vihreän vyöhykkeen historiasta. Haastateltavien vastauksissa ei ollut juonellista merkitystä Vihreän vyöhykkeen kehitykseen ja elämänsäkaareen liittyen.

Narratiivista analyysimenetelmää käyttäessä ja narratiiveja etsiessä kannattaa haastattelurunkoon tehdä viisi pääkysymystä (Riessman 1993, 55). Olin onneksi varautunut runsain tukikysymyksin viiden pääkysymyksen lisäksi siltä varalta, että haastateltavat eivät innostu kertomaan pitkiä tarinoita. Kysyinkin sitten suurimman osan myös näistä tukikysymyksistä, jolloin haastatteluni muistutti enemmän teemahaastattelua. Koska tutkin sitä, miten ihmiset hahmottavat ja jäsentävät Vihreää vyöhykettä, oli parempi, että haastateltavat saivat kertoa asioista omin sanoin ilman vastausvaihtoehtoja (vrt. Alasuutari 1993, 65). Aineistoa käsitellessäni olen pyrkinyt etsimään pääteemoja ja ryhmittelemään vastauksia niiden alle.

Kysymyslomakkeen kaikkia kysymyksiä en kysynyt kaikilta haastateltavilta, jos minusta tuntui, että haastateltava oli jo vastannut kysymykseen. Muutenkin kysymysten muoto ja järjestys saattoi hieman vaihdella tilanteen mukaan. Kysymykseni olivat ilmeisesti hyvin kattavia, koska monet haastateltavista sanoivat

haastattelun lopussa, että olo on ihan tyhjä. Haastattelun lopussa haastateltavat eivät enää keksineet mitään lisättävää, koska heidän mielestään kaikki tärkeä oli jo tullut ilmi.

3.2. Aineisto

Aineistoni kaksitoista haastattelua tein tammikuun ja maaliskuun 2005 aikana. Haastateltaviksi pyrin valitsemaan ihmisiä, jotka ovat ja ovat olleet tekemisissä raja-alueen suojelun ja Vihreän vyöhykkeen kanssa. Mielenkiintoisia haastateltavia olisi riittänyt vaikka kuinka paljon, mutta aikataulun ja resurssien takia rajasin haastateltavien valinnan niin, että haastateltavia oli useamman puistoparin edustajia sekä ainakin Metsähallituksen, ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen edustajia. Luontojärjestöjen, ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen edustajia olisi voinut olla enemmänkin kuin yksi jokaisesta, mutta koska en työssäni vertaa pääasiallisesti eri tahojen mielipiteitä, mielestäni tutkimuksessani on hallinnon ja suunnittelun ihmisiä yhteensä eri organisaatioista riittävästi. Haastateltavieni määrä, kaksitoista henkilöä, on mielestäni riittävä, koska kaikki haastattelut tehtyinä aineisto saavutti saturaatiopisteen, eli haastatteluissa alkoi tulla ilmi samoja teemoja ja asioita.

Haastateltavista viiden voidaan sanoa toimivan enemmän suunnittelun puolella. Tällä tarkoitan sitä, että nämä viisi haastateltavaa ovat työskennelleet sellaisissa organisaatioissa, joissa suunnitellaan ja hallinnoidaan Vihreää vyöhykettä koskevien alueiden käyttöä ja suojelua. He eivät työskentele niinkään konkreettisesti raja-alueella esimerkiksi tietyn puistoparin parissa, vaan suunnittelevat ja tekevät tutkimusta yleisemmällä tasolla. Käytännön toteutuksessa ja puistojen parissa läheisemmin työskenteleviä oli seitsemän. He työskentelivät Vihreällä vyöhykkeellä aluetasolla ja olivat erityisesti tekemisissä jonkin tietyn puistoparin tai Vihreään vyöhykkeeseen kuuluvan alueen kanssa enemmän kuin muiden Vihreän vyöhykkeen alueiden kanssa. Tämä jaottelu on aika karkea ja näiden kahden ryhmän rajat ovat hiukan liukuvia. Jotkut haastateltavista voisivat kuulua molempiin ryhmiin. Jaottelin haastateltavat ryhmiin sen mukaan, mihin he mielestäni eniten kuuluivat. Jaottelu on siksi tärkeä, että haluan saada selville mahdollisimman kattavasti sen, mitä Vihreä vyöhyke on ja miten se toteutuu sekä suunnittelussa että käytännössä.

Ne, joiden katsoin työskentelevän enemmän kentällä kuin suunnittelussa, olivat eri puistojen kanssa tekemisissä. Kaksi haastateltavistani oli tekemisissä eniten Oulanka-Paanajärvi puistoparin kanssa. Ystävyyspuiston ja suunnitteilla olevan Kalevalapuiston parissa työskenteli kolme henkilöä. Pohjois-Karjalan alueiden parissa ja Itäisen Suomenlahden kansallispuiston parissa työskenteli molemmissa yksi haastateltava. Suunnittelun ja hallinnon puolella enemmän työskentelevät jakautuvat niin, että Suomen ympäristökeskusta, Metsähallitusta, Suomen luonnonsuojeluliittoa ja ympäristöministeriötä edustaa yksi henkilö kutakin. Viides haastateltava oli pitkään toiminut suomalais-venäläisen luonnonsuojelutyöryhmän jäsenenä ja puheenjohtajana. Yhteensä seitsemän haastateltavaa työskentelee Metsähallituksessa. Se, että niin suuri osa haastateltavista työskenteli Metsähallituksessa, johtuu siitä, että puistopariyhteistyö on pääasiassa Metsähallituksen vastuulla.

Haastateltavat olivat työskennelleet tutkimukseni aihealueella vaihtelevia aikoja. Pisin aika oli 30 vuotta ja lyhin reilu vuosi. Kuitenkin kaikilla haastateltavilla oli jonkinlainen käsitys raja-alueita ja Vihreää vyöhykettä koskevasta historiasta, vaikka eivät olleetkaan pääasiallisesti työskennelleet niiden parissa silloin. Haastateltavien nykyinen työnkuva, ammatti ja tehtävät vaihtelivat.

Miehiä haastateltavista oli 9 ja naisia 3. Se, että miehiä on enemmän kuin naisia, ei mielestäni ole tutkimuksessani oleellista, koska en usko sukupuolella olevan suurta vaikutusta siihen, miten haastateltavani näkevät tutkimusaiheeni kysymykset. En myöskään huomannut haastattelujeni perusteella suurempia eroja miesten ja naisten välillä kuin yleensä kaikkien haastateltavien välillä. Vihreää vyöhykettä koskevien asioiden parissa ilmeisesti työskentelee enemmän miehiä kuin naisia. Ikää en haastateltaviltani kysynyt, koska sekään ei mielestäni ole kovin merkittävää tutkimukseni kannalta. Kaikki, joita pyysin haastateltaviksi, suostuivat ja suhtautuivat muutenkin myönteisesti tutkimukseeni ja sen aiheeseen. Muutamien haastateltavien kanssa aikataulumme eivät sopineet yhteen, joten heidät jouduin jättämään pois haastateltavien joukosta. Haastattelut menin tekemään sille paikkakunnalle, missä haastateltavani työskentelivät. Haastattelupaikkakuntia olivat Helsinki, Vantaa, Joensuu, Kuhmo, Kajaani, Suomussalmi ja Kuusamo.

Käsitellessäni aineistoa olen merkinnyt haastateltavien tunnuksen sitaattien loppuun. Tunnukset haastateltaville olen antanut satunnaisesti niin, että H1-H7 ovat enemmän käytännön ihmisiä ja H8-H12 ovat niitä, jotka työskentelevät suunnittelussa.

3.3. Kehykset

Käytän tutkimusaineistoni analysoinnissa ja Vihreän vyöhykkeen luonteen ymmärtämisessä apuna kehys-käsitettä. Kehysanalyysissä voidaan diskurssianalyysin tavoin tukeutua konstruktionistiseen näkökulmaan, mikä tarkoittaa, että kielen käyttöä tarkastellaan todellisuuden rakentamisena. Kielenkäyttö myös mahdollistaa asioiden tajuamisen. (Jokinen & al. 1993, 9-10)

Konstruktivismin mukaan todellisuus on sosiaalisesti konstruoitu ja se on rakentunut merkitystulkinnosta ja tulkintasäännöistä. Ihmisten sosiaalinen toiminta ja kollektiiviset määrittelyprosessit konstituivat esimerkiksi yhteiskunnallisen ongelman. (Väliverronen 1996, 40) Todellisuus on ihmiselle olemassa merkitysvälitteisesti. Kielenkäyttö ei ole vain todellisuutta koskevan informaation välittämistä tai maailmaa koskevien kulttuuristen jäsenysten ilmaisemista, vaan se on myös erilaisten asiantilojen tuottamista esimerkiksi kehysten kautta. (Alasuutari 1993, 133)

Kehysten idea on peräisin Erving Goffmanilta. Goffmanin (1986) mukaan ihmiset havainnoivat ja tulkitsevat asioita ja tapahtumia kehysten läpi. Kehykset tekevät tilanteet ja tapahtumat ymmärrettäviksi ja järkeviksi. Asioita voi katsoa eri kehysten läpi, jolloin samakin asia voi näyttää eriltä riippuen ihmisestä ja kehyksestä jonka läpi katsoo. Kehysten läpi ei ainoastaan tulkita tilannetta, vaan kehys konstituoi tilanteen. Ihmiset määrittelevät tilanteet toimintansa kautta. Kehystäminen on siis myös todellisuuden tuottamista.

Ihmiset antavat eri ilmiöille ja asioille eri merkityksiä tehdäkseen elämän ymmärrettäväksi ja mielekkääksi. Samalle asialle voi antaa monta merkitystä. Merkityksen antaminen riippuu merkityksen antajasta, tavoitteesta ja tilanteista. Kehystämistä voidaan kutsua merkityksen antamiseksi. Esimerkiksi politiikassa ja

ongelman määrittelemine on kehystämistä. Kehysten sisäpuolella on kaikki merkityksellinen. Kehyksen sisällä on oma käsitteistö, jonka avulla asioita hahmotetaan ja tulkitaan. Asioista ei tarvitse olla samaa mieltä, mutta saman kehyksen läpi asioita tulkitsevat käyttävät samaa käsitteistöä, jolla asioita käsitellään. Kehykset antavat ihmisille perustan, jonka pohjalta he toimivat. Poliitikassa kehystämisen kautta yksilöiden merkityskehukset muodostuvat kollektiivisesti ymmärretyiksi ja jaetuiksi. (Haila 2005)

Murroksessa olevassa poliittisessa tilanteessa on kysymys uudenlaisten kehysten tuottamisesta. Olennaista uudenlaisen politiikan kehystämiseksi on yksityisten ihmisten uudenlainen aktivoituminen sekä tämän tuottamat uudenlaiset toiminnalliset ja kommunikatiiviset vuorovaikutukset. (Peltonen 2006) Esimerkiksi tutkimuksessani käyttämä regime-käsite on vakiintunut poliittinen tilanne. Poliittinen tilanne, joka elää murrosvaihetta, ei siis ole regime.

Uudelleenkehystämine on voimakkainta silloin, kun uudelleenkehystämisen ideat, konseptit ja teorit pohjautuvat toimijan kokemukseen, ymmärrykseen ja aktiiviseen osallistumiseen konkreettisisa sosiaalisissa tilanteissa. Kehykset ovat keskustelun ja toiminnan perusta. Kehysten avulla tuodaan esille tietoa. Kehykset tuovat järjestystä epäjärjestykselliseen tilaan, helpottavat tulkintaa ja opastavat, miten toimia. (Laws & Rein 2003, 172)

Kehyksillä on merkitystä politiikan teossa, koska kehykset ohjaavat huomion tiettyyn asiaan. Toimijat ilmaisevat epävarmaa ja ongelmallista asiaa koskevia uskomuksiaan kehysten kautta. Kehysten kautta tulkitaan todellisuutta, muodostetaan mielipide siitä, mikä on totta, mitä arvostetaan ja miten asioita hoidetaan. Kehykset ovat suhteellisen pysyviä välineitä, joita toimijat käyttävät toiminnassaan ja jäsentäessään muuttuvia tilanteita. Joskus kuitenkin kehykset muuttuvat. Itsestäänselvyyksiä ja vallitsevia toimintatapoja aletaan kyseenalaistaa, ja tämä voi johtaa uudelleenkehystämiseen. (Laws & Rein 2003, 174-175)

Toimijoiden täytyy toimia konkreettisisa tilanteissa. Toimimine on helpompaa tutussa ympäristössä, joka on ymmärrettävä ja mielekäs. Käytännön kautta toteutetaan asioita, jotka tuntuvat mielekkäiltä, realistisilta ja luonnollisilta kyseenalaistamatta

sitä, kuinka mielivaltaisesti mielipiteitä on muodostettu. Käytäntö ei kannusta ajattelemaan, koska ajattelu on hyvin tiukasti sidoksissa tekemiseen. Käytäntöä säätelevät institutionalisoituneet tavat ajatella. Toisin sanoen kehykset institutionalisoituvat käytännöissä, tavoissa ajatella ja toimia. Uudelleenkehystäminen vaatii asioiden uudelleen katsomista kyseenalaistaen vanhat tavat. (Laws & Rein 2003, 175-180)

Poliittisessa vaikuttamisessa on tärkeää löytää oikea tapa ilmaista itseään ja selittää tavoitteitaan ja tarkoituksiaan. Jotta yhteisymmärrystä saataisiin aikaan, kaikkien osapuolten täytyy ymmärtää toisiaan ja käyttää samaa käsitteistöä. Jos osapuolilla on erilaiset kehykset, joiden läpi he asioita katsovat, ja joiden kautta he yrittävät selittää ja perustella kantojaan, he eivät ymmärrä toisiaan, koska he eivät yksinkertaisesti puhu samasta asiasta. Jotta vastapuoli saadaan vakuuttuneeksi ja ymmärtämään toinen näkökanta, pitää ikään kuin puhua vastapuolen kieltä. Joskus vastapuolilla on eri käsitykset jo siitä, mikä on ongelma. Tällöin ei voida päästä yksimielisyyteen siitä, miten ongelma ratkaistaan, koska itse ongelmakaan ei ole selvillä.

Kyseenalaistamalla totuttuja ajattelutapoja voitaisiin saada uusia näkökulmia ratkaistavaan ongelmaan tai kehitettävään asiaan. Uudelleenkehystäminen katsoo käsillä olevaa asiaa uudesta näkökulmasta uusien keinoin. Uudelleenkehystäminen voi johtaa ongelman uudelleenmäärittelyyn ja uusien ratkaisutapojen tai uusien hallintatapojen syntyymiseen. Jos vallitseva hallintatapa ei johda toivottuihin tuloksiin, täytyy kyseenalaistaa ja pyrkiä muuttamaan vallitsevia instituutioita ja käytäntöä ja luoda uusia. Lawsin ja Reinin (2003) mukaan uudelleenkehystäminen tapahtuu tehokkaimmin käytännön ja konkreettisissa tilanteissa toimimisen kautta (Laws & Rein 2003, 205).

3.4. Metafora

Yksi kehystämässä käytetty väline on metafora (Väliaverron 1996, 111). Vihreä vyöhyke voidaan nähdä metaforana. Todellisuudessa Vihreä vyöhyke koostuu pienistä suojelluista alueista, jotka ovat raja-alueella siellä täällä. Vihreä vyöhyke ei ole fyysisesti yhtenäinen ja aukoton vyöhyke, jollaiseksi se monesti piirretään kartalle.

Käsitys, jonka ihminen saattaa saada kuullessaan ensimmäisen kerran Vihreästä vyöhykkeestä, ei välttämättä ole todellisuutta vastaava. Tapa, jolla Vihreästä vyöhykkeestä puhutaan ja miten se esitetään ja piirretään, ei viittaa suoraan siihen, että varsinkin Suomen puolella suojelualueet ovat hyvinkin pieniä ja kaukana toisistaan. Vihreä vyöhyke on siis metafora, joka edustaa haaveita siitä, millainen raja-alueen tulisi olla ja millaisena se mielellään nähdään.

Ympäristöpoliittisissa diskursseissa käytetään retorisia keinoja, joilla pyritään vaikuttamaan ja vakuuttamaan yleisö. Retorisilla keinoilla halutaan perustella tärkeät asiat ja yritetään esittää haluttu sanoma mahdollisimman vakuuttavasti. Metaforaa ja metonymiaa voidaan käyttää retorisinakin keinoina vaikuttamaan lukijan tai kuulijan ajatuksiin ja suuntaamalla heidän huomionsa haluttuun suuntaan. Retorisena keinona Vihreä vyöhyke -käsite on toimiva, koska se kiinnittää ihmisen huomion, herättää positiivisia mielikuvia ja saa ihmisissä aikaan myönteisiä mielikuvia raja-alueen luonnosta ja sen suojelun tarpeesta. Metonymian käsitteeseen palaan myöhemmin.

Metafora käyttää yhtäaikaaisesti hyväkseen yhtäläisyyttä ja eroavuutta. Se toimii paradigmaattisesti. Paradigma on yksikköjoukko, josta aina vain yksi yksikkö voidaan valita. Esimerkiksi aakkoset ovat paradigma. Kaikilla paradigman yksiköillä täytyy olla jotain yhteistä ja paradigman kunkin yksikön täytyy erottua selvästi muista. (Fiske 1998, 81) Teemalla (tuttuun viittaava erikoistermi) ja reemalla (uuteen ja outoon viittaava erikoistermi) täytyy olla riittävästi yhtäläisyyttä, jotta ne voivat sijoittua samalle paradigmalle, mutta niiden on myös erottava toisistaan riittävästi, jotta ne voidaan kontrastoida. Metaforat ovat erottavien piirteiden luonnehtimia samaan paradigmaan kuuluvia yksiköitä. (Fiske 1998, 122)

Yksi suurimmista vaikuttajista metaforien tutkimuksessa lienee George Lakoff (1980). Hänen mukaansa metaforat kertovat ihmisen tavasta ajatella ja tulkita asioita. Kognitiivisen metaforateorian mukaan koko ajattelumme perustuu metaforiin (Lakoff & Johnson 1980, 5-6). Metaforat yhdistävät kahden eri käsitteistön piiriin kuuluvia asioita. Metafora tarkoittaa käsitteellistä vastaavuutta kahden eri kokemusalueen välillä. (Aro 1999, 42) Metafora yhdistää lähde- ja kohdealueen keskenään yhteen sopimatonta semanttista rakennetta yhdeksi yhtenäiseksi monimutkaiseksi käsitteistykseksi. Metafora on yksi analogian muoto. (Harvilahti & al. 1992, 36)

Jari Aro (1999) on tutkinut sosiologista kielenkäyttöä. Metaforaa voidaan hänen mukaansa luonnehtia myös tiivistetyksi analogiaksi. Analogia metaforassa tarkoittaa sitä, että tuntematonta selitetään tutulla. Toisaalta se tekee myös tuttua tuntemattomaksi paljastaessaan jostain ennestään tutusta ilmiöstä uusia piirteitä. Käytettävästä metaforasta riippuen kielenkäytöllä kyetään avaamaan ja sulkemaan erilaisia perspektiivejä kuvattavaan kohteeseen. (Aro 1999, 40-45)

Välttämättä metafora ei ole paikannettavissa yhteen sanaan tai lauseeseen, eivätkä metaforiset ilmaukset ole tekstissä peräkkäin lineaarisen jatkumon osina. Metaforassa voi esiintyä kaksi tai useampaa kehystä, jotka tekstin sisältämät ilmaukset ovat aktivoineet. Lukija konstruoi tekstistä tarvittavat kehykset ja sovittaa niitä yhteen metaforan tulkintaa varten. Metafora selittää ilmiöitä tai käsitteitä jonkin toisen käsitteen tai ilmiön avulla. Metafora korostaa kuvaamansa asiantilan joitakin puolia ja jättää joitakin huomiotta. (Harvilahti & al. 1992, 284-291)

Tapamme nähdä maailma riippuu paljon myös metaforista. Ne ovat osa sitä tapaa, jolla tulkitsemme arkikokemustamme (Fiske 1998, 123). Metaforat määrittelevät sosiologisen tiedon luonnetta, mikä merkitsee sitä, että sosiologinen tieto tulee ymmärrettäväksi jossain tietyssä metaforisessa kontekstissa. Metaforisen kontekstin avulla esimerkiksi tieteen tarkastelemat tosiasiat tulkitaan. Se määrittelee jonkin seikan tai havaittavan ilmiön tosiasiaiksi. Metaforinen konteksti on todellisuutta konstruoiva, todellisuutta rakentava tekijä. (Aro 1999, 45)

Metaforat ovat myös poliittisia. Esimerkiksi ympäristöongelmien politisoinnissa metaforilla on keskeinen rooli. Metaforan merkitys sosiaalisten suhteiden luojana perustuu muun muassa metaforan kykyyn tuottaa identifikaatioita. Metafora ei ainoastaan siirrä ilmiön ominaisuuksia toiseen vaan identifioi samalla ilmiön joksikin toiseksi tai osaksi laajempaa kokonaisuutta. Näin tullaan määrittäneeksi myös laajempia suhteita. (Åkerman 2000, 10-11)

Metaforilla muodostetaan uusia tapoja nähdä ihmisen ja luonnon suhde (Killingsworth & Palmer 1992, 54). Se, millä tavoin ja millä sanoin luotoa kuvataan, vaikuttaa ihmisen tapaan tulkita luontoa. Esimerkiksi ympäristöongelmille pitää antaa iskevää,

konkreettinen ja huomiota herättävä nimi, jotta se löisi läpi. Ongelma, jolta puuttuu selkeä nimi, nousee hitaammin julkiseen keskusteluun ja tietoisuuteen. Ongelman nimeäminen on politiikka. Nimiin liitettyjen merkitysten hyödyntäminen mahdollistaa erilaisten asioiden ajamisen. (Väliverronen 1996, 33-34)

3.5. Metonymia

Kun metafora toimii siirtämällä ominaisuuksia todellisuuden yhdeltä tasolta toiselle, toimii metonymia assosioimalla merkityksiä samalla tasolla (Fiske 1998, 127). Metonymia saattaa osan edustamaan kokonaisuutta. Todellisuuden esittäminen on välttämättä metonyymista, sillä valitsemme ”todellisuuden” osan edustamaan kokonaisuutta. Metonymian perusteella muodostamme käsityksen todellisuuden tietymättömäksi jäävästä osasta. Metonymia määrää sen, millaisen kuvan tietyistä tapahtumista rakennamme. Metonymiat välittävät todellisuutta tehokkaasti, koska ne toimivat indeksien tavoin. Metonymiat ovat osa sitä, mitä ne merkitsevät. Niiden valinta riippuu pitkälti harkinnasta. Tämä harkinnanvaraisuus on usein verhottu tai se jää huomiotta, jolloin metonymia saadaan näyttämään luonnolliselta indeksiltä. Tällöin sitä pidetään ”totena” eikä sitä kyseenalaisteta. (Fiske 1998, 127-128)

Metonymian käsite liittyy läheisesti metaforan käsitteeseen. Metaforan ja metonymian välinen ero ei ole kovin selkeä. Metaforaa voidaan pitää ensisijassa paradigmaattisen tason valintana, ja metonymiaa taas assosiaationa syntagmaattisella tasolla. Metonyymisessä muutoksessa yksi merkitys spesifioidaan toisella, joka on läsnä tietyssä kontekstissa. Lähtökohtana voi olla sosiokulttuurinen konteksti tai ilmauksen syntagmaattinen yhteys. Metonymiassa kohdekäsite ja sitä metonyymisesti edustava käsite ovat osa samaa käsiterakennetta, jossa jälkimmäinen on joko edellisen osa tai assosioituu siihen muuten läheisesti. Metonyymisesti käytetty käsite on kontekstissaan helpompi ymmärtää, muistaa ja tunnistaa kuin kohdekäsitteensä tai on muuten käyttökelpoisempi. Se riittää erottelemaan kohdekäsitteensä muista saman käsiterakenteen käsitteistä. (Harvilahti & al. 1992, 39)

Metonymia palvelee myös ymmärtämistä. Metonyymisesti kokonaisuutta edustava osa korostaa tiettyä puolta kokonaisuudesta ja jättää loput taustalle. Metonymia

palvelee osin samoja tehtäviä kuin metafora, eli yksi käsite ymmärretään toisen kautta. Mutta metonymia fokusoii tarkemmin kohteensa tiettyihin puoliin. Metonymiassa on tavallisesti kyse suorasta fyysikaalisesta tai kausaalista assosiaatiosta. (Harvilahti & al. 1992, 39-40) Metonymia eroaa metaforasta ensi sijassa siinä, että se koskee yhden käsitteistyksen alan sisäisiä suhteita. Metafora kytkee yhteen kahta eri käsitteistyksen alaa. (Harvilahti & al. 1992, 40)

Vihreästä vyöhykkeestä paljastui myös metonyymisiä piirteitä. Vihreästä vyöhykkeestä voi monelle asiasta tietämättömälle tulla mieleen vihreiden ja rehevien metsien suhteellisen suuri suojeltu alue. Vihreä kuvastaa hyvinvoivaa metsää ja vyöhyke kuvastaa metsäalueen yhtenäisyyttä ja laajuutta. Vihreä vyöhyke -käsite luo positiivista mielikuvaa alueesta, mikä tulee ilmi haastatteluissakin. Itse Vihreä vyöhyke -käsitteessä ei ole negatiivisia latauksia. Käsite tuo esiin raja-alueen ja sen suojelun positiiviset asiat, mutta jättää vähemmälle huomiolle Vihreän vyöhykkeen epäkohdat. Metonymia-käsitteen avulla voi hyvin tarkastella ja selittää Vihreän vyöhykkeen luonnetta ja vaikutuksia.

3.6. Regime

Regimejä voidaan kuvata erilaisilla tapauksista ja tutkijasta riippuen. Regimeteorioita on useita. Tutkittaessa ympäristökysymysten hallintaa voidaan tarkastella valtioiden toimintaa ohjaavia sääntöjä, joita pidetään hallintajärjestelmien eli regimien ytimenä. Kun on kyse ympäristönsuojeluregimistä, tarkastelun kohteena ovat ne merkitykset, joiden avulla ihmisen ja luonnon välistä suhdetta rakennetaan. Regime voidaan nähdä toimijoiden vuorovaikutuksen muodostamana viitekehyksenä, jossa sovitaan siitä, mitä pidetään toivottavana tai epätoivottavana. Toimijoiden käsitykset uhkien luonteesta, vakavuudesta ja toimintamahdollisuuksista eroavat usein suurestikin ja siksi regimejä voidaan tarkastella merkitysten ”taistelukenttinä”. (Heininen, Kähkönen, Nokkala, Tennberg 2000)

Oran R. Young on tutkinut paljon ympäristöregimien syntyä ja toimintaa. Kirjassaan Young ja Osherenko (1993) määrittelevät regimen sosiaalisesti instituutioksi, joka

koostuu sovitusta periaatteista, säännöistä, normeista ja päätöksentekomenettelyistä, jotka hallitsevat tietyn aihealueen toimijoiden vuorovaikusta.¹ Regimet ovat pelin sääntöjä, jotka määräävät sosiaalisten käytäntöjen luonteen. Samalla kun monet kansainväliset instituutiot ovat laajoja ja väljiä, regimet ovat enemmän rajattuja, esimerkiksi maantieteellisesti tai niiden toiminnaltaan. (Young & Osherenko 1993, 1) Regime on usein monta eri valtiota koskeva, mutta mitään määrittelyä, kuinka monta valtiota regimessä voi tai pitää olla, ei ole. Regimessä hoidetaan globaaleja asioita, mutta silti regime ei ole sama kuin globaali hallinto (global governance). Regimessä on kyse valtioiden välisistä suhteista. Regimet tuovat järjestystä suvereenien viranomaisten vuorovaikutukseen. (Young 1997, 7)

Ympäristöregimet koskevat luonnonresursseja, joiden hallinta ja käyttö koskettavat monia valtioita ja ihmisiä yli valtorajojen. Vihreässä vyöhykkeessä on kyse pohjoisen havumetsävyöhykkeen säilyttämisestä, sekä Venäjän ja Suomen puolelle levittyvien vanhojen metsien suojelemisesta ja eläinpopulaatioiden ja biodiversiteetin suojelusta, unohtamatta kulttuuriympäristön ja perinteidenkään suojelemista. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan valtioiden välistä yhteistyötä, koska niihin vaikuttavat sekä Suomessa että Venäjällä tehtävät päätökset, unohtamatta täysin Norjaa ja Ruotsiakaan. Päätösten vaikutukset taas voivat koskettaa koko maapallon ihmisiä.

Haastateltavien mukaan toiveena on saada aikaan Vihreästä vyöhykkeestä sopimus tai virallinen määrittely. Nyt on olemassa yksittäisiä sopimuksia puistojen perustamisesta ja Ystävyyden luonnonsuojelualue on ainoa, josta on hallitusten välinen sopimus, kuten mainitsinkin ja aikaisemmin. Vielä ei kuitenkaan ole selvää kuvaa siitä, millainen sopimus Vihreästä vyöhykkeestä voitaisiin saada aikaan. Siksi on mielekästä tarkastella regimen muodostuksen mahdollisuutta. Vihreässä vyöhykkeessä on nähtävissä regimeen vaadittavia piirteitä. On hyödyllistä tarkastella Vihreää vyöhykettä regimeteorian valossa, jotta voitaisiin nähdä, miten regimen muodostus vaikuttaisi Vihreään vyöhykkeeseen.

¹ Määritelmä on englanniksi ”Regimes are social institutions composed of agreed-upon principles, norms, rules, and decision-making procedures that govern the interactions of actors in specific issue areas.”

Hanna Kaistin (1996) tutkimuksessa käy ilmi, että regimen muodostukseen vaaditaan yhteinen huoli. Vihreässä vyöhykkeessä on kyse juuri yhteisestä huolesta siitä, että rajametsät ovat tuhoutumassa. Vihreässä vyöhykkeessä on nähtävissä regimen ominaispiirteitä myös siksi, että sitä kehitetään jatkuvasti. Jatkuvuutta pidetään yllä järjestämällä aiheesta konferensseja, tapaamisia ja eri tahojen kokouksia. Regimen muodostuksen kannalta Vihreälle vyöhykkeelle on tärkeää, että sen julkisuus kasvaa. Julkisuus lisää kiinnostusta ja osallistumista. Nämä kaikki ovat regimelle ominaisia piirteitä.

Regimeitä voi olla spontaanisti muodostettuja, niin sanotusti pakosta muodostettuja ja neuvottelemalla syntyneitä regimejä. Kun regimeä muodostetaan, muodostetaan ensin agenda. Tämä tarkoittaa sitä, että ongelma tuodaan esille kansainväliselle areenalle. Kun ongelma on päässyt agendalle, siitä neuvotellaan. Lopuksi operationalisoidaan päätetyt asiat, eli viedään päätökset paperilta käytäntöön. (Young 1997, 11) Vihreä vyöhyke näyttäisi päässeensä kansainväliselle areenalle, mutta itse Vihreän vyöhykkeen regimen muodostuksesta ei ole käyty varsinkaan valtion virkamiesten kanssa suurempia neuvotteluja.

Kansainvälisten regimien kohdalla institutionaaliset sopimukset ovat hyvin erilaisia ja moninaisia. Myös aika, mikä kuluu regimen muodostukseen, vaihtelee paljon tapauksesta riippuen. Jokaisessa regimen muodostuksessa keskustelulla ja neuvottelulla on olennainen osa. Neuvottelulla tähdätään mahdollisimman monia osapuolia tyydyttävään ratkaisuun, ei vain enemmistön hyväksymiin vaihtoehtoihin. Yleensä neuvottelun alkaessa regimen muodostuksessa toimijat tuovat vain muutamia pääongelmia esiin, mikä helpottaa sopimuksen aikaansaamista. Pieniin yksityiskohtiin ei neuvotteluiden alussa kannata takertua. Kaikkein tehokkainta regimen muodostuksessa on sellainen neuvottelu, joka yhdistää ja tuottaa uusia ideoita ja toimintamalleja. (Young & Osherenko 1993, 225-228, 238-239)

Neuvotteluprosesseissa regimen muodostuksen onnistumiseen vaikuttaa myönteisesti myös se, jos yhtäkkiä ilmaantuu odottamattomia kriisejä (Young & Osherenko 1993, 239). Tämä voisi olla Vihreän vyöhykkeen tapauksessa esimerkiksi uusi yllättävä tieto siitä, että viime vuosina vanhoja metsiä on hakattu Venäjän puolella paljon enemmän kuin luultiin tai että pohjoiset havumetsät ovat vieläkin tärkeämmässä asemassa

ilmastonmuutoksen ehkäisemisessä kuin mitä on luultu. Tällaiset kriisit voivat auttaa sopimuksen syntyä (Young & Osherenko 1993, 240).

Valta, esimerkiksi taloudellinen valta, ei näyttele regimen muodostuksessa kovinkaan suurta roolia, mutta yksittäiset johtajat ovat tärkeitä regimen muodostuksessa. Ilman voimakasta ja johdonmukaista johtajuutta regimen muodostus vaikeutuu. (Young & Osherenko 1993, 231-233) Vahvojen johtajien lisäksi tarvitaan huomion heräämistä. Asiasta, josta halutaan muodostaa regime, kannattaa muotoilla silmiinpistävä ja huomiota herättävä ratkaisumalli. Tämän mallin täytyy olla myös hieman yksinkertaistettu, jotta asian ratkaisussa ei jumiuduta yksityiskohtien koukeroihin. (Young & Osherenko 1993, 236)

Tieteellinen tieto ei ole välttämättä merkittävä tekijä regimen muodostuksessa, mutta voi olla avuksi (Young & Osherenko 1993, 244). Regimen onnistunut perustaminen ja toiminta riippuvat paljolti yhteiskunnasta ja laajemmista institutionaalisista puitteista, joita regime koskee (Young 1997, 22). Vihreän vyöhykkeen regimen muodostukselle ja toiminnalle on tärkeää, että suomalainen ja venäläinen yhteiskunta on mukana ja tukee sen perustamista. Haastatteluissa käy ilmi, että yhteiskunnallisesti aika ei ehkä vielä ole Suomessa kypsä Vihreän vyöhykkeen sopimukselle. Venäjällä taas ei ehkä ole tarpeeksi vahvoja instituutioita, jotta Vihreästä vyöhykkeestä saataisiin sopimus aikaiseksi. Regimen muodostamisen ja toimimisen onnistuminen ei ole kiinni pelkästään siitä, miten instituutiot vaikuttavat regimeen, vaan on myös tärkeää, miten regime vaikuttaisi jo olemassa oleviin instituutioihin. (Young 1997, 55) Jos Vihreän vyöhykkeen vaikutuksen kansallisiin instituutioihin nähdään olevan positiivinen, sillä on suuremmat mahdollisuudet onnistua. Mahdollisella Vihreän vyöhykkeen regimellä saattaisi olla monia myönteisiä vaikutuksia Suomenkin instituutioihin.

Lähempi regimen tarkastelu osoittaa, että tarkat ja hyvin muodolliset säännöt regimen muodostuksessa ja toiminnassa eivät ole yhtä tehokkaita kuin hieman pehmeämmät keinot, kuten suuntaa antavat ohjeet ja vapaaehtoiset säädökset. Regimen muodostuksessa etsitäänkin muita keinoja kuin tarkkoja sääntöjä. Kaikkein tärkeintä regimen kohdalla ei ole sääntöjen luominen, vaan tasa-arvoisuus osapuolten kesken niin, että kaikki tuntevat tulleensa oikeudenmukaisesti kohdelluiksi samanarvoisesti muiden toimijoiden kanssa. Regimeissä onkin todettu vallitsevan

oikeudenmukaisuus toimijoiden kesken. Jos sääntöjä on, ne ovat neutraaleja, eivätkä ne perustu puolueellisiin mieltymyksiin. (Young 1997, 50-52)

Valtiota on pidetty regimen muodostuksessa ja toiminnassa tärkeänä, mutta myös valtioiden väliset asiantuntijat ovat merkittävässä asemassa regimen muodostuksessa ja täytäntöönpanossa. Regimen neuvotteluvaiheessa yksittäisillä ihmisillä ja NGO:illa on suuri rooli. (Young 1997, 59) Myös yrityksillä on suuri merkitys regimen perustamisessa ja toiminnassa ennen kaikkea taloudelliselta kannalta. Regime tarvitsee rahaa ja siihen tarvitaan valtion lisäksi yrityksiä. Valtio ei ainoastaan joudu rahoittamaan regimeä, vaan regime myös tarjoaa uutta tietoa ja informaatiota valtiolle. Näin molemmat hyötyvät toisistaan. (Young 1997, 44-45)

Regimen muodostuksessa kansainväliset järjestöt tarjoavat hyvän mahdollisuuden asiantuntijoille ja tiedeyhteisöille käyttää tietoa ja informaatioita vallan lähteenä ja vaikuttaa päättäjiin. Kansainväliset järjestöt myös keräävät, analysoivat, vaihtavat ja levittävät tietoa. Ne toimivat keskusteluareenana ja voivat vaikuttaa esimerkiksi sääntöjen laatimiseen nostamalla tiettyjä asioita huomion kohteeksi. (Young 1997, 90-95)

Regimien tapa toimia on enemmän horisontaalinen kuin vertikaalinen tai hierarkkinen. Regimellä ei ole suurta hallintokoneistoa. (Young 1997, 279) Regimen toiminta ei ole välttämättä myöskään valtiokeskeistä. Regime toimii globaalissa kansalaisyhteiskunnassa siten, että merkittävässä asemassa ovat myös ei-valtiolliset toimijat. Valtioillakin on suuri rooli regimen muodostuksessa, mutta joidenkin regimen kohdalla kaikkein merkittävintä voi olla juuri ei-valtiollisten toimijoiden ja sosiaalisten puitteiden osa. (Young 1997, 281-283)

Jotta regimen perustaminen olisi järkevää, regimen täytyy tarjota halvempia tai hyödyllisempiä keinoja ja ratkaisuja ratkaista ongelmalliset kysymykset kuin mitä on tarjolla ilman regimen perustamista (Young 1997, 42). Onnistuessaan regime tuottaa taloudellisia, poliittisia ja ekologisia hyötyjä. Regime ei ole onnistunut pelkästään silloin, kun se on ratkaissut ongelman, vaan regimestä on hyötyä myös, jos se kykenee hallinnoimaan ongelmaan liittyviä asioita paremmin. (Young 1997, 285-286) Regimellä voi olla myös laajempia vaikutuksia kuin itse alkuperäiseen ongelmaan

vaikuttaminen. Se voi vaikuttaa positiivisesti regimeen liittyvien eri toimijoiden suhteisiin ja toimijoiden tapaan ajatella uusien ongelmien edessä. Pitkällä tähtäimellä regimien voidaan nähdä auttavan uusien institutionaalisten innovaatioiden esille tuomista. (Young 1997, 291)

Aina regimen luominen ei tuo vain positiivisia seurauksia. Regimet vievät aikaa ja energiaa, kun kansainvälisistä asioista neuvotellaan. Regimet vaativat myös rahaa hallintokuluihin ja ne voivat viedä huomiota muilta tärkeiltä ratkaisua vaativilta ongelmilta. Kun regime on perustettu, voi syntyä harhaluulo, että ongelma on poistunut, eikä se tarvitse enää huomiota ja resursseja ollenkaan. Lisäksi uusia ongelmia voi ilmetä jo hoidettujen ongelmien tilalle. (Young 1997, 293)

Regimen tarkoitus on onnistuessaan poistaa ongelma, jonka takia regime on luotu. Toimiva regime edistää ongelman ratkaisua. Tehokkaalle regimelle on olemassa määrittelyjä, miten sen pitää toimia hyvin onnistuessaan. Tehokkaalla regimellä on sekä ulkoisia että sisäisiä vaikutuksia ja suoria ja epäsuoria vaikutuksia. (Young 1999, 1, 12) Vihreässä vyöhykkeessä sisäisiä vaikutuksia voisivat olla esimerkiksi luonnonsuojelualueiden perustaminen ja lisääminen, ja ulkoisia vaikutuksia olisivat naapurivaltioiden uudenlaiset yhteistyömallit, joita voitaisiin soveltaa muuallakin kuin Suomen ja Venäjän välillä. Suoria vaikutuksia voisivat olla rajanylityspaikkojen lisääntyminen ja epäsuoria olisivat esimerkiksi lisääntyvä keskustelu Venäjän puun käytöstä.

Onnistuessaan regimet saavat aikaan monia positiivisia muutoksia ihmisten käyttäytymisessä ja toiminnassa. Regimet voivat muokata toimijoiden toimintaa siten, että regime tekee kannattavammaksi itselleen sopivamman toiminnon. Regime voi muuttaa taloudellisesti tai imagollisesti kannattavammaksi vaikka jonkin uuden teknologian käyttöön otton. Regime vahvistaa myös yhteistyötä. (Young 1999, 22-23) Tämä on tärkeä huomio Vihreän vyöhykkeen kannalta, koska yhteistyötä tarvitaan ja sitä pidetään erittäin tärkeänä. Regimet muuttavat ihmisten käyttäytymistä ja saavat ihmiset kyseenalaistamaan vanhoja tottumuksia ja sääntöjä (Young 1999, 24).

Regimet saavat aikaan myös oppimista, etenkin sosiaalista oppimista. Oppiminen voi tuoda uusia näkökulmia käsillä olevaan ongelmaan, sen tehokkaisuuden ratkaisutapoihin

ja niiden toteuttamiseen. Oppimista voi tapahtua, koska regimen muodostuessa saadaan uutta tietoa, mikä vähentää epävarmuutta ja selventää ongelman ydintä, rooleja ja intressejä. Regimellä on suuri rooli informaation tuottamisessa, vallitsevien diskurssien tuottamisessa ja ihmisten käyttäytymisessä. (Young 1999, 25)

Regimet muokkaavat toimijoiden identiteettiä ja vaikuttavat siihen, miten toimijat käyttäytyvät rooleissaan. Toimijoiden roolit eivät ole valmiiksi annettuja, vaan toimijat saattavat vaihtaa roolia uusien instituutioiden myötä. Regimen onnistumista kannattaa katsoa myös sen kautta, millainen dynamiikka vallitsee toimijoiden kesken valtion sisällä. Regimet voivat auttaa esimerkiksi NGO:ita vahvistamaan asemiaan. Regime kasvattaa tiedollista pääomaa, mikä auttaa ymmärtämään itse ongelmaa paremmin. (Young 1999, 26-28) Regimen toiminnan kannalta on tärkeää tuottaa regimeä koskevalle päätöksenteolle hyödyllisiä korkeatasoisia tieteellisiä tuloksia. Näitä tieteellisiä tuloksia pitää voida käyttää hyväksi sääntöjä luodessa. Tarvitaan myös hyvä valvonta sille, että näitä sääntöjä noudatetaan. (Young 1999, 107)

Tehokkuutta regimien toiminnassa voidaan arvioida kahdesta näkökulmasta. Se, miten regime vaikuttaa käyttäytymiseen ja miten se onnistuu ratkaisemaan ongelman, jonka vuoksi regime luotiin, kertovat, onko regime onnistunut. Vain regimen kannalta olennaisten toimijoiden käyttäytymiseen vaikuttamisen kautta regime voi onnistua helpottamaan ongelmaa, minkä vuoksi regime muodostettiin. (Young 1999, 91)

Vaikka regimeillä on suuri vaikutus kansainvälisissä yhteisöissä, mikään regime ei ole vielä tarjonnut äkkiratkaisua alkuperäiseen ongelmaan. Tosin monet regimet ovat kyenneet vaikuttamaan toimijoiden käytökseen. Regimet tarjoavat hyvinvointia ennemmin pitkällä kuin lyhyellä aikavälillä. (Young 1999, 249-251) Regimien luominen ja toimiminen voivat kuitenkin selventää ongelman määrittelyä tai jopa johtaa ongelman uudelleen määrittelyyn. Ne voivat myös auttaa ratkaisemaan toimijoiden välisiä konflikteja. (Young 1999, 254-255)

4. Vihreän vyöhykkeen monet kasvot

Millaisena haastateltavat näkivät Vihreän vyöhykkeen ja millaisen kuvan he siitä antoivat? Seuraavaksi tarkastelen, mitä tärkeitä teemoja tekemieni haastattelujen perusteella Vihreästä vyöhykkeestä löytyy ja mitä esiin tulleet asiat voisivat kertoa. Olen laittanut haastateltavieni puheista esimerkkejä tekstini lomaan tukemaan analyysiäni. Sitaatteja on paljon, koska aineisto on hyvin rikas. Haastateltavien omat sanat kuvaavat kaikkein parhaiten kulloisenkin asian laitaa.

Haastateltavat sanoivat usein, että kysymykset ovat hankalia ja laajoja, kun äkkiseltään pitäisi vastata. Hetken miettiminen kuitenkin tuotti usein pitkiäkin vastauksia ja pohdintoja.

En mä osaa, kauheen laajoja ja vaikeita kysymyksiä sulla, ku pitäs yhtäkkiä vastata. Et voi olla, et jälestä päin tulee mieleen, et ois ollu tätäkin, mut ei tullu mieleen sillon.
(H2)

Kysyessäni Vihreästä vyöhykkeestä, esimerkiksi sen saavutuksista tai tavoitteista, haastateltavat huomauttivat usein, että kysymyksiin ei voi vastata, koska Vihreää vyöhykettä ei varsinaisesti ole vielä olemassa. Kuitenkin tarkentaessani, että jos ajatellaan juuri sitä ideaa ja sen kautta saavutettuja asioita ja asetettuja tavoitteita, haastateltavat löysivät vastauksia.

Määritelmät Vihreästä vyöhykkeestä poikkesivat jonkin verran haastateltavien kesken. Vihreälle vyöhykkeelle ei ole yksiselitteistä määritelmää, mikä se on tai mikä sen pitäisi olla. Joitain määritelmiä ja rajoja on yleisimmin esitetty esimerkiksi julkisuudessa, mutta ihmisten mielissä Vihreä vyöhyke saa eri sisältöjä ja rajoja. Moni määritteli aluksi Vihreän vyöhykkeen Jäämereltä Suomenlahdelle ulottuvana vanhojen metsien suojelualueiden vyöhykkeenä, jossa on tarkoitus suojella biodiversiteettiä. Myös poliittisten ja historiallisten syiden tärkeys vyöhykkeen metsien säilymisessä mainittiin usein. Tarkempi ja henkilökohtaisempi määrittely olikin sitten vaihtelevampaa. Toisaalta Vihreää vyöhykettä ei halutakaan rajata kovin

tarkkaan. Pelkästään luonnonsuojelullisin tai luonnontieteellisin perustein ei Vihreää vyöhykettä voi monien haastateltavien mielestä rajata.

Kuitenkin kaikkein tärkein Vihreän vyöhykkeen ominaisuuksista on haastateltavien mukaan suojelun arvoinen luonto ja tärkein tehtävä on tämän arvokkaan luonnon suojeleminen. Luonnonarvojen säilyttäminen motivoi ihmisiä työskentelemään Vihreän vyöhykkeen parissa. Vihreää vyöhykettä kuvattiin monesti sen luonnonarvojen kautta, mikä kertoo siitä, että kaiken takana Vihreässä vyöhykkeessä on lopulta halu tutkia ja säilyttää ainutlaatuista luontoa.

Koska rajan tuntumassa sekä Suomessa että Venäjällä on periferiaa, paikalliset asukkaat ovat oppineet hyvin pitkälle vielä tähänkin päivään asti elämään omavaraisesti. Viljellessä maata ja elannon riippuessa luonnon antimista oppii tulemaan toimeen luonnon kanssa ja tunnistamaan, milloin se muuttuu. Luontoa arvostaa eri tavalla, kun elää sen lähellä ja saa siitä suoraan toimeentulon. Ehkä tämä raja-alueen ominaispiirre on johtanut siihen, että raja-alueen ihmiset ja Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevät ihmiset näkevät luonnon hyvinvoinnin ja monipuolisuuden tärkeyden ja siksi työskentelevät ahkerasti ja asiantuntevasti sen puolesta. Asiantuntijuus Vihreässä vyöhykkeessä vaikuttaa perustuvan paikalliseen tuntemukseen Vihreän vyöhykkeen alueista. Vaikka monet Vihreän vyöhykkeen alueita koskevat päätökset tehdäänkin ylemmällä tasolla kuin paikallisella tasolla, juuri Vihreä vyöhyke -idea näyttää elävän yksittäisten, alueisiin pitkään ja läheisesti tutustuneiden ihmisten kautta.

Kaikkien haastateltavien mielestä Vihreän vyöhykkeen luonto on ainutlaatuista ja ehdottomasti suojelunarvoista. Ei ole monia paikkoja, missä olisi samanlaista yhtä monipuolista ja alkuperäistä luontoa. Raja-alueen luonto on arvokasta sekä Suomen että Venäjän mittakaavassa. Vihreällä vyöhykkeellä halutaan toteuttaa Rion biodiversiteetinsuojelusopimusta suojelemalla muualla maailmassa harvinaista boreaalista havumetsää sekä säilyttämällä sen lajiston monipuolisuus. Vihreän vyöhykkeen ei kuitenkaan nähdä koostuvan pelkistä tarkoin rajatuista suojelualueista, vaan se on laajempi kokonaisuus, kuitenkin niin, että luonnon hyvinvointi on kaiken perusta ja lähtökohta. Hyvinvoiva luonto tarjoaa monia vaihtoehtoja kehittää raja-alueita. Luonnonsuojelun kautta tarjoutuu myös muita keinoja hyödyntää raja-alueita.

Mulle Vihreen vyöhykkeen tärkein tavoite ilman muuta on tää niiku Rion eli biologisen monimuotoisuussopimuksen tavoitteita luonnonmonimuotoisuuden suojeluks, ja jos aattelee EU:n nykytavoitteita, ni tän luonnonmonimuotoisuuden vähenemisen estäminen vuoteen 2010 mennessä. [...] Et meillä on tuolla niiku säästyneitä alueita, ja kaikki, mitä on säilyny, ni pitäs suojella, ja todella tavallaan Vihreenä vyöhykkeenä. (H8)

Samalla kun huomataan raja-alueen luonnon arvo, tiedostetaan se, että luonto on uhattuna. Uusi tekniikka mahdollistaa pääsyn syvälle ennen koskemattomiin metsiin. Metsäautotiet, rakentaminen ja hakkuut uhkaavat lisääntyä, ja matkailukin voi vahingoittaa luontoa väärin toteutettuna. Vanha raja-alueen metsä on hyvin haavoittuvainen ihmisen toiminnoille. Vihreän vyöhykkeen luonto on kuitenkin hyvin houkutteleva metsäteollisuudelle, kesämökkiläisille ja matkailijoille. Raja-alue kiinnostaa juuri sen luonnonarvojen vuoksi, ja siksi on tärkeää, että sen käyttö suunnitellaan mahdollisimman hyvin, ettei luonto ehdi kärsiä siihen kohdistuvien lisääntyvien toimintojen myötä. Kuten seuraavasta haastattelunpätkästä käy ilmi, luonnonarvot tuovat paljon hyvää, mutta voivat olla myös uhka alueelle.

Mun mielestä Vihree vyöhyke tarkoittaa tämmöstä, siis ku meillä on noin maailmanlaajuisesti jos ajatellaan, ni tää on yksi niitä harvoja paikkoja joissa vielä on jäljellä suhteellisen yhteinen, se ei toki ole kokonaan yhtenäinen, mutta on kuitenkin vielä jäljellä tätä alueen alkuperäistä luontoa, ja jotta se ei kaikki katoaisi, ni kyllä siihen tarvitaan tämmöstä Vihreää vyöhykettä ja sitä ajattelua. (H2)

Vaikka luonnonsuojelu on Vihreän vyöhykkeen alueilla lähtökohtaisesti tärkein tehtävä, itse Vihreä vyöhyke -termi ei ole pelkästään biologinen, vaan se sisältää poliittisiakin ulottuvuuksia. Vihreä vyöhyke käsittää jo suojellut ja suunnitteilla olevat luonnonsuojelualueet, mutta terminä se on poliittinen siinä mielessä, että sen on tarkoitus herättää huomiota ja keskustelua ja jäädä ihmisten mieliin raja-alueen ympäristöä ja tavoitteita edustavana mielikuvana.

Joo eli nimenomaan biologiset tarpeet. Eli jos ajattelee Suomen luontoa, ni meillä vanhoja metsiä, nimenomaan vanhoja arvokkaita metsiä, on vähä, ja ne oli nimenomaan keskittynyt sinne itärajan tuntumaan, Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan ja vastaavaan. Ja sama Venäjän puolella, jolloin lähtökohta oli ihan selvästi metsien suojelu ja boreaalisen luonnon suojelulähtökohdat, ja niin se täytyy olla jatkossakin. Kyl se on ihan biologinen lähtökohta, mut niiku Vihree vyöhyke terminä on luonnonsuojelu-poliittinen termi. (H8)

Luontoa halutaan suojella monipuolisesti ja nyky-yhteiskuntaan sopivasti. Ainoaksi luonnonsuojelutavaksi ei nähdä luonnonsuojelualueiden totaalista sulkemista kaikelta käytöltä. Luontoa halutaan sekä suojella että hyödyntää monella tavalla. Arvokkaat ja hyvinvoivat luontokohteet voivat tarjota muutakin kuin biologisia hyötyjä.

Hyvässä kunnossa oleva luonto, jota voidaan monella tapaa hyödyntää kuitenkin tuhoomatta luontoo, uusia käyttömuotoja, matkailua ja tutkimusta ja seuranta.
(H1)

Vaikka haastateltavat eivät olleet ihan yksimielisiä siitä, kumpi oli ennen, raja-alueen metsiensuojelu vai Vihreä vyöhyke -idea, luonnonsuojeluyhteistyötä rajalla on ollut pitkään. Raja-alueiden suojelu ja käyttö sekä yhteistyö muuttuvat koko ajan. Luonnonsuojelu on ollut vahvimpana tavoitteena Vihreässä vyöhykkeessä, mutta tulevaisuudessa jo saattaa olla, että muut tavoitteet tulevat luonnonsuojelun rinnalle yhä voimakkaampana.

Että luonto on yhteinen, ja se pitää varmistaa, että näillä kohtalaisen luonnontilaisena säilyneillä alueilla on näitä ekologisia käytävyyhteyksiä. Tällä hetkellä se on luonnonsuojelun ja ympäristönsuojelun ja lajistollinen näkökulma, että tulevaisuudessa tulee ehkä enemmän elinkeinoelämän elementtejä, niiku tämmösen luontomatkailun ja muuten. (H7)

Vihreän vyöhykkeen ideana on myös vahvistaa Suomen puolen lajiston monimuotoisuutta Venäjän avulla. Suojelualueet Venäjällä ovat huomattavasti suurempia kuin Suomessa, ja monet lajitkin elävät runsaampina Venäjän metsissä kuin Suomessa. Vihreä vyöhyke vahvistaa ja ehkä jopa lisää Suomen lajiston monimuotoisuutta. Mahdollisuudet luonnonsuojeluun ovat rajalla suuria.

Minulle se on ollu aina tärkeintä sen takia, että näitten metsien kautta on tietyillä eläinpopulaatioilla yhteydet tästä Venäjän suuresta havumetsävyöhykkeestä tänne meidän voimakkaassa talouskäytön piirissä oleviin metsiin, että ne on säilyny vielä näihin vanhan metsän sirpaleisiin, niiku näemme, että tässä on tämmönen manner myös luonnonsuojelumielessä tässä meidän vieressä, ja meidän alueet, ne on tämmönen pirstaleinen saaristo, joka ottaa vastaan lajeja täältä mantereen vahvimista populaatioista. Että tämmönen eräänlainen saariteoria sovellutus tässä on taustalla. (H11)

Kai se semmonen asia on, että se on meidän kannalta se asia on tärkeä, koska me sen avulla pystytään suojelemaan entistä paremmin omaa luontoamme, koska olemme kuitenkin osa tästä, tai itse asiassa äärireuna tästä suuresta havumetsävyöhykkeestä,

ja nykyisen käsityksen mukaan tämmösten yhteyksien säilyttäminen on erittäin tärkeää. Ja kun Venäjällä myös tämä luonto on vähemmän pirstoutunutta ku meillä maanomistusolojen takia, niin se tietyllä tavalla tehokkaammin silloin huolehtii näistä populaatioista, ja meidän vanhoihin metsiin on monessa paikassa vielä tämmösiä yhteyksiä rajan takaa. (H11)

Siinä on montakin syytä, mut se, että alkuperäinen luonto on niin vähentyny, et se on Suomessakin pirstoutunu, ja tavallaan semmosta luonnonmonimuotoisuutta on vähennetty, ja se on vähentyny, ni se on varmaan se, et silloin tavallaan nousee esille se, et jos jossain vielä on tämmösiä alkuperäisen luonnon...tai Suomen puolella ne on kappaleita, et Venäjän puolella on enemmän, sieltä löytyy vielä tämmösiä kokonaisuuksia ja jopa luonnontilaisia valuma-alueita, jotka on arvossa arvaamattomassa nytten. (H3)

Se on ajatus ja myöskin ajatuksen takana tieto siitä, että luonnonsuojelun mahdollisuudet rajan läheisillä alueilla ovat suuria. (H9)

4.1. Myönteisiä mielikuvia ja uusia toimintamalleja

Vihreä vyöhyke on hankala rajata, koska se käsittää muutakin kuin pelkästään jo suojellut metsäalueet Suomen ja Venäjän rajalla. Vihreä vyöhyke on ihmisten mielissä laaja kokonaisuus, johon kuuluu niin luonnonsuojelu, tutkimus, matkailu, yrittäjyys ja paikalliset asukkaat. Vihreällä vyöhykkeellä nähdään olevan vaikutusta myös muualla maailmassa. Vihreän vyöhykkeen voi rajata vain Suomea ja Venäjää koskevaksi tai paljon laajemmaksi sekä alaltaan että vaikutuksiltaan. Seuraavista haastatteluotteista voi nähdä, että Vihreän vyöhykkeen voi rajata monella tapaa ja siihen voi sisällyttää paljon.

Mut niiku luonnonsuojelu-biologista rajaussysteemiä ei voi, se on, tää on enemmän luonnonsuojelu-polittinen käsite Vihree vyöhyke. (H8)

Kaks näkökulmaa, toinen on tämmönen luonnonsuojelullinen ja toinen on tämmönen yleinen alueiden käytön ja kaavotuksen, maankäytön suunnittelu. (H7)

Vihreä vyöhyke on tavallaan, mä en sitä rajais kauheen tarkkaan. [...] mut et lähetään Välimereltä Jäämerelle saakka, et se on iso alue joka sitten myös maailmalla näkyy erilaila ku vaan Pohjois-Karjalan tai Karjalan tasavallan raja-alue tai Kainuun ja Karjalan tasavallan raja-alue. (H3)

Tällä hetkellä määrittelin sillä tavalla, että se on poliittisista ja historiallisista syistä muodostunut pitkä käytävämäinen tai nauhamainen vyöhyke, johon on jäänyt varsin paljon edustavia luontokohteita ja luontoarvoja. Itse pidän Vihreetä vyöhykettä

Fennoskandiasta eteläiseen Itä-Eurooppaan ulottuvana. Oli se sitten kuinka konkreettinen hyvänsä. (H6)

Se vielä, että Green Beltin ajatuksena on ollu, että se ei oo vaan tämmönen suojelualueiden ketju, vaan että se ois käsitteenäkin vähä laajempi. Elikkä se on tämmönen tietty vyöhyke, missä näitä luonnonmetsiä on, jossa pitkällä aikavälillä pyritään luonnonkäyttöön ja metsänkäyttöön ni ohjaamaan sillä tavalla, että tää ketju sitten säilyis, ja tavallaan se metsienkäyttely tukis niitä suojelualueita. (H10)

Vihreä vyöhyke -termi mahdollistaa monet tulkinnat sen tarkoittamasta alueesta ja tehtävästä. Se antaa mahdollisuuden asettaa tavoitteeksi laajempiakin kokonaisuuksia, kuin tiettyjä suojeltavia metsäalueita. Vihreä vyöhyke on hyvin salliva ja tehokas, koska se ei määrittele tarkkaan mitään rajoja, toimintamalleja ja tavoitteita. Se luo ihmisissä erilaisia mielikuvia ja haaveita. Vihreä vyöhyke -termi antaa tilaa yrittää toteuttaa omia haaveita siitä, millainen on Vihreä vyöhyke ja mitä siihen kuuluu. Vihreä vyöhyke -käsite siis mahdollistaa paljon, koska se ei rajaa tiukasti, mitä Vihreän vyöhykkeen alueeseen kuuluu ja miten sen sisällä pitäisi toimia.

Se on semmonen kaunis haavekuva, joka toivottovasti joskus tulevaisuudessa toteutuu. Mut nykyisin se on suomalaisten luontoromantikkojen toivekuva. Ei oo loppuun asti viety. (H4)

No sehän on sikäli jännä, että minä esittäisin sen kysymyksen, että onko sitä olemassakaan, että siitä on alettu vaan huhuta. Mutta mitään Vihreetä vyöhykettä ei koskaan oo virallisesti päätetty perustaa. Siinä mielessä se on jännä kuvio. (H5)

Vihreä vyöhyke elää voimakkaimmin juuri ihmisten mielissä. Siitä ei ole virallista sopimusta, vaan se on tavoite ja termi sille, millaisena alue halutaan nähdä. Termi on pikkuhiljaa muodostunut ihmisten puheissa ja vähitellen siitä on tullut suhteellisen vakiintunut käsite.

Ja sit siitä on alettu puhua tästä ilmiöstä, elikkä erillisiä suojelualueita molemmin puolin Suomen ja Venäjän rajaa, siitä on alettu käyttää nimitystä Vihreä vyöhyke. Sinänsähän se on ihan positiivinen asia ja mielenkiintoinen asia. Mutta siitähän ei oo mitään päätöstä tehty eikä esim. ympäristöministeriö kai valtavasti kannata sen nimityksen käyttöä, ku sitä ei oo yksiselitteisesti määritelty. (H5)

Eli Vihreetä vyöhykettä ei ole juridisesti olemassa. Sitä ei oo, puhumme Suomesta, määritelty, vaan siis se on tietty slogan joka 90-luvun alkupuolella annettiin tälle Suomen ja Venäjän rajavyöhykkeelle ennenkaikkee koskien niitä säilyneitä alueita. Ja se slogan on siitä lähtien pyöriny ja kukaan ei pysty määrittelemään mitä se on, kukaan ei oo sitä tarkkaan määritelty mitä Vihreä vyöhyke on. (H8)

Termin on tarkoitus myös herättää ihmisten huomio, luoda myönteistä kuvaa alueen metsistä ja suojelusta, sekä tavallaan markkinoida aluetta ja siihen liittyviä hankkeita. Haastatteluissa huomiota herättävää olikin Vihreän vyöhykkeen todella positiivinen lataus. Vihreä vyöhyke näyttää herättävän ihmisissä positiivisia mielikuvia sekä innostusta ja kiinnostusta. Termi herättää ihmisissä lähes poikkeuksetta myönteisiä ajatuksia. Vihreä vyöhyke -ajatus on toiminut haastateltavien mielestä hyvin. Itse käsitteestä oli vaikea löytää mitään huonoa. Vihreä vyöhyke nähdään suurelta osin toimivana, tarpeellisena ja onnistuneena konseptina. Haastateltavat löysivät epäkohtia, jotka estävät Vihreän vyöhykkeen kehittymistä, mutta ajatuksena Vihreä vyöhyke on tarpeellinen ja positiivinen asia. Vyöhykkeen tulevaisuuteenkin suhtauduttiin aika luottavaisin mielin.

Mut kyl mä uskon et Vihreä vyöhyke vielä tulee saamaan oman merkittävän jalansijansa, töitä se vielä vaatii, mut sen merkitys tullaan vielä huomaamaan ja koko se Vihree vyöhyke -ajatus tullaan hyväksymään. (H2)

Se et siitä puhutaan ja siitä on tullu tämmönen käsite. Se on hieno keksintö tää Vihreä vyöhyke. Et se varmaan tulee elää pitkään. Ja onhan näitä saavutuksia et sen avulla on voitu perustaa Ystävyiden puisto jne., ja sen avulla on saatu kansainvälistä rahoitusta. Kyllä sitä kannattaa elättääkin. (H4)

Se raja-alueen tulevaisuus, ni en mä nää mitään syytä sille, että tää tulevaisuus, mikä on nyt käynnissä, että tää yhteistyö jatkuis, ja toivottavasti tän Vihreen vyöhykkeen tämmösen ajattelun alla se laajenee ja syvenee tämmösistä yksittäisistä kohteista paljo laajemmaks. Tätä mä niiku toivon ja lisäksi mä toivon että tämmönen sen paikallisen yhteiskunnan elinolot parenevat ja työllistyminen ja raha tulee sinne paikalliselle tasolle, ni tulee olemaan totta laajasti. (H7)

Joo, kyllä mä uskon että tämä on hyvä suunta ja hyviä tuloksia ja toimenpiteitä, ja varmasti tämä tästä vielä syvenee. (H7)

Minun käsitykseni on, että kyllä Vihreä vyöhyke toteutuu, mutta se vaatii vielä vähintään kymmenen vuotta. Ja se nyt ei oo mikään ihme, että se sen vaatis, voi olla, että se on vasta 20 vuoden kuluttua kypsä tässä maailmanperintömielessä Ja senkin takia että Suomikin kypsyy siihen. (H11)

Vihreä vyöhyke -konseptilla muodostetaan kuva alueesta, joka on mahdollista saada pysymään rehevänä ja elinvoimaisena. Vihreä viittaa juuri hyvinvoivaan metsään ja vyöhyke suurehkoon yhtenäiseen alueeseen. Vihreä vyöhyke terminä antaa ymmärtää, että on olemassa alue, joka on hyvinvoiva ja jota voi vielä kehittää ja laajentaa.

Vihreän vyöhykkeen metafora korostaa alueen hyviä puolia ja hyviä mahdollisuuksia kehittyä. Se korostaa sitä, että alueella on arvokasta metsää, joka on merkityksellistä biologisessa, historiallisessa ja kulttuurisessa mielessä.

Vihreä vyöhyke ei korosta sitä puolta, että suojellut alueet ovat pieniä ja hyvin hajallaan ja kaukana toisistaan. Se ei myöskään tuo esille sitä seikkaa, että Suomen suojellut alueet ovat hyvin paljon pienempiä kuin Venäjän puolen suojelualueet. Vihreän vyöhykkeen metafora vaikuttaa ihmisten ajatteluun niin, että ihmiset näkevät alueen luonnonsuojelun tilan ja koko aluetta koskevan tulevaisuuden myönteisenä ja toiveikkaana. Vihreä vyöhyke -termin avulla muodostetaan mielikuva koko alueesta ja sen merkityksestä niin, että kuva on hyvin positiivinen, eivätkä pienet epäkohdat korostu. Seuraavat haastattelunpätkät kuvaavat hyvin sitä, että Vihreä vyöhyke -termi saa kaiken kuulostamaan hienolta ja että se on hyvän kuuloinen ja näköinen kartalla, vaikka todellisuudessa Vyöhyke koostuu pienistä siellä täällä olevista suojelualueista.

Ja mun mielestäni se Vihree vyöhyke ei oo mikään semmonen, kartalla se on niin mukava piirtää semmoseks vihreeks vyöhykkeeks, mut tietenkin se koostuu mosaiikista ja meidän ohjelman tavoite on saada tätä mosaiikkia ja verkostoa kattavammaks koko aika. (H12)

Sitten tää Green Belt se on jossain määrin tietysti tämmönen mainos, joka on lanseerattu sen takia, että sillä saadaan tunnettavuutta ja voidaan hyödyntää matkailussa, että luontomatkailussa. Se on tämmönen käsite, ja tekee siitä jossain määrin hohdokkaan, ja hienohan se on. (H10)

4.1.1. Uranuurtaja

Vihreä Vyöhyke tuo uusia tuulia niin suomalaiseen, venäläiseen kuin kansainväliseenkin luonnonsuojeluyhteistyöhön. Juuri rajan yli tapahtuvan ja kansainvälisen luonnonsuojeluyhteistyön kehittyminen nähtiin merkittävänä osana Vihreän vyöhykkeen eduista ja saavutuksista. Vihreä vyöhyke koettiin siis hyvänä tapana edistää luonnonsuojelua ja yhteistyötä. Se nähtiin hyvänä esimerkkinä luonnonsuojeluasioiden hoidossa. Sen avulla voidaan kehittää Suomen ja Venäjän luonnonsuojeluyhteistyötä ja samaa mallia voidaan viedä myös muiden maiden raja-alueille. Vihreän vyöhykkeen tyyppistä luonnonsuojeluyhteistyömallia pidetään tehokkaana ja tarpeellisena.

Sitten taas toisaalta, että se on ikään kuin avannu myös teitä, avannu portteja ja ovia, miten asioita voi viedä eteenpäin ja mitä kaikkea siihen kytkeytyy. (H2)

Ehkä se tois sellasen, ainakin se laittas nämä yhteisen lipun alle tavallaan, josta saattas olla hyötyä. Etenkin jos se ymmärretään laajassa mielessä. Näähän on nää rajojen ylittävät hankkeet monesti samanlaisia käytännön ongelmia tai haasteita puhuttiin sitten Suomesta ja Venäjistä tai jostakin etelämpänä sijaitsevasta rajat ylittävästä yhteistyöstä. On hyvä, jos siinä tapahtuis jonkinlaista yhteistä kehittämistä sillä tavalla, että jossakin opittuja hyviä käytäntöjä voitais sitten monistaa ja ottaa laajemmalti käyttöön. (H6)

Vihreän vyöhykkeen nähdään avaavan uusia ovia luonnonsuojelussa, koska se on jotain uutta ja ennen kokematon. Se edistää sekä luonnonsuojelusta käytävää keskustelua että konkreettisia toimia Vihreän vyöhykkeen alueiden hyväksi. Samalla kun Vihreä vyöhyke -konsepti itsessään herättää positiivisia mielikuvia, Vihreän vyöhykkeen kehittämisellä ja siihen liittyvällä toiminnalla vahvistetaan myönteistä mielikuvaa ja asennetta vyöhykkeeseen liittyen. Kehykset toimivat juuri siten, että ne vahvistavat ja todentavat itse itseään ja rakentavat todellisuutta. Vihreän vyöhykkeen nimissä tehtävillä raja-alueen alueisiin liittyvillä toimilla vahvistetaan positiivista mielikuvaa Vihreästä vyöhykkeestä ja sen tarpeellisuudesta. Kun Vihreän vyöhykkeen nimissä tehdään tuottoisia ja onnistuneita hankkeita, se vahvistaa myönteistä kuvaa Vihreästä vyöhykkeestä.

Sitten se hyöty tietenkin on, että ku Venäjän puolella suojellaan alueita, ni ku meillä on tää Green Belt, ni me voidaan osottaa et Suomi on satsannu tähän tällä tavalla, että se on suojellu ne alueet, ni siinä saadaan sitten suomalaisten, ei pelkästään tutkijoiden vaan parhaassa tapauksessa myös virkamiesten tukee, ja poliitikkojen. Että se on aina hyvä selkänöja, että jos virkamiehetkin näkee että tää on hyvä hanke ja tää etenee Suomen puolella, ni silloin voidaan jossain määrin vaatia venäläisiäkin tekemän jotakin. Voidaan osottaa, että tää ei oo vaan järjestöjen idea. (H10)

Koska Vihreä vyöhyke on aika löyhä käsite, se antaa mahdollisuuden rauhassa kehittää ja etsiä sopivia toimintamalleja. Vihreä vyöhyke -idea on jo elänyt jonkun aikaa, joten se on antanut aikaa keskusteluille ja pohdinnoille. Vihreän vyöhykkeen kautta on mahdollista pikkuhiljaa kehittää uusia yhteistyöverkostoja ja raivata tietä hankkeiden saamiseksi.

Semmonen arvo Vihrellä vyöhykkeellä on, että se on alue, jossa voi selkeesti kehittää tämmösiä toimintatapoja ja -malleja. (H3)

Sillä on pystytty vahvistaa keskustelua Suomen ja Venäjän rajan läheisten alueiden luonnonsuojelusta. Ja perustelevaan konkreettisia yhteistyötavoitteita, ja niiden pohjalta syntyneitä suojelupäätöksiä. (H9)

4.1.2. Huomion herättäjä ja hyvä työkalu

Ennen kaikkea Vihreä vyöhyke on vetävä nimi, joka herättää huomiota ja positiivisia mielikuvia. Siksi se onkin hyvä keino saada alueelle huomiota, rahoitusta, hankkeita ja yhteistyötä. Yksittäiset suojelualueet ja hankkeet rajan pinnassa eivät itsekseen saisi välttämättä niin paljon huomiota kuin niiden kuuluessa Vihreään vyöhykkeeseen. Vihreän vyöhykkeen avulla voidaan saavuttaa luonnonsuojelullisia päämääriä ja muita raja-alueen kehityksen ja kansainvälisen yhteistyön kannalta olennaisia tavoitteita. Vihreä vyöhyke on konsepti, jota on hyvä markkinoida ja esitellä. Sillä saadaan myös motivoitua ihmisiä tekemään työtä raja-alueen hyväksi.

Kyllä se varmaan tuo just sitä kautta, että kun sille saahaan tiettyä statusta ja näkyvyyttä, ja sen merkitys ymmärretään ja tajutaan, ni totta kai se tuo myös, myöskin varmaan monen mutkan kautta, mut et se tuo sitten myös semmosta, se antaa mahdollisuuksia ja kenties myös resursseja tehdä sitä paikallistason työtä. (H2)

Se on se näkyvyys. Sit se on tuonu mahdollisuuksia paljon, jos halutaan käyttää sitä. Et tämmönen isompi aluekokonaisuus se näkyy maailmalla ihan erilailla ku se, että puhutaan yksittäisistä Suomen ja Venäjän raja-alueesta tai Viron ja Venäjän tai joittenkin muitten maitten raja-alueesta. Mä inhoon tämmösiä brandeja, mut se on tietyllä lailla käsite olemassa. Ennen kaikkee matkailun ohella yleensä kiinnostus luonnonsuojeluun varmaan on hiukan toisenlainen, ku puhutaan isommasta alueesta ja luonnon säilyttämisestä. (H3)

Toisaalta sillä käsitteellä saatiin sitten ehkä vähä paremmin lanseerattua Venäjänkin puolelle ajatusta, koska siellä tietysti perinteisesti pitää jotain suurisuuntaista yrittää ajaa että se ottaa tulta. Ja yks tämmönen käytännön juttu ku on tämmönen käsite ku Green Belt ni sille on helpompi saada rahotusta ja tukee näille suojeluhankkeille. (H10)

Haastateltavat sanoivat usein, että suojelualueita rajan pinnassa olisi joka tapauksessa ilman Vihreää vyöhykettäkin. Vihreä vyöhyke kuitenkin antaa niille kaikille yhteisen nimen ja luo jonkinlaista statusta, jonka avulla ihmiset muistavat Vihreän vyöhykkeen. Vihreän vyöhykkeen avulla ihmisille on helpompi kuvailla ja selittää rajan pinnassa olevia suojelualueita ja niihin liittyviä toimia. Vihreä vyöhyke yhdistää kaikkien

rajanpinnan alueiden tavoitteet ja toiveet ja näin auttaa hahmottamaan kokonaisuutta. Vihreä vyöhyke on kuin hyvä työkalu, jolla saadaan aikaiseksi paljon liittyen raja-alueen suojeluun ja kehittämiseen. Se kerää huomiota, mainostaa aluetta ja luo kokonaiskuvaa, lisää yhteistyötä ja tiedonvaihtoa, mikä taas lisää alueen kehittämiseen ja suojeluun tähtääviä toimia. Alla olevat otteet antavat esimerkkiä siitä, että Vihreä vyöhyke -termillä saadaan aikaan monia erilaisia saavutuksia.

Joo, kyllä se statuksen tuo, ja jos se kehittyy, ni sitten se varmaan helpottaa kansainvälistä yhteistyötä, lisää tiedonvaihtoa. (H1)

Et se on ehkä semmonen termi, joka tällä hetkellä elää suunnitelmissa ja hankehakemuksissa ja strategioissa. Ehkä se on jonkinlainen suunnittelun tai aluekehityksen työkalu enemmän. (H6)

Kokonaisuuden ajattelun on tuonu. Et nähdään metsä puilta paremmin ja myös juuri se että semmonen verkostoituminen ja tiedonvaihto ja koulutustilaisuuksien järjestäminen on ollu helpompaa tällaisessa konseptissa. (H12)

Se on varmaan ihan se, että työkaluksi tähän luonnonsuojelukeskusteluun ja kampanjointiin, että ihmisille pitää hahmottaa vähä yksinkertaisesti, mistä on kysymys. Ja tota se on sitten helppo lanseerata, ja miks Green Belt lanseerattiin ni ihmiset havahtu, et hei, et meillä on tämmönen ketju, ja siitä on joitakin ketjun palasia häviämässä lähivuosina. (H10)

Parhaillaan voidaan ajatella, et Green Belt on maantieteellinen käsite, mut myös tapa hoitaa ympäristöasioita ja suojeluasioita. (H3)

Vihreä vyöhyke on raja-alue, että se elämä ja toiminnat on siellä joka tapuksessa. Ja tavallaan pitää nähdä Vihreä vyöhyke työkaluna jolla voidaan nostaa sen arvoa, sille voidaan luoda status, että Vihreällä vyöhykkeellä voi tutustua pohjoisen havumetsävyöhykkeen luontoon ja pohjoseen asumiseen ja kulttuuriin tai se voi olla Välimeren maissa muuta. Kulttuuripuoli korostuu siinä taas. Mut sanotaan, et 10 vuotta sitten Vihrestä vyöhykkeestä ei puhunu kukaan, ja nyt se on terminä lisääntyne koko ajan. (H3)

Vihreällä vyöhykkeellä siis saadaan aikaan paljon. Vihreän vyöhykkeen nimissä aikaansaadut positiiviset asiat vahvistavat ihmisten uskoa Vihreään vyöhykkeeseen. Samalla se vahvistaa itse itseään ja saa ihmiset tuntemaan, että Vihreää vyöhykettä todella tarvitaan. Mitä enemmän Vihreää vyöhykettä tuodaan esille, sitä vakiintuneemmaksi käsitteeksi se tulee. Ja mitä enemmän Vihreän vyöhykkeen nimissä asioita saavutetaan sitä enemmän se luo myönteistä mielikuvaa sen tarpeellisuudesta. Kun Vihreä vyöhyke tulee yhä tunnetummaksi, saadaan aikaan enemmän yhteistyötä, suojelupäätöksiä ja muita hankkeita. Tämä taas tekee edelleen

Vihreää vyöhykettä vieläkin tunnetummaksi, suosituimmaksi ja menestyksekkäämmäksi. Vihreä vyöhyke vahvistuu sekä taloudellisesti että ihmisten mielissä. Se tutustuttaa niin tavallisia ihmisiä kuin eri alojen asiantuntijoita, poliitikkoja, turisteja, yrittäjiä ja tieteen edustajia rajan metsiin ja oloihin.

Vihreä vyöhyke siis todentaa itse itseään. Se pikkuhiljaa porautuu ihmisten mieliin, luo uutta ja omaa käsitteistöä, luo mielikuvia, tarpeita ja toimintamalleja. Vaikka sitä ei ole virallisesti olemassa, se vahvistuu koko ajan ja ihmiset alkavat ajatella, että sellainen todellakin on olemassa. Kun Vihreä vyöhyke on raivannut tiensä pysyvästi ihmisten puheisiin, politiikkaan ja yhteiskuntaan, se otetaan ikään kuin itsestäänselvyytenä ja virallistaminenkin voi olla silloin todennäköisempää. Seuraava ote yhden haastateltavan sanoista kuvaa hyvin sitä, miten Vihreä vyöhyke kehittyy luoden uusia kehyksiä, joilla on oma käsitteistö ja toimintamallit, ja jotka määräävät, mitä pidetään hyväksyttävänä.

Se on ehkä se tapa saada asioita aikaseks. Et jos joltakin ihmiseltä kysyy, joka siitä on paljo puhunu ja joka siinä on näitä kätilöitä, ni ehkä se sillä tavalla se asia vakiinnutetaan kielenkäyttöön, ja käsitteistöön, vakiinnutetaan kartoille ja jonakin päivänä siitä tulee totta, ja jonakin päivänä sellanen on olemassakin. Ja onhan se hyvin houkutteleva ja vetovoimainen konsepti, eihän siinä mitään, että Vihreä vyöhyke on kahden maan rajalla. Ja niitä karttojahan kattoo sillä tavalla mielellään, että mä luulen, et se on vaan, se on sitä et se on hyvä konsepti, siitä ei haluta luopua, et haluta luovuttaa ku on näin hyvä juttu keksitty. Sen puitteissa sitten toimitaan. (H5)

4.1.3. Yhtenäisyyttä tutkimukseen

Koska luonnonkäyttötavat ovat olleet niin erilaisia, mutta itse luonto samanlaista Venäjällä ja Suomessa, raja-alue tarjoaa mainion tilaisuuden tutkia sitä, miten luonnonkäyttötavat vaikuttavat luontoon. Myös koskemattomat ja hyvin luonnontilaisena pysyneet metsäalueet ovat mielenkiintoisia tutkimuskohteita lajistoltaan. Venäläiset ja suomalaiset tekevät tutkimusyhteistyötä ja ovat mukana yhteisissä projekteissa ja hankkeissa raja-alueen ympäristöön liittyen. Toisilta oppiminen ja tiedonvaihto ovat hyvin tärkeitä ja oleellisia.

Vertailua, miten sitä luontoa on käytetty kummallakin puolen eri aikoina, ja mihin se on johtanu. Siitä saa hirveesti irti. (H1)

Mut sit Vihreeseen vyöhykkeseen liittyen, tutkimusmielenkiintoon liittyen meillä on niin älyttömän intensiivistä tää metsätalous ollu, että siinä syntyy tää tutkimusasetelma, minkä mä nään, että voidaan tutkimuksella saada tietoo luonnontilaisesta alueista, ja siirtää sitä ikään kuin tänne Suomen puolelle, jos näitä alueita käsitellään joskus toisella lailla, halutaan entisöidä ja palauttaa ... Toisaalta Karjalan tasavalta, ku siellä hakataan ni ei tehtäis kaikkia niitä virheitä mitä täällä on tehty. (H3)

Kyllähän tässä kohtasi myöskin venäläisen ja suomalaisen luonnontutkimuksen ja metsätalouden traditiot, joissa on varsin suuria eroja. Et se, että päästiin keskustelemaan lahoppuun merkityksestä biodiversiteetin kannalta. Että kyllä se on ollut arvokasta, ja lähdettiin hyvin erilaisista perusolettamuksista liikkeelle. (H9)

Vihreän vyöhykkeen myötä halutaan kehittää tutkimusyhteisyyttä. Tutkimus ja kiinnostuksen lisääminen Vihreän vyöhykkeen alueisiin ovat tärkeimpiä asioita Vihreä vyöhyke -ajatuksessa. Tutkimusmahdollisuuksia rajalla halutaan lisätä ja pyritään lisäämään koko ajan. Tutkimusta Venäjän ja Suomen puolella yritetään saada myös yhtenäisemmäksi. Tutkimuskulttuurit poikkeavat Venäjällä ja Suomessa toisistaan, joten yhteistyön luomiseksi on oleellista määritellä yhteiset käsitteet, tavat ja mittarit, joilla raja-alueen luontoa ja tilaa kuvataan ja tutkitaan. Venäläiset ja suomalaiset asiantuntijat vaihtavatkin paljon keskenään tietoa, osaamista ja tutkimustuloksia.

Jotta tutkijat ja asiantuntijat ymmärtäisivät toisiaan ja hyötyisivät toisistaan enemmän, ja jotta tuloksia ja tietoja voitaisiin vertailla, tarvitaan yhteisiä käsitteitä ja yhteistä metodologiaa. Myös metsänhoito- ja suojelumenetelmiä halutaan yhtenäistää. Jossain päin rajaa hyväksi havaittuja keinoja voidaan käyttää myös muilla raja-alueilla. Toisilta siis otetaan mallia ja opitaan. Vihreä vyöhyke yhdistää rajan molemmin puolin tapahtuvaa tutkimusta ja metsänhoitotapoja ja auttaa näin myös ymmärtämään raja-aluetta kokonaisuutena.

Sitten meidän laboratorioiden välillä tehtiin tämmöstä... kalibrointityötä eli me katottiin vertailtiin menetelmiä ja tuloksia ja haettiin siihen semmosta yhdenmukaisuutta että ku tehdään yhteistyötä jos ajatellaan ympäristön tilan seurantaa, ni siinä oli ajatuksena, että meillä ois yhtenäiset metodit ja vertailukelpoiset tulokset, et sillon tavallaan puhutaan koko Skandinaviasta ja Karjalan tasavallasta ja osin sitten Baltian maistakin vielä saman hengenvetoon. (H3)

Ideana ei oo siinä, että vaan huvikseen tehdään yhteistyötä vaan idea on se, että meillä muodostuu molemmin puolen rajaa suojelualueet joiden hoidon tavoitteet on

samanlaiset, oli sitten kysymys suoraan ekologiasta tai luontotiedosta ja valistuksesta, mut et se selvästi samalaisella managementillä, ja selvästi luonnon monimuotoisuutta ylläpitävällä managementilla tehdään. (H8)

Ja näitten parhaiten käytäntöjen kopioimista, otetaan yhtenä esimerkkinä tämä puistopariyhteistyö, ni sammaa systeemiä ni tavallaan, no ei tietenkään monistaa, mut niitä kokemuksia, mitä toisaalla, ni hyödynnetään toisaalla. (H7)

Sitä ja muuta ja sitten ylipäänsä tutkimus, että se saadaan yhdenmukaiseksi ja saadaan tuloksia paremmin, kun on yks iso alue, joka jakaantuu kahden valtion puolelle, että siellä on yhdistetty tutkimus on, ku että kumpikin tekee erikseen, että siitä saadaan hirveesti tämmösiä synergiahöytyjä. (H10)

Kyl se että puistoja lähdettiin yhdessä perustamaan ja suojelun perusteita hakemaan, ni se tietenkin lisäsi ensinnäkin yhteistyötä tutkimuksessa ja tuli vähä tämmöstä yhteistä metodologiaa, eli et ku oli tää Venäjän puolella omat tutkimusmenetelmänsä ja Suomen puolella, sanotaan läntisiksi, ni näitten yhteensovittaminen ja yhteisen kielen löytyminen, ni se oli se yks varmasti. Mut sit kaiken kaikkiaan se luontotietouden lisäämine molemmin puolin rajaa. Ihan selkeesti, ni se on ollu täs mukana. Et se on tullu, luonnonsuojelu on saanu tämmösen tieteellisen tutkimuksellisen selkänojan, ni se on myös sit ollu siltä pohjalta helpommin ollu tuotavissa ihan tavalliselle ihmisille ja yleisölle. (H12)

Vihreän vyöhykkeen myötä luodaan uutta yhteistä käsitteistöä ja yhteisiä tutkimus- ja toimintamalleja, jotta yhteistyö onnistuisi ja jotta ihmiset ymmärtäisivät toisiaan. Tämä edesauttaa tehokkaiden toimintamallien löytymistä ja haluttuihin tuloksiin pääsemistä. Tutkimustyö luo yhteistä ymmärrystä raja-alueen tilanteesta ja Vihreän vyöhykkeen tavoitteista ja keinoista. Tutkimusyhteistyön kehittämisen myötä luodaan yhteistä kieltä toimijoiden välille.

4.1.4. Vihreän vyöhykkeen saavutuksia

Missä Vihreän vyöhykkeen vaikutukset sitten näkyvät? Edellä olen kuvannut Vihreän vyöhykkeen ideaa, mutta nyt tarkastelen, miten Vihreä vyöhyke näkyy ja toteutuu konkreettisesti. Haastateltavat mainitsivat usein, että on vaikea määritellä esimerkiksi Vihreän vyöhykkeen tavoitteita, koska mitään Vihreää vyöhykettä ei oikeastaan ole olemassa. Kuitenkin voidaan ajatella, että jo nyt, vaikkei virallista Vihreää vyöhykettä ole olemassa, Vihreä vyöhykkeen kautta on saavutettu luonnonsuojelulle ja raja-alueen kehitykselle tärkeitä asioita. Esimerkiksi monien erillisten ohjelmien ja hankkeiden voidaan nähdä toteuttavan Vihreää vyöhykettä. Vihreä vyöhyke auttaa

saamaan käyntiin erilaisia luonnonsuojeluun ja aluekehitykseen liittyviä hankkeita raja-alueella.

Toisaalta Vihreä vyöhyke ei ainakaan haastateltavien mielestä näy itsessään konkreettisesti vielä juuri mitenkään. Vihreä vyöhyke -käsitettä esitellään mielellään, siitä puhutaan ja tietoa siitä levitetään mm. kartoilla, tietolehdistillä, erilaisilla julkaisuilla ja näyttelyillä. Vaikka jotain konkreettisia saavutuksia Vihreä vyöhyke on saanut aikaan, aina ei silti osata eritellä, mikä asia voisi olla Vihreän vyöhykkeen seurausta ja mitkä asiat tapahtuisivat ilman Vihreä vyöhyke -konseptiakin.

Vihreä vyöhyke -ideassa ei kuitenkaan välttämättä ole tarkoituksenakaan saavuttaa esimerkiksi monien uusien rajattujen suojelualueiden perustamista tai sopimusten syntyä. Vihreä vyöhyke näyttäisi olevan enemmän huomion ja keskustelun herättäjä sekä uusien toimintamallien etsijä. Vihreän vyöhykkeen kohdalla ei ole järkevää asettaa tarkkoja tavoitteita esimerkiksi luonnonsuojelusopimusten suhteen. Tärkeintä näyttää olevan asioiden eteenpäin vieminen, yhteistyön vahvistaminen, tutkimus ja tiedon tuottaminen. Vihreän vyöhykkeen kanssa tehdään koko ajan töitä ja sitä kehitetään ja viedään eteenpäin ahkerasti. Jo sen voidaan ajatella olevan Vihreän vyöhykkeen konkretiaa. Seuraavissa otteissa haastateltavat kertovat, missä Vihreän vyöhykkeen vaikutuksen voidaan ajatella näkyvän konkreettisesti.

Toki se näkyy siinä, et meillä on syntynyt hankkeita Vihreän vyöhykkeen pohjalle olleita, olemassa olevia, ja varmaan tuleviakin. Ja se missä se näkyy, ni se näkyy siinä, et sen kanssa tehdään töitä. (H2)

Nää just oikeestaan, mitä me tehdään, et jos me ajatellaan puhtaasti Pohjois-Karjalan näkökulmasta, ni tää Vihreän vyöhykkeen keskus on yks semmonen konkreettinen hanke, mikä lähti siitä liikkeelle, et meillä on Koli aika vahva keskus täällä, mutta että tossa itärajalla ei oo mitään semmosta ollu, mut sitton nää erilaiset kehittämishankkeet, joilla niitä paikallistalouksia yhdistetään ja luodaan palveluja ja muuta, ni näitähän on useimpia, mitä on tässä vuosien mittaan ollu. (H3)

Et siellä tuotetaan karttamateriaaleja, missä mitäkin on nähtävissä, mut sit myöskin ihan näitten kylien elinolosuhteita pyritään niitäkin kehittämään, ja pyritään luomaan niitä yhteyksiä. Ja kulttuuripuolella kaikki tämmönen, yhteiset näyttelyt, kirjat, julkasut ja kaikki mitä tää sähköinen viestintä mahdollistaa, ni ne kaikki semmosia, mikä vie eteenpäin ja ... (H3)

Joo saavutukset on niitä konkreettisia, pieniä, mutta konkreettsia edistysaskelia, mitkä on otettu nimeenomaan näissä tietyissä puistoissa Venäjän puolella. Se on niiku

kaikkein helpointa todeta. Ja se, että Vihreestä vyöhykkeestä on laajempaan käsitteenä puhuttu, ni se on varmaan osaltaan pitänyt sitä asiaa tärkeenä ja merkityksellisenä myös tässä meillä Metsähallituksen sisällä. Kyllä sillä sitä kauttakkin on vaikutusta. (H6)

Joo, että erilaista pikku tekemistä mitä täällä tehdään ni viestinnässä sitten todetaan, että tässä ollaan Vihreä vyöhyke -työtä tekemässä. Oulangan ja Paanajärven välillä. Kyllä se tulee sitten suuremmankin yleisön tietoisuuteen sitä kautta. (H6)

Se idea on tuonut konkreettisesti uusia metsiä, jotka on päätyne suojeluun, että ei se pelkästään Green Beltistä aiheudu, mutta se on suuresti auttanu. Eli moni metsä on saatu säilytettyä hakkuilta. Sitten konkreettisesti varmaan luulen, että puistojen välinen yhteistyö molemmin puolin on lisääntyny, mut sitä voi spekuloida, oisko se lisääntyny joka tapauksessa, että tää on vähä tämmöstä, sitä on vaikee jäljittää ku on niin monia käsitteitä, ja tämmösiä...hankkeita ja ilmiöitä ni minkä ansiota joku on, ku joku tapahtu. (H10)

Haastatteluissa kävi ilmi, että alussa Vihreältä vyöhykkeeltä on ehkä odotettu enemmän konkreettisia saavutuksia. Joidenkin mielestä puhuminen saisi jo riittää, ja tekojakin voisi välillä olla. Toisaalta, kuten yksi haastateltava toteaaakin, Vihreä vyöhyke on voinut saavuttaa konkreettisia hyötyjä, mutta niitä ei osata lukea Vihreän vyöhykkeen ansioiksi. Vihreän vyöhykkeen edistystä on tapahtunut muiden erillisten hankkeiden kautta.

Onko se niin, että Vihree vyöhyke on kuitenkin tietyllä tavalla tullu sitten myöhemmin se Vihree vyöhyke -ajattelu, että siinä se konkreettiset tämmöset tulokset on tapahtunu muitten systeemien ja prosessien kautta, ja sitten sitä Vihreetä vyöhykettä on viety siinä sivulla tämmösenä ajatuksena, ja sitä ollaan konkretisoimassa sitten nyt vasta. Eli se on aika vaikee sanoo Vihreen vyöhykkeen seurauksena tulleita asioita. (H7)

Se ei oo vielä hirveesti konkretisoitunu, että se on aika tämmöstä pienimuotoista vielä ollu kyllä, suoraan sanottuna. (H10)

Tuntuu, että sitä alkaa sitä suomalais-venäläistä keskustelua kohta niiku tuutin täydeltä, kaikissa paikoissa, että sitä sais olla sitä konkreetiaakin. Venäläiset tykkää kyllä pitää seminaareja. Paljon puhetta, miten sitä sanotaan: ”paljon porua mutta vähä villoja”, niihän sitä sanotaan. (H10)

Mutta nämä meidän lähialueyhteistyön kautta saadut tulokset luovat perustan sille Vihreelle vyöhykkeelle. Ja se Vihreen vyöhykkeen tuloksen ja aikaansaannokset ja sitä kautta saatu hyöty, ni se näkyy sit vasta myöhemmin. Ei liikaa piä aatella, et se Vihree vyöhyke, sehän on käsite, et se ois itse asiassa saanu aikaan. Toki se on ollu varmasti siellä taustalla, ku on aateltu tätä meidän rajan molemmin puolin, ku ajatellaan että millasta suojelualueverkostoo siinä kehitetään rajan molemmin puolin, ni siinä on Vihree vyöhyke-ajattelu taustalla. (H7)

Konkretiaa Vihreälle vyöhykkeelle tulisi haastateltavien mukaan, jos Vihreä vyöhyke otettaisiin kokonaisuutena Unescon maailmanperintöluetteloon. Suomessa ei ole yhtään luontokohdetta maailmanperintöluettelossa, joten Unescon maailmanperintöstatus olisi iso askel Vihreälle vyöhykkeelle. Unescon status lisäisi Vihreän vyöhykkeen arvoa, kiinnostavuutta ja tunnettavuutta. Ongelmia tuottaa se, että alue on laaja, ja maailmanperintöluetteloon pääsyn kriteerejä on vaikea täyttää niin isolla alueella. Kriteerit ovat hyvin tiukat. Vihreän vyöhykkeen liittamisestä maailmanperintöluetteloon on käyty keskusteluja ja asia on jonkin verran edennyt. Unescon maailmanperintöhankkeen eteenpäin viejänä on kunnostautunut enemmänkin Venäjä kuin Suomi.

Unescon maailmanperintökohteena oleminen tarkoittaisi myös sitä, että Vihreää vyöhykettä koskisivat monet uudet säädökset ja määräykset. Toisaalta se voisi olla hyvä luonnon, kulttuurin ja maiseman säilyttämiseksi, mutta toisaalta se voi viedä paikallisilta mahdollisuuden kehittää omia ratkaisumalleja elää ja suojella ympäristöä raja-alueella. Alla esimerkkejä siitä, että haastateltavat toivovat Vihreän vyöhykkeen saavan maailmanperintökohde-statusen ja uskovat sen lisäävän Vihreän vyöhykkeen näkyvyyttä.

Pohjois-Karjalassakin ku täällä on puhuttu, et näitä raja-alueita vois ajatella tähän Unescon maailmanperintökohteeseen, ni yhtenä syynä on ollu tää kulttuuriympäristö, vanhat vaarat ja kylät ja vaara-asutus ja niihin liittyvät pihapiirit ja rakennukset ja muut. (H3)

Sitten voidaan miettiä, että millä tälle Vihreelle vyöhykkeelle voidaan saada sisältö, ni en tiää onko tullu sulle vastaan, että on puhuttu Vihreestä vyöhykkeestä niiku maailmanperintökohteena, josta mulla on antaa sulle venäläiset ehotukset. Venäläisten aloitteesta on ideana perustaa Fennoskandian Vihreä vyöhyke nimenomaan luontokohteena yhteistyössä Suomen ja Venäjän ja Norjan kanssa. Venäjä siinä on menny eteenpäin. (H8)

Tälle on ollu ajatus, että saatas enne pitkää Unescon maailmanperintökohteen status, joka ois tietysti valtava tunnustus sille, koska sehän lisäis tän alueen kiinnostavuutta ja tunnettavuutta. Ja tästä oli itse asiassa kansainvälisen luonnonsuojeluliiton asiantuntijaseminaari Pietarissa, jossa käsiteltiin koko pohjoisen havumetsävyöhykkeen mahdollisia maailmanperintökohteita, ja Green Belt sitten pääty sillä listalla yhdeksi todennäköiseksi kohteeksi, tai ainakin se näyttäis täyttävän ne kriteerit. (H10)

Mut jos aatellaan tulevaisuushyötyjä, ni mä luulen, että ne konkretisoituu vasta siinä vaiheessa, että ku jos se saa sen Unescon maailmanperintöstatuksen, että ku niitä

luonnonkohteita ei Euroopassa kovin montaa, ja on iso joukko turisteja, jotka ihan vaan käy komppaamassa näitä maailmanperintökohteita. Et monenkin harrastus on se, että jos näkyy, että tää on maailmanperintökohde, ni kyllä siinä kannattaa erillinen mutka tehdä matkasuunnitelmassa ja käy kattoo se. Ni tota, jos se Suomessa saa hyväksynnän, että tulis maailmanperintökohde, koska silloin se on Unescon erityisessä suojelussa ja siinä on tiettyjä velvoitteita, ni kyllä se melkonen piristysruiske varmaan on. (H10)

Maailmanperintökohde-statusen saaminen lisäisi alueen tunnettavuutta ja luultavasti lisäisi myös alueen kiinnostavuutta ja matkailua Vihreän vyöhykkeen alueilla. Vihreä vyöhyke saisi myös uusia kansainvälisiä ulottuvuuksia uusien kansainvälisten säädösten astuttua voimaan ja lisäksi Vihreän vyöhykkeen tunnettavuutta laajemmin maailmassa.

4.2. Muutakin kuin luonnonsuojelua

Vihreällä vyöhykkeellä on myös muuta annettavaa kuin hieno luonto. Kulttuuriperinne on tärkeä säilyttää Vihreällä vyöhykkeellä. Rajan pinnassa on paljon vanhaa asutusta ja arvokkaita maisemia, jotka ovat koko maailmaa katsoen ainutlaatuisia. Vaikka Vihreä vyöhyke ensisijaisesti määritellään arvokkaiden metsien suojelutarpeen kautta, Vihreällä vyöhykkeellä on haastateltavien mukaan muitakin tehtäviä. Luonnonsuojelua ei voi erottaa muista osa-alueista, kuten metsätaloudesta tai paikallisten elinkeinosta ja toimeentulosta. Luonnonsuojelu ja muunlainen raja-alueen kehittäminen ovat kuitenkin yhteen sovitettavissa, ainakin haastateltavien mukaan. Vihreän vyöhykkeen kautta nähdään siis olevan mahdollisuuksia kehittää rajaseutua muutenkin kuin luonnonsuojelullisesti. Esimerkiksi ilman paikallisen väestön osallistumista ei Vihreällä vyöhykkeellä haastateltavien mielestä pystytä suojelemaan luontoakaan. Paljon on vielä kehitettävää luonnonsuojelun yhdistämisessä muiden raja-alueen aktiviteettien kanssa, mutta mahdollisuuksia nähdään olevan paljon.

Kyl se on kaikki, mitkä lasketaan kestävään kehitykseen nää ulottuvuudet, ni ne tietyllä lailla vois ajatella, et Vihreä vyöhyke vois olla omanlaisensa isompi aluekokonaisuus, jossa nää kaikki toteutuu. (H3)

Silloin ku lähetään miettimään Vihreetä vyöhykettä maantieteellisenä käsitteenä ja tämmösenä alueen kehittämisen käsitteenä myöskin, ni ne kulkee ihan käsikädessä, ei näitä voi erottaa toisistaan. Luonnonsuojelua ei voi erottaa ympäröivästä yhteiskunnasta. Eli sen täytyy jossain vaiheessa tulla mukkaan ihan ehtottomasti.

Tutkimus ja tiedon keruu, se liittyy luonnonsuojelun tavoitteisiin ihan suoranaisesti yks yhteen. Se voi olla osa sitä luonnonsuojelua ennen sitä luonnonsuojelua, mutta jossain vaiheessa siinä täytyy tulla laajempi konsepti ihan ehottomasti ja työkalut siihen, että mitenkä tämä luonnonsuojelualueitten perustaminen, niiden hoidon ja käytön järjestelyt, niillä olevat periaatteet esim. yleisökäytön luonnonhyödyntämisen, luontomatkailun, retkeilyn, kaikki tämmöset periaatteet. Ne täytyy varmaan hyvin pitkälle hoitaa osallistuvalla suunnittelulla. Varmaan on näin tehtykin, mutta vielä vahvemmin. Eli luonnonsuojelun kytkeminen selkeesti muihin maankäytön muotoihin, ni se on varmasti välttämätön. [...] Ni mikä on seuraava vaihe, ni on ympäröivän yhteiskunnan vahvempi osallistuminen. Meillä täällä Kuusamon puolella on nyt hyvin vahvasti ollaan panostettu siihen meillä Oulangan yhteistoimintaryhmä, jossa on mukana kaikki tarpeelliset tahot ja tämmönen yhteinen keskustelu, yhteistoiminta on tosi vahva tai hyvin vahva ja se on vielä vahvistumassa. Ja nyt sitten sama askel pitää kyllä ottaa tietenkin jossain vaiheessa myöskin siellä rajan toisella puolella. Elikkä se luonnonsuojelualan raja ei oo semmonen muuri, vaan se on osa sitä ympäröivää yhteiskuntaa. (H7)

Biosfäärikonsepti kulkee Vihreän vyöhykkeen rinnalla. Etenkin Pohjois-Karjalan alueilla on kunnostauduttu biosfääriajattelussa. Biosfääri kytkee yhteen luonnon ja ihmisen elämisen ja toiminnan luonnossa. Pertti Rannikon (1997) biosfäärialueen määrittelyn mukaan biosfäärialueilla suojellaan luontoa, mutta myös taloudellinen toiminta jatkuu. Alueet muodostuvat lakisääteisesti suojelluista ydinalueista ja niitä ympäröivistä yhteistoiminta-alueista, joilla ihminen hyödyntää luonnonvaroja. Ydinalueet ovat suojelun ja tutkimuksen kohteita. Yhteistoiminta-alueilla ihmisen toiminta tulisi sopeuttaa luontoa vahingoittamattomaksi. Suomessa on kaksi biosfäärialuetta: vuonna 1992 perustettu Pohjois-Karjalan alue ja vuonna 1994 perustettu Saaristomeren alue. (Rannikko & Schuurman 1997, 11) Biosfääriajattelu on haastateltavien mielestä hyvä ja toimiva, mutta se ei vielä ole kovin laajana toimintana Suomessa. Haastateltavat näkevät biosfääri-konseptin olevan kehityskelpoinen idea ja sitä voisi mielellään toteuttaa myös Vihreän vyöhykkeen alueilla.

Vihreä vyöhyke voisi hyötyä biosfääriajattelusta monella tavalla. Luonnonsuojelu ja paikalliset ihmiset sekä heidän elinkeinonsa otettaisiin enemmän huomioon. Metsien suojelun tulisi olla ainakin yhtä kannattavaa paikallisten mielestä pitkällä tähtäimellä kuin metsien hakkuun. Luonnonsuojelun hyötyjä paikallisille tulisi korostaa ja tuoda paikallisten tietoon vahvemmin. Biosfääriajattelun myötä voitaisiin saada uusia ideoita hyödyntää ja yhdistää matkailu paikallisten elämään ja luonnonsuojeluun. Paikallisia luonnonvaroja olisi hyvä voida hyödyntää siellä missä ne ovat. Esimerkiksi luontomatkailu toisi tuloja juuri sinne, missä matkailu tapahtuu, kun taas metsien

hakkuun jälkeen puutavaran kuljetetaan usein pois muualle jalostettavaksi. Joissain tapauksissa voisi olla taloudellisestikin, puhumattakaan kulttuurisesti ja luonnonsuojelullisesti, kannattavampaa jättää metsät hakkaamatta ja keskittyä luontomatkailuun ja puhtaan imagon rakentamiseen. Biosfääriajattelu voisi olla yksi suunta, mihin Vihreää vyöhykettäkin voitaisiin kehittää.

Mulla on tässä näin piirrettynä pisteytyksellä Pohjois-Karjalan biosfäärialue, niin vastaavanlaista biosfäärialuetta pitäis jatkaa tänne Lappiin. Itse asiassa täällä itärajalla ja siellä biosfäärialueella pitäis olla enemmän semmosta luonnonsuojelullista sisältöä, mitä tällä Pohjois-Karjalan biosfäärialueella nyt on. Että siinä pitäis paikallisesti kokea, että tämä on jollakin tavalla merkittävä tämä suojelun ja käytön yhteensovittaminen tai tällöinen kestävä käyttö, että se on enemmän kuin tehokas metsien hakkuu, ja siitä pitäis erityisesti pitää huolta, mikä oli tällöinen alkuperäinen tai on edelleenkin biosfäärialueitten konsepti maailmalla. Unescon man and biosfare mukaisesti. Mutta meillä se ei niiku ainakaan Pohjois-Karjalassa toteudu, jossa metsien käyttö on erittäin tehokasta. Ja...mutta voi olla, että on niin pitkä aika, että se vähän paranee ja muuttuu. Lapissahan kuitenkin luontomatkailu on ainoa kasvava ala ja ainoa, joka tuo työpaikkoja, ja samassa periaatteessa pitäis olla Kainuussakin ja Pohjois-Karjalassakin, että ei siellä mitään muita tällöisiä paikallisia vaihtoehtoja juurikaan ole. Täytyy käyttää niitä omia resursseja, eikä se oo aina se omien resurssien käyttö viisainta, jos arvioidaan viedäänkö pois ja hyödynnetään muualla. (H11)

Ja se sopii musta erittäin hyvin tuo biosfäärikonsepti tällöisen Vihreen vyöhykkeen alueen infrastruktuurin kehittämiseen. Suomessa vaan valitettavasti tää biosfäärialuekonsepti ei sillä tavalla oo niin voimakkaasti kehittynyt, mitä se on Keski-Euroopassa. Mut periaatteessa mä oon joskus sanonu et Vihree vyöhyke vois olla yksi biosfäärialue joka pyrkii katsomaan ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta tällä vyöhykkeellä kokonaisuudessa. (H8)

Siinähan (biosfääri-konseptissa) lähdetään luonnonsuojelusta, mutta samalla elinkeinotoiminnasta ja asukkaiden elinkeinojen monipuolistamisesta ja toimeentulosta. Kyllä tämä on sellanen, mille on hyvin paljon tilausta ja joka on paljon mahdollistava Suomen ja Venäjän rajan läheisten alueiden kehittämisessä. (H9)

Vihreä Vyöhyke luo kokonaiskuvaa eri toimijoiden tärkeydestä. Se lähentää ja yhdistää eri tahoja ja toimijoita. Paikallisten ihmisten elämän ja kulttuurin yhdistäminen luonnonsuojeluun on tärkeää sekä paikallisten ihmisten toimeentulon, alueellisen kestävä kehityksen että luonnonsuojelun onnistumisen kannalta. Tämä voi vaikuttaa itsestäänselvältä, mutta ymmärrys siitä ei välttämättä ole levinnyt kaikkialle. Siksi tietoa pitäisi olla tarjolla enemmän eri toimijoille myös haastateltavien mielestä. Vihreän vyöhykkeen avulla onkin kätevä levittää tietoa, koska se kokoaa asiat ja toimijat yhteen. Vihreä vyöhyke tuottaa tietoa toimijoiden

käyttöön. Samalla kun uutta tietoa saadaan, myös toimintatavat muuttuvat. Tällöin Vihreä vyöhyke luo myös uusia toimintatapoja raja-alueiden suojelemiseksi ja kehittämiseksi.

Et nyt jos aatellaan, niin kyllä siinä on semmosta lähentymistä eri tahojen lähentymistä ihan selkeesti. Et tiedon kautta on myös se ymmärtäminen sitten kasvanu. (H2)

Vihreä vyöhyke esimerkiksi säilyttää kulttuuriperintöä ottamalla paikallisen kulttuurin huomioon raja-alueiden käytön suunnittelussa. Suosimalla sellaisia toimia, jotka säilyttävät kulttuuriperintöä, Vihreä vyöhyke tulee luoneeksi uusia tapoja raja-alueen kehittämiseksi ja suojelemiseksi. Luonnonsuojelun yhdistäminen kestäväan luonnon ja metsän käyttöön sekä paikallisten asukkaiden elämään ja toimeentuloon luo uusia toimintamalleja, joita vähitellen otetaan käyttöön ja jotka lopulta voivat vakiintua raja-alueilla. Seuraavissa esimerkeissä näkyy, että Vihreällä vyöhykkeellä tuetaan toimia, jotka säilyttävät kulttuuria ja turvaavat paikallisten ihmisten elämää.

Green Belt periaatteessa, jos se mielletään se käsite oikeen, ni se tarjoo tämmösen monipuolisen suojelun hahmottamisen, et ne ei oo vaan ne suojelualueet. [...] Naturassa periaatteessa tätä ideaa on, mut Suomen Naturaa toteuttaessa jääny aika puolitiehen. Green Belt vois tavallaan tuoda holistisemman näkökulman siihen asiaan. Green Belt vielä itse asiassa, siihen on kytketty periaatteessa kulttuuriperinnön säilyminen. Nää vienankarjalainen kulttuuri joka liittyy erämaametsiin ja perinteiseen luonnonkäyttöön. Ja sitten tietysti ylemmäs ku mennään, ni saamelaisten poronhoito, sehän on EU:ssa käytännöllisesti katsoen aino alkuperäiskansa joka vielä elää siihen perinteiseen luonnonkäyttöön perustuen, poronhoitoon. Green Belt on keskeiseltä osaltaan tukee sitä. Elikkä tää ei oo vaan pelkkää luonnonsuojelua, että se ajatus siinä on. (H10)

Vihreä vyöhyke turvaa luonnon monimuotoisuutta, kulttuuriympäristöä ja kulttuurihistoriallisia arvoja mut tietysti sit tämmösessä sosio-ekonomisessa mielessä, ni sitä pystytään kehittää et se turvaa sitä asutuksen säilymistä ja kestäväan kehityksen yritystoimintaa. Kulttuuriympäristön säilyttäminen on monesti et jos ei oo ihmisiä, ni kyl se vaikeeks menee se säilyttäminen. (H3)

Haastateltavien mielestä alueellista kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta parantavia ja ylläpitäviä uusia toimintatapoja pitäisi kehittää lisää. Paikallisia ihmisiä on otettu huomioon ja mukaan suunnittelussa, mutta vielä vahvempaa otetta kaivataan. Pelkät luonnonsuojelulliset tavoitteet eivät ehkä kannu Vihreä vyöhyke -idea kovin pitkälle, sillä mittavaan luonnonsuojeluhankkeeseen ei Suomessa olla valmiita, kuten muutama

haastateltavakin totesi. Viimeisin suuri Suomessa tapahtunut luonnonsuojeluprojekti oli Natura-alueiden suunnittelu ja toteutus. Siitä toipuminen on vielä käynnissä. Natura-aihetta käsittelen tuonnempaan lisää. Jotta Vihreällä vyöhykkeellä olisi mahdollisuudet saavuttaa luonnonsuojelulliset tavoitteensa, sen täytyy sisällyttää tavoitteisiinsa ja toimiinsa myös muut raja-alueita koskevat toimet ja intressit, kuten alueiden elinvoimaisuuden säilyttäminen. Tämä käy ilmi seuraavasta haastatteluotteesta.

Se ei oo myönteinen sen luonnonsuojelunäkökohdan kautta, vaan sen näkökohdan kautta, että sen varaan pystytään rakentamaan palvelutoimintaa, luontomatkailua ja matkailuelinkeinoja ja niin pois päin. Samoin voi olla, että löydetään luonnonarvot tässä mielessä niiku aluerakenteen kehittämisessä syrjäseuduilla ja sitä kautta tämmönen brandi niiku Vihree vyöhyke ni Suomi lois EU:ssa Vihreen vyöhykkeen kehittämisohjelman itselle ja tehtäis Suomenlahdelta ylös asti mittava vyöhyke sekä elinkeinon että yhteisen luonnon kestävän käytön ja luonnonsuojelun kokonaisuus ja sillon oltais jo pitkällä. Mut puhtaasti biologisista lähtökohdista perustettavaan vihreään mittavaan vyöhykkeeseen minä en usko. Siihen meidän yhteiskunta ei oo valmis. (H8)

Vihreä vyöhyke -ideassa on paljon uusia ajatuksia luonnonsuojelusta, yhteistyöstä ja raja-alueen kehityksestä. Vihreän vyöhykkeen kautta tullaan kyseenalaistaneeksi vanhoja totuttuja toimintamalleja. Näin syntyy uusia ideoita luonnon ja raja-alueiden suojelemiseksi ja kehittämiseksi. Kun pelkkää biologisiin seikkoihin perustuvaa luonnonsuojelua ei koeta tehokkaaksi tavaksi säästää raja-alueen metsiä ja monimuotoisuutta, täytyy etsiä raja-alueen tilanteelle, tämän hetkisellemme yhteiskunnalle ja ajan hengelle ominaisia piirteitä ja toimia niiden ehtojen mukaan. Vihreä vyöhyke tavallaan kehystää uudelleen raja-alueen tilanteen ja Suomen ja Venäjän keskinäisen yhteistyön etsimällä ja vakiinnuttamalla uusia ajattelutapoja ja toimintamalleja. Etätyöt ja syrjäseutujen asukkaiden ja elinkeinojen säilyttäminen, uusien elinkeinojen kehittäminen sekä osallistuva suunnittelu ovat esimerkkejä uusista toimintamalleista. Jos ajatellaan Vihreän vyöhykkeen mahdollisuuksia onnistua tavoitteessaan, yhteiskunnalliset seikat näyttävät olevan yhtä painavia kuin biologiset tai maantieteelliset seikat. Vaikka haastateltavat sanoivat Vihreän vyöhykkeen tärkeimmäksi tehtäväksi luonnonsuojelun, nousevat yhteiskunnalliset tavoitteet välttämättä yhtä tärkeäksi Vihreän vyöhykkeen toiminnassa.

Mä nään sen [nykyisen toiminnan raja-alueella] kannattavana raja-alueelle, ja matkailuhan on vaan yks tapa toimia. Mun mielestä siihen liittyy myös muiden

elinkeinojen kehittäminen tavallaan sopusoinnussa sen raja-alueen luonnon kanssa. [...] Kyllä mä uskon niitä tulee jollain lailla, vaikka se on kliseen omainen, ni tämmöset etätyöt ja töitten sijoittaminen, mitä nytkin on jonkun verran ruettu tekee ja alueellistamaan, ni näistä etelän kasvukeskuksissa, ni se on se yks tapa. Mut oleellista on, et siellä on ihmisiä, et siellä on niiku, jos siellä ei oo asutusta, ihmisiä, ni kyl se sillon on vaikee kehittää niitä. Et luontohan ei ihmisiä tarvitse mutta.... (H3)

Ni voipa olla että jos lähtis ennustajaks, ni moderni syrjäseutujen elinkeinojen ja asuttuna pitämisen konsepti vois olla elinvoimaisen ihmisen ja luonnon vuorovaikutuksen aikaansaaminen vois olla pitkin Suomen itärajaa, jossa nämä suojelualueet ois keskeisenä ytimenä suojelualueina. Mut tämmönen enemmän diversiteetin huomioon ottaminen ja ihmisten virkistäytyminen ja luontomatkaileua tukeva tai kehittävä on sitten toine osapuoli, että hyötyis molemmat. Eikä niiku nykyellään nää helposti hyötyy joko luonto tai ihminen. (H8)

Kaikkiin näihin kiinnitetään sinänsä huomiota, ja ei voi lähteä siitä, että tää huomattavan laajat alueet tulisi totalisoida tai museoida. Vaan kyllä elinkeinotoiminnan ja siihen mahdollisimman hyvin kytketyille suojelutavoitteille täytyy antaa sijaa. (H9)

Kyllähän Vihreä vyöhyke tietysti asuttuna varmaan on syytä pitää monenkin syyn takia. Näitä on ehkä turha lähteä asettamaan vastakkain näitä erilaisia tavoitteita, luonnonsuojelua ja paikallisen väestön toimeentulo herkästi asettuu niihin vastakkaisiin vaakakuppeihin. Mut ehkä tuohon viittasinkin näitten uusien elinkeinojen kehittämisellä. Takasivat sitä elinvoimaisuutta. (H6)

Vihreä vyöhyke toimii tavallaan ristiriitojen silottajana. Se yrittää hälventää luonnonsuojelun, taloudellisen toiminnan, paikallisten asukkaiden elämän, virkistystoiminnan ja maankäytön välisiä rajapintoja niin, että ne kaikki hyötyisivät Vihreästä vyöhykkeestä jotenkin. Vihreän vyöhykkeen kautta yritetään myös tehdä kompromisseja ja löytää uusia ratkaisuja, jotka palvelisivat mahdollisimman monia intressejä. Se on hyvin haastava tehtävä, mutta oikeastaan Vihreällä vyöhykkeellä ei näyttäisi olevan muita vaihtoehtoja.

Loppuun mä sanon, jos se ajattelu, tämä on puhtaasti minun mielipide, jos se ajattelu on liian pitkälle sitä, että sitä pidetään luonnonsuojelullisena kysymyksenä, ni sillon se koko Vihree vyöhyke -ajattelu, sen voi saman tien heittää pois. Eli se täytyy nähdä laajempina konseptina. Luonnonsuojelu on yks niistä osa-alueista varmasti. Ja se mikä sitten näkyy, mut kyllä siihen täytyy kytkee se, että siellä on asumismahdollisuuksia, elinmahdollisuuksia, paikallinen kulttuuri säilyy ja sitten nää muut maankäyttömuodot, ettei oo ristiriitoja, ristiriitoja on aina, mut ne ei oo niin vahvoja. (H7)

4.2.1. Paikalliset ihmiset

Yhdeksi tärkeimmäksi asiaksi luonnonsuojelun ohella raja-alueen kehittämisen ja suojelun kannalta haastatteluissa nousivat paikalliset ihmiset. Heidät koetaan tärkeinä vaikuttajina ja toimijoina, joita ei voi sivuuttaa. Monet suojelu- ja kehittämisideat Vihreän vyöhykkeen alueita koskien ovat lähteneet paikallistasolta. Paikalliset ihmiset asuvat raja-alueella, rakentavat taloja ja kesämökkejä, pitävät yllä yritystoimintaa sekä paikallista taloutta ja kulttuuria. Heidän vaikutuksensa alueen luontoon ja kehitykseen on siis suuri.

Pienimuotoisetkin paikalliset innovaatiot ja yritysmuodot ovat osoittautuneet tehokkaiksi ja kannattaviksi alueen kehityksen kannalta. Paikalliset ihmiset tulisi nähdä mahdollisuutena ennemminkin kuin rasitteena. Joskus nimittäin paikalliset asukkaat nähdään haittana luonnonsuojelulle. Luontoa ei kuitenkaan kannata kaikissa tapauksissa suojella niin, että ihmiset häädetään alueelta pois. Harvoin on mahdollista sulkea jokin alue täysin ihmisen ulottumattomiin. Ihminen elää luonnon kanssa vuorovaikutuksessa, ihmisen vaikutus luontoon näkyy lähes joka paikassa jollain lailla. Siksi on järkevämpää tehdä luonnon ja ihmisen vuorovaikutuksesta molemmille mahdollisimman edullinen. Raja-alueen luonnonsuojelun ja kehityksen ja näin ollen myös Vihreän vyöhykkeen kannalta on elintärkeää, että paikallisten toiminnot sidotaan osaksi aluekehitystä ja luonnonsuojelua. Paikalliset asukkaiden perinteiden, tarpeiden ja intressien yhdistäminen raja-alueen luonnonsuojeluun on yksi Vihreän vyöhykkeen ideoista. Seuraavassa otteessa korostuu paikallisten ihmisten tärkeys Vihreän vyöhykkeen kehityksessä.

Kyl se on lähteny, niiku minä koen tekeväni enemmän paikallistason työtä, ja kyl se idea on lähteny, toisaalta se idea on varmaan lähteny paikalliselta tasolta, et se on huomattu, et meillä on jotain semmosta, mitä ei kärsis hävittää. Ja sit se, et on löytyny niitä oikeita ihmisiä, jotka on pitäneet ääntä ja he ovat kohdanneet toisia samalla tavalla paikallisen tason ihmisiä, jotka ovat oikeessa paikassa osanneet avata suunsa. Et kyl mä luulisin et se on lähteny jostakin tämmösestä. (H2)

Ilman paikallisia asukkaita moni kehittämisidea olisi ehkä jäänyt syntymättä. Vihreän vyöhykkeen syntyyn ja kehitykseen paikalliset asukkaat ovat vaikuttaneet paljon omalla toiminnallaan. Tämä ei välttämättä ole ollut tietoista Vihreän vyöhykkeen

kehittämistä, vaan oman elämän ja elinympäristön kehittämistä. Vihreän vyöhykkeen kohdallakaan kaikki ei ole kuitenkaan mennyt aina ongelmitta paikallisten asukkaiden ja muiden suunnitelmien välillä. Yhteentörmäyksiä on tullut, eivätkä paikalliset ole aina olleet osallisena suunnittelussa niin paljon kuin haastateltavat olisivat toivoneet.

Yhtenä asiana tulee mieleen, että paikalliset pitää ottaa huomioon, mut sit siinä tulee, et koskaan et voi miellyttää kaikkia. Sit siinä tulee niitä yhteentörmäämisiä väistämättä. (H2)

Ongelmana paikallisten asukkaiden ja luonnonsuojelun välillä on se, että paikalliset pelkäävät luonnonsuojelun vähentävän heidän asumis- ja elinkeinonharjoittamismahdollisuuksiaan. Tästä on hyvänä esimerkkinä Annukka Oksasen (2003) tekemä tutkimus ”Paikallisuuden ja kansainvälisyyden kohtaaminen luonnonsuojelussa: tapaustutkimuksena Natura 2000 -ympäristökonflikti Lounais-Suomessa”. Tutkimuksessa käsiteltiin sitä, kuinka paikallisten asukkaiden ja viranomaisten oli hankala löytää yhteistä säveltä siitä, miten ja minne Natura-alueita tuli perustaa. Paikallisten asukkaiden ja viranomaisten luontosuhde ja tietämys ja kokemus luonnosta ovat erilaisia. Siksi joskus tulee erimielisyyttä siitä, miten luontoa tulisi suojella.

Vaikka Vihreä vyöhyke on haastateltavien mukaan muutakin kuin luonnonsuojelua, ihmisille voi silti tulla mieleen, että Vihreä vyöhyke on vain luonnonsuojelua, jossa paikallisia asukkaita ei oteta huomioon. Vihreän vyöhykkeen kohdalla paikalliset asukkaat ovat huolissaan siitä, haittaako luonnonsuojelu heidän asumistaan, elinkeinonharjoittamistaan ja muuta toimintaa omassa elinympäristössä. Seuraava ote haastattelusta kuvaa hyvin sitä, että luonnonsuojelun pelätään estävän paikallisten toimintoja, jotka ovat heille hyvin tärkeitä.

Paikalliset ihmiset on tärkeitä ja löytää ne tavat, millä tavalla nämä alueet on heille tärkeitä, et he tietäis niistä, ja ettei koettais jonkunlaisena rasisitteena ja rajoitteena, vaan että ne on niiku myös tärkeitä heille. Kyllähän nämä luonnonsuojeluasiat on monesti hyvin kaukana ihmisten arjesta, että he on kiinnostuneita siitä, miten nämä alueet muuttaa heidän elämänsä esimerkiksi metsästysoikeus säilyy ja perinteiset käyttöoikeudet säilyy, että metsätalous vaan niiku syrjäytyy näillä alueilla. Sillon he on niiku tyytyväisiä, et he pääsee metälle tai marjaan. (H5)

Paikallisten ihmisten huomioonottamisesta on varmasti hyötyä myös luonnonsuojelulle. Kun suunnittelussa on mukana monia eri toimijoita, syntyy uusia tapoja sovittaa yhteen luonnonsuojelu, paikalliset ihmiset ja heidän elämänsä. Mutta vaikka Suomen puolella kehitettäisiin aluepolitiikkaa, se ei välttämättä riitä koko Vihreää vyöhykettä ajatellen. Myös Venäjän toiminta vaikuttaa Vihreän vyöhykkeen onnistumiseen ja sisältöön. Venäjän aluekehitys on haastateltavien mielestä epäedullinen Vihreän vyöhykkeen kehitykselle.

Oikeestaan se, että ku sanoin, että semmosen tavallisen ihmisen mukaan ottaminen, ja saada siihen se luonnonsuojelun ja tutkimuksen ohelle, ni ihan semmosia konkreettisia hankkeita, että yhtenä esimerkkinä nämä Vuokkiniemen kylähankkeet, jossa koitetaan saada nuoria jäämään alueelle ja hoidetaan niin, että ois kouluttautumismahdollisuuksia ja elinkeinoa näkyvissä tulevaisuudessa. Että tämmösiä pieniäkin askelia, mut että näiden pienten askeleiden ja pienten yhteistyökuvioiden saaminen tähän kokonaisuuteen, että ne otettais huomioon... (H12)

Tässä nyt tulee vähän pessimistisemmäksi, kun asioita kauemmin katsoo, että Venäjän ratkaisut eivät ole olleet kovin vahvasti sellaisia, että aluepoliittisia mahdollisuuksia ja aluepolitiikkaa ja alueiden kehittämistä pidettäisiin vahvasti mielessä silloin, kun luonnonkäyttöä suunnitellaan. (H9)

4.2.2. Matkailu ja paikallinen yrittäjyys

Toinen merkittävä haastatteluissa esiin tullut asia Vihreään vyöhykkeeseen liittyen on matkailu ja muu yrittäjyys Vihreän vyöhykkeen alueilla. Matkailu ja yrittäjyys koetaan suurimpana mahdollisuutena alueellisen toimintakyvyn ja kehityksen kannalta, eikä sitä koeta luonnonsuojelun esteenä. Matkailuyrittäjyyttä on olemassa jo nyt ja sen laatuun ja tuloksiin ollaan tyytyväisiä, mutta kehitettävää ja uusia mahdollisuuksia on vielä hyvin paljon. Luonnonsuojelualueilla on matkailullista vetovoimaa paljonkin, eikä matkailua nähdä luontoa pilaavana, jos se pysyy kohtuuden mitoissa ja järjestetään hyvin. Luonnonsuojeluponnistusten odotetaan tuovan hyötyjä paikalliselle elinkeinoelämälle eritoten matkailun kautta.

Meiänkin toive on, että myös yrittäjät hyötyis näistä luontomatkaillen ja muun kautta. Onhan meilläkin orastavaa matkailutoimintaa, matkailuyrityksiä, eikä niin orastavaakaan, vaan ihan vakiintunutta täällä itärajan pinnassa. Ja osa pyörii ihan hyvin ja osa on alottelemassa ja odottelee, että onko asiakkaita. Et myös semmoseksi hyödyksi nämä pitää pystyä kääntämään, jos on Eurooppaa myöten tapeltu, että joku metsä jätetään pystyyn. (H5)

Suomen ja Venäjän raja on kiinnostava sekä historiallisesti, poliittisesti että sen arvokkaan luonnon vuoksi. Myös itse Vihreä vyöhyke terminä on mielenkiintoinen ja huomiota herättävä, joka antaa matkailijoille kuvan suuresta luonnonalueesta, jossa kannattaa käydä. Vihreällä vyöhykkeellä luodaan rajalle positiivista imagoa, joka houkuttelisi matkailijoita vähän samalla tavalla kuin Lappi ja joulupukki. Koko rajan alueelle ei matkailua tarvitsisi levittää. Tietyt alueet kärsivät vähäisestäkin matkailusta, mutta Vihreällä vyöhykkeellä on kuitenkin paljon tilaa, missä matkailua voi kehittää.

Mut mä luulen, että ku puhutaan Lapista ja porosta ja joulupukista ja niin edelleen, ni todennäköisesti tää Green Belt tulee olemaan toinen Suomen juttu, millä maakunnissa oleva matkailu, tavallaan semmonen brandi tulee siitä. Et paikallistasolla näkee, että riippuu miten ne pystyy sitä hyödyntää. Kyllähän ne on ainakin näitten Lapin brandaamisessa onnistuneetkin aika hyvin, vaikka siinä on semmoset valmiit matkailupaketit ja ideat ja sadut, mitkä siihen on ympätty, että matkailijalle saadaan kiinnostavaksi. (H10)

Matkailu on tietysti yks, jolla sitä voi kehittää, ja jolla sitä saahaan eteenpäin. Tämmönen kestävä luontomatkailun kehittäminen niillä paikoilla. Mut sit taas toisaalta, jos taas halutaan sitä luontoa alkuperäisenä ja semmosessa luonnontilassaan olevana suojella, ni sitten taas niiku liikaa matkailuukaan ei pitäs, muttaku ihan niissä suosituimmissa paikoissa tässäkin rajan pinnassa jo näkyy senkin kielteiset vaikutukset. Mut sitten taas toisaalta on aivan valtavasti niitä paikkoja, joissa matkailua vois kehittää ja kasvattaa. (H2)

Metsätalouden ja luonnonsuojelun aiheuttamat kitkat ovat osaltaan johtaneet siihen, että matkailua on pyritty Vihreänkin vyöhykkeen alueella lisäämään. Matkailu on havaittu suhteellisen ympäristöystävälliseksi taloudelliseksi toiminnaksi. Jos syrjäseudut halutaan pitää asuttuna ja kulttuureja säilyttää, on asukkaiden saatava jostain elantonsa. Matkailun on todettu hyödyttävän paikallisia ihmisiä, mutta myös luonnonsuojelua. Kuten seuraavista haastateltavien sanoista käy ilmi, luontomatkailun ja luonnonsuojelun merkitys toisilleen on suuri.

Ja sit varmaan yks kysymys sen jälkeen on, ku mietitään suojelualuejärjestelmää, ku kuitenkin jostain pitää taloudellisesti hyötyä, ni se on ollu näitten alueitten kestävä kehityksen mukainen hyödyntäminen ja luontomatkailu. Ehkä luontomatkailu lisääntyminen tässä viimesen kymmenen vuoden aikana, 15 vuoden aikana, ni on yks semmonen, mikä on antanu uusia eväitä suojelupuolellekin, ja tavallaan, et se paikallisella tasolla hyväksytään, mut et niitä on aika vähä kuitenkin käytännössä toteutettuna. (H3)

Matkailu on Kuusamossa ollu voimakkaassa kasvussa pidemmän aikaa, ja se luonnon merkitys siinä matkailussa on tullu yhä selvemmäks ja selvemmäks, ja varmaan edelleenkin vielä se kehitys jatkuu. (H6)

Jo se, että ihmiset hyväksyvät luontomatkailuidean, on edistystä, vaikka vielä mitään konkreettista ei paljon olisikaan saatu aikaan. Monissa luonnonsuojeluasioissa saattaa olla ongelmana se, että eri toimijat puhuvat samoista asioista eri tavalla, katsovat tilanteita eri kehysten läpi. Luontomatkailun sulautuminen paikallisten asukkaiden hyväksyntään ja luonnonsuojeluun on merkki siitä, että paikalliset asukkaat, elinkeinoelämän toimijat ja luonnonsuojeluväki alkavat puhua asioista yhteisillä käsitteillä käyttäen samoja kehyksiä. Näin ongelma saadaan määritettyä yhteisesti ja ratkaisumahdollisuuksien löytäminenkin on todennäköisempää. Tärkeää Vihreässä vyöhykkeessä on se, että sen kautta yritetään etsiä uusia toimintamalleja ja yhdistää luonnonsuojelu, elinkeinotoiminta ja paikalliset ihmiset muun muassa juuri biosfäärikäsitteen avulla.

Sit meillä on toinen biosfäärialue, et nähdään Vihreä vyöhyke osana tätä, et korostuu erityisesti kestävän kehityksen ...löytäminen. Siis matkailukin voi olla luonnonsuojelun kannalta turmiollinen, mut juuri se, et haetaan oikeita matkailutapoja ja arvoidaan kävijämääriä, mitä alueet kestää. Biosfäärialueella haetaan malleja joissa ihminen ja luonto pystyy mahdollisimman vähillä vaurioilla tulee toimeen samalla alueella. (H3)

Parhaassa tapauksessa kaikki voivat hyötyä toisistaan: matkailu, yrittäjäyys, paikalliset asukkaat ja luonnonsuojelu. Matkailu hyödyttää muitakin yritysmuotoja kuin pelkästään matkailuyrityksiä. Esimerkiksi majoitus- ja ruokapalveluiden tarve lisääntyy. Lisäksi Vihreän vyöhykkeen valttina on se, että siinä yhdistyy kaksi maata. Matkailija voisi halutessaan käydä molemmissa maissa, jos vain rajanylittäminen helpottuisi. Vihreä vyöhyke houkuttelee eurooppalaisia matkailijoita Venäjälle ja näin avaa Venäjälle portteja länteen. Myös Suomi hyötyy Venäjän puolen suurista ja vetovoimaisista luontokohteista. Toisaalta mahdollisuudet matkailun kehittämiseen Venäjällä eivät ole kovin hyvät, koska infrastruktuuri on huonoa ja jo mainitsemani rajaylitys tuottaa suuria ongelmia.

Toinen puoli on se, että harvaan asuttujen seutujen elinkeinotouhun kannalta, niiku Kuusamossa ja Paanajärven matkailu varmasti tulee ja sitä kannattaa kehittää sillä tavalla. Siitähän Suomen puolellakin on paljon matkailumerktystä. Täältä on niin paljon paremmat kulkuyhteydet. Ku ne varmaan rajamuodollisuudet tullaan

saamaan... ne jotka tulee hyötyä siitä Paanajärven kansallispuistosta, ni on suomalaiset eikä venäläiset. (H4)

Venäjän raja kiinnostaa eurooppalaisia ja länsimaalaisia. Silläläillä vois kuvitella, että se vois tuoda monenlaista yhteistyötä, tutkimuksen ja suojelualueitten hallintoon liittyen, mutta myös luontomatkailuun. Jos lisää pystyttäis edistämään tätä rajaa ylittävää matkailua, ni merkittäviä matkailupaketteja. (H1)

Ja matkailun kannalta saadaan synergiahyötyjä, että jos ajatellaan Oulanka-Paanajärvi, ni tämmönen keskieuropalainen turisti tulee Kuusamoon ja haluaa Oulangalla käydä, niin siinä on ihan eksotiikkakerroin monen verroin enemmän ku siinä mahdollisesti piipahtaa Venäjän puolellakin. Se erämaa on siellä isompi. (H10)

No se kai on yleensäkin, jos halutaan hyödyntää muualla kuin luonnonsuojelussa näitä alueita, niin silloin täytyy olla markkinointivaltteja, täytyy olla joku asia, joka kansainvälisesti on huomattavissa, joka vetää ihmisiä. Sinänsä se Vihreä vyöhyke, sillä voi olla eksoottisuus siinä, että se on kahden kulttuurin ja kahden poliittisen järjestelmän, aikanaan oli kahden poliittisen järjestelmän raja, ja siinä mielessä eksoottinen, mutta jos matkailua ajatellaan, niin siinä puuttuu Venäjän puolelta mahdollisuudet, infrastruktuuri ja rajan ylitys ei ole helpottunut, vaikka siitä puhuttiin alusta saakka, että tämmönen täytyy järjestää. Onhan siinä tullu Kuusamon ja Sallan rajanylityspaikat, mutta ne on oikeestaan ainoat, jotka on tullu uusina tällä vuosituhannella. (H11)

4.3. Eteenpäin vievät voimat

On olemassa tekijöitä, joiden merkitys on hyvin suuri Vihreälle vyöhykkeelle. Ilman niitä Vihreä vyöhyke -idea ei välttämättä olisi edennyt samalla tavalla kuin mihin se tähän mennessä on päässyt. Haastatteluissa korostui erityisesti viisi tekijää, jotka ovat myötävaikuttaneet Vihreän vyöhykkeen etenemiseen, ajatuksen ylläpitoon ja idean kehittymiseen. Näitä ovat puistoparit, kansainvälisyys, Euroopan Unioni, hyvät henkilösuhteet ja luonnonsuojelujärjestöt. Kuten aikaisemmin olen todennut, luonnonarvojen vaaliminen on Vihreän vyöhykkeen yksi tärkeimmistä tehtävistä ja arvokkaan luonnon suojelu motivoi ihmisiä työskentelemään Vihreän vyöhykkeen parissa, mutta on olemassa muitakin Vihreä vyöhyke -idea kannattelevia asioita. Tässä luvussa tarkastelen siis niitä muita eteenpäin vieviä voimia kuin luonnonsuojeluarvoja, joita olen käsitellyt jo aikaisemmin.

4.3.1. Puistoparit

Puistopari koostuu kahdesta vastakkain sijaitsevasta suojelualueesta, joista toinen on Venäjän puolella ja toinen Suomen puolella. Puistoparin puistot tekevät tiivistä yhteistyötä. Puistoparien voidaan ajatella olevan yksi Vihreän vyöhykkeen konkreettinen ilmentymä. Puistopareja voisi olla, vaikkei Vihreä vyöhyke -käsitettä olisi olemassa, mutta Vihreä vyöhyke ja puistoparit ovat kehittyneet rinta rinnan ja tukevat toisiaan. Puistopariyhteistyö on virallisesti Metsähallituksen ohjelmassa, mutta Vihreä vyöhyke, kuten jo todettu, ei ole virallinen. Käytännössä Vihreän vyöhykkeen idea tuntuu toteutuvan parhaiten juuri puistoparien myötä, koska puistopareilla on saavutettu sitä, mitä Vihreällä vyöhykkeellä halutaan saavuttaa, eli tiedonvaihtoa, tutkimusta ja yhteistyön lujittamista. Puistopariyhteistyö koettiin onnistuneeksi ja hyödylliseksi.

Puistoparit minusta on nimenomaan niitä, jotka vie sitä Vihreän vyöhykkeen asiaa eteenpäin hyvin konkreettisella tasolla. Ilman toimivia puistopareja Vihreällä vyöhykkeelläkään ei käytännössä tapahtuis välttämättä mitään. Ainakaan tämmöstä rajat ylittävää toimintaa. Kyllä ehkä rajan molemmin puolin toimittais, mutta tää varsinainen idea siitä valtakunnan rajat ylittävästä vyöhykkeestä, ni se ei toteutuis ilman tätä puistoparityötä. (H6)

Puistoparien työskentelyä haastateltavat kuvasivat tehokkaaksi paikalliseksi toimintatavaksi. Puistoparien toimintaan ollaan tyytyväisiä myös paikallisella tasolla. Puistoparit yhdistävät eri toimijoita toisiinsa ja mahdollistavat keskustelun ylläpidon ja tehokkaan yhteistyön. Puistopariyhteistyö lisää myös koulutusta ja yhteen sovittaa turismia ja luonnonsuojelua. Vihreän vyöhykkeen paikalliseen toteuttamiseen puistoparit ovat hyvä keino. Se, että alueista tulee virallisesti suojelualueita, tehostaa työskentelyä. Puistoparien kautta saadaan aikaan paljon konkreettisia parannuksia alueen luonnossa. Luontoa voidaan suojella tehokkaammin ja alueille on esimerkiksi rakennettu laavuja ja patikointireittejä. Yhteistyö puistojen välillä toimii hyvin. Puistoparit voivat myös tuottaa paremmin palveluita matkailijoille.

No tietysti varmasti edesauttaa hyvin ratkaisevasti suojelualueitten näkökulmasta Karjalan alueella varmasti näitten alueen virallisen statuksen tuleminen. Esim. Paanajärven kansallispuistosta perustettiin virallisesti kansallispuisto, eli silloin on olemassa tällöinen organisaatio, jonka kanssa tehdä sitä lähialueyhteistyötä

nimenomaan tuota niin puistohallintojen välille, paikallistasolla, ja se on hyvin tehokasta sillä tasolla tietyllä tavalla. (H7)

Ja sanotaan niiku kansallispuistojen, Oulanka-Paanajärvi-kansallispuistojen näkökulmasta, tilanne on oikeestaan hyvin erinomainen. Näillä puistoilla alkaa olla hyvin yhtenäiset tavoitteet ja valmiudet tämmöselle strategiselle hoidon ja käytön suunnittelulle. (H7)

Että näitten puistoparien hyödyntäminen tällasenaan jo toimivana konseptina, joista sitten saahaan niitä sykäysvaikutuksia laajemmin nimenomaan siinä, että siitä alkutuotannon roolista päästäs siihen palvelujen tuotantoon, ni kyllä mä henkilökohtasesti mulla on semmonen näkemys, että niitä kannattaa, niillä voi olla hyvin suuri merkitys ja niitä kannattaa pitää esillä ja kehittää puistoparikuvia. (H7)

On myös hyvä, ettei Vihreän vyöhykkeen toiminta tapahdu yhdessä paikassa, vaan on parempi, että Vihreää vyöhykettä toteutetaan pitkin Vihreän vyöhykkeen aluetta. Tähän asti Vihreää vyöhykettä on toteutettu niin, että mitään yhtä toimijaa ei ole ollut, joka olisi säädellyt kaikkea Vihreään vyöhykkeeseen liittyen, vaan Vihreää vyöhykettä on toteutettu aika itsenäisesti eri tavoin eri paikoissa. Kuitenkin Vihreän vyöhykkeen yhtenäisyyden kannalta on tärkeää, että eri puistoparien edustajat välittävät toisilleen tietoja ja hyväksi havaittuja toimintatapoja.

Puistopareilla on mun mielestä se merkitys, että kun jos esim. aatellaan Vihreen vyöhykkeen toimintaa ni ku se on kuitenkin niin laajalla alueella ni ei se voi toimia ohjastusti jostakin tietyistä pisteestä yksistään, vaan sen käytännön työn on hyvin paljon tapahtuttava siellä paikallisesti niillä alueella. Ja, öö... näitten puistopariyhteistyön kautta päästään siihen, et se vaatii myös sitä, että on semmosia yhteisiä tilaisuuksia, joissa eri puistoparien edustajat pääsevät tapaamaan, keskustelemaan, kuulemaan tuloksia ja keskustelemaan niistä ongelmista ja hyväksi koetuista käytännöistä ja siitä tavasta toimia ja kaikissa näistä, että mun mielestä nämä on hyvinkin tärkeitä. (H2)

Puistopareista on erityisesti hyötyä rajan yli tapahtuvan yhteistyön kehittämisessä. Koska Vihreän vyöhykkeen yksi tärkeimmistä tehtävistä on tehostaa Suomen ja Venäjän välistä yhteistyötä, puistoparit toteuttavat Vihreää vyöhykettä hyvin. Puistoparien kaltainen yhteistyö on siis tehokas keino lisätä ja vahvistaa suomalais-venäläistä yhteistyötä. Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuvalle yhteistyölle kaivataan yhteisiä malleja. Puistoparit ovat hyvä tapa yhtenäistää Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuvaa yhteistyötä, ja puistoparien kaltaista yhteistyötä voisi haastateltavien mielestä olla enemmänkin. Myös jotain yhteisiä suuntaviivoja kaivataan siihen, millaisia puistojen pitää olla ja miten niitä pitää hoitaa. Siihen voisi ratkaisuna olla

sertifiointi tai standardointi. EUROPARC Federation on eurooppalainen järjestö, joka huolehtii suojelualueista ja jolla on yhteiset standardit puistojen arviointiin.

Yks vois olla puistopariyhteistyön jonkin asteinen standardointi tai sertifiointi. Tietysti kaikki on vähä tilannekohtaisia luonnonolojen vaihtelevuudesta riippuen ja tietysti muittenkin olosuhteiden vaihtelusta johtuen, mut joitakin yhteisiä periaatteita pitäis olla joita noudatetaan kaikkialla. (H6)

Ja tähän Oulanka-Paanajärveen liittyen vielä se, että tässä on olemassa EUROPARC Federation, jossa me oltas jäsenenä, ni se loi tämmöset hyvän rajapuistoyhteistyön standardit Eurooppaan, jonka tavoitteena ois edistää hyvän ekologisesti kestäväää rajapuistoyhteistyötä. Ja nyt meillä on tavoitteena, että nyt aloitetaan EUROPARC:in rajapuistoyhteistyön hyvien standardien läpikäynti tavoitteena sertifiotua eli saada Oulanka-Paanajärvelle hyvän rajapuistoyhteistyön sertifikaatti EUROPARC Federaation sertifioiduna kahden kolmen vuoden aikajänteellä, koska siellä on aika rajuja vaatimuksia, jotka niiku ei oo helppoja täyttää ne kriteerit. Semmonen pre-evaluation tullaan tekemään tän vuoden lopulla, joka selvittää sen, että missä on niitä capeja ja ongelmia täyttää niitä kriteereitä. On myös suunnitteilla joka edesauttaa samanlaista ja samoilla periaatteilla tapahtuvaa suojelualueen hoitoa luonnonsuojelutavoitteisesti. (H8)

Puistot ja puistoparit ovat siis osoittautuneet tehokkaiksi suojelu-, kehittämis- ja yhteistyötavoiksi. Se johtuu haastateltavien mielestä osaksi siitä, että ne ovat virallisesti sopimuksin perustettu, mikä vaikuttaa siihen, että on helpompi löytää yhteistyöorganisaatioita ja -kumppaneita, jotka rajan takana vastaavat samoista asioista. Virallistaminen ainakin puistoparien kohdalla näyttäisi selkeyttävän työnjakoa ja tehtäviä. Puistoparit siis selkeyttävät ja yhtenäistävät Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuvaa toimintaa ja yhteistyötä. Kun on yhtenäiset tavoitteet ja keinot, on helpompi edetä kohti tavoitteita ja löytää myös uusia ratkaisukeinoja raja-alueen suojelemiseksi ja kehittämiseksi.

Ne on niitä työkaluja, joilla meidän organisaatio tekee töitä, et sieltä löytyy ne vastaavat henkilöt ja niillä on sitten määritellyt tehtävänsä ja ne pitävät yllä suhteista ja tekevät eri töitä ja et sillä lailla. Sillä systeemillä päästään paljo lähemmäs näitä toisen.....organisaatioita, ettei olla niin hajanaisia. (H1)

Jotenkin minusta ehkä meidän omaperäisempi annettava tässä kuviossa on nää puistoparit. Musta se on niiku hienoo, että ku ollaan naapureita ni tehdään tiivistä yhteistyötä. Se Vihree vyöhyke on sitten, se on niiku virtuaalinen. Varsinkin kun sanotaan tuosta Pohjois-Karjalasta alaspäin, ni se ei kai oo sillätavalla edenny ku mitä se on kartalle piirretty. Et siellä on paljo suunnitteilla niitä alueita. Et se on minusta se meidän orginaali, tosi toimiva juttu on ne puistoparit. Sitä niiku mielellään käsittelee. (H5)

Mut sitten muuten ni sanotaan, että tää twin parks -yhteistyö, mitä Metsähallitus Suomen puolelta vetää ja Venäjän puolella on aktiivisena tämä Luoteis-Venäjän kansallispuistojen [epäselvää] yhteistyön assosiaatio. Ni se on tuottanu ihan hyvää tulosta. Se on tuottanu koulutushankkeita, henkilökunnan koulutusta, erinäköisiä tutkimushankkeita, ekoturismien kehittämistä ja sen pohjalta on taas löytyny kumppaneita ja on haettu erinäköisiä Tacis-ohjelmia ja Interreg-hankkeita ja niin pois päin. (H12)

Kyllä niillä [puistopareilla] on merkitys, että esim. Paanajärvi-Oulanka, ni Paanajärvellä on lähinnä tämän yhteistyön tuloksena, siis se oli lähinnä Tacis-hankkeita mitä Metsähallitus oli vetämässä. Siinä saatiin puistolle tilat, siellä on hyvät koulutus-tilat, sinne kutsutaan Vihreältä vyöhykkeeltä muita puistoja, suojelualueilta henkilökuntaa eli ihan tämmösenä konkreettisenä informaatiokeskuksina, hallinnollisena keskuksena. Mut sitten on suunniteltu yhdessä luontopolkuja on suunniteltu yhdessä sitä, miten järjestää sitä infraa miten puiston tulee paremmin tavoitettavaksi ihan semmosta leiripaikkoja, nuotiopaikkoja, et semmosta ihan konkreettista on hankittu. Nää puistot on tekemisissä ristiin keskenään enemmän kuin puistoparit. (H12)

Käytännössä Vihreä vyöhyke etenee siis paljolti konkreettisten ohjelmien ja toimien kautta. Yhteiset projektit ja ohjelmat myös lujittavat yhteistyötä. Haastateltavien mukaan yhteydenpito on aktiivista ja yhteistyö toimii eri puistoparien välillä hyvin. Vihreässä vyöhykkeessä raha ei tunnu muodostuneen suureksi esteeksi ideoiden toteuttamiseksi, vaan eniten Vihreä vyöhyke tarvitsee yhteistyötä ja verkostoitumista, jotta toimintatavat ja toimijat olisivat kaikille selviä. Vihreään vyöhykkeeseen liittyen on onnistuttu miettimään yhdessä tavoitteita ja keinoja, mikä on ollut tuottoisaa. Haastateltavien mukaan osallistumaan pääsee monin eri tavoin riippumatta tiukasti juuri omasta työnkuvasta. Yhteisten tavoitteiden ja keinojen luominen on onnistunut hyvin osaksi myös sen takia, että Metsähallitus on ollut päätoimijana puistopariyhteistyössä, mikä on haastateltavien mukaan selkeyttänyt ja yhtenäistänyt toimintamallia. Uusia ideoita kaivataan koko ajan ja energiaa jaksaa viedä asioita läpi. Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevät ihmiset vaikuttavat hyvin sitoutuneilta työhönsä. Vaikuttaa siltä, että mitään ei tehdä muodon vuoksi, vaan asioita viedään ahkerasti eteenpäin. Tämä näkyy haastateltavien mielestä hyvin juuri puistoparien kohdalla.

Se on sillä lailla toimiva, että ku kummallakin puolen on henkilöt jotka tuntee toisensa ja aika paljon keskenään tekemisissä ni vuoropuhelusta tulee aitoa ja konkreettista. Et se ei oo pelkästään tapaamista jossakin seminaareissa, vaan ihan tosissaan mietitään yhdessä tulevaa ja asetetaan sille tavoitteita ja oikeesti jotakin saadaan aikaan. Sit

siinä on vielä se, että kummallakin puistoparin henkilökunnalla on mahdollisuus laajemminkin sitoutua siihen yhteistyöhön. Se ei jää pelkästään jonkun johtohenkilön puuhailuksi, vaan siihen pääsee kyllä osallistumaan puolin ja toisin niin moni ku haluaa. (H6)

Tietenkin siinä on sellanen Suomen puolelta, että niiku sitä Vihreän vyöhykkeen hahmottamista auttava juttu, että Suomen puolellahan näitä luonnonsuojelualueita hoitaa yks organisaatio eli Metsähallitus. Eli kun mennään tapaamaan metsähallituslaisia Ylä-Lapista tai Kuusamosta tai Kuhmosta tai Lieksasta tai mistä vaan, ni meillä on tavallaan käsitys siitä, mikä se on ja meidän toimintatavat on pitkälle samanlaiset esim. Venäjän suuntaa sillä tavalla, että kukin oman hallinnollisen alueensa tai sen alueen, mikä on siinä rajan takana, ni hoitaa siihen niitä suhteita. Se auttaa ainakin meitä hahmottamaan sen jutun tuolla päässä. (H5)

Mutta pitää tuntee enemmänkin näitä ku omalla kohtaa rajaa. Kaikki yhteydet on hyödyksi. Koska se tieto sieltä Venäjältä ja ymmärrys ni minun kokemus on, että se pitää hirmu pienistä sirpaleista koota. Semmosta kaiken kattavaa esitystä on vaikee saada. Tuntuu, ettei aina tiedä itekään. Myllerrystä tapahtuu koko ajan. Yks yhteistyömuoto on nää projektit, esim. Interreg-projektit ja ne on kyllä tosi hyviä varsinkinkin kun ne laajenee tässä. Jos Venäjä allekirjottaa sen pitkään neuvotellun sopimuksen eli tulee tällaset naapurisuusohjelmat, että niitä mä ootan paljon, et sillon pitäs jaksaa tehdä näitä yhteisiä projekteja. Ne hyödyttää molemmin puolin rajaa. (H5)

Kyllä sitä tapaamista on sanoisin usemman kerran vuodessa. Sitten muutamat henkilöt vaihtelee aktiivisesti sähköpostia tai soittelevat, että kyllä se on säännöllistä. Melko aktiivista. (H6)

4.3.2. Kansainvälisyydestä näkyvyyttä

Unescon maailmanperintökohde ja puistoparit ovat Vihreän vyöhykkeen näkyvimpiä osia, mutta ne ovat myös tärkeitä kansainvälisiä ulottuvuuksia Vihreällä vyöhykkeellä. Vihreällä vyöhykkeellä kansainvälisyys näkyy monella tapaa ja juuri kansainvälisyys tuo Vihreälle vyöhykkeelle konkreettisia hyötyjä ja näkyvyyttä.

Suomen ja Venäjän toimiva yhteistyö on edellytys Vihreän vyöhykkeen onnistumiselle. Vihreä vyöhyke on nimenomaan maiden välinen yhteinen projekti. Myös laajempi kansainvälinen yhteistyö on tärkeää jo senkin takia, että Vihreä vyöhyke -käsitettä käytetään muistakin raja-alueen metsistä Euroopassa, ja kuten mainitsin, koko Euroopan halki kulkevasta Vihreästä vyöhykkeestä on puhuttu. Turismin kannalta kansainvälisiä yhteyksiä on syytä ylläpitää, koska Vihreän vyöhykkeen alueella matkailee muitakin kuin suomalaisia ja venäläisiä matkailijoita. Kansainvälinen julkisuus on tärkeää siksi, että se tekee Vihreästä vyöhykkeestä

näkyvämmän ja tunnetumman ja tuo esille sen laajemman merkityksen koko maailman mittakaavassa.

Kansainvälistä ulottuvuutta Vihreälle vyöhykkeelle tuovat erilaiset hankkeet ja ohjelmat, esimerkiksi Tacis- ja Interreg-ohjelmat. On tärkeää, että ratkaisumalleja syrjäseutujen kehittämiseen ja raja-alueiden yhteistyöhön haetaan Euroopan laajuisesti. Hyväksi havaituista malleista voidaan ottaa opiksi muissakin maissa ja niitä kannattaa tuoda esille oman maan rajojen ulkopuolella. Muualla maailmalla käytössä olevia toimintamalleja voi soveltaa paikkakohtaisesti. Näin ideat kehittyvät ja jalostuvat.

Fennoskandian Vihreä vyöhyke on haastateltavien mukaan osa laajempaa kansainvälistä verkostoa. Vihreä vyöhyke tunnetaan haastateltavien mielestä hyvin muualla Euroopassa. Suomesta osallistutaan Euroopassa pidettäviin seminaareihin, ja tiedonvaihtoa ja yhteydenpitoa ylläpidetään jatkuvasti. Koko Euroopan halki kulkevan Green Beltin suunnittelu edesauttaa myös Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen edistymistä. Fennoskandian Vihreä vyöhyke on haastateltavien mukaan edelläkävijänä tämän tyyppisessä rajat ylittävässä luonnonsuojeluyhteistyössä ja suomalaiset sekä venäläiset vievät niin hyviä kuin huonojakin kokemuksia muualle eurooppalaisten tietoon. Lisäksi puistoparit kansainvälistyvät osaksi EUROPARC Federationin avulla. Tällaiset arviointi- ja seurantamenetelmät vaikuttavat siihen, että myös Vihreän vyöhykkeen alueilla näkyvät kansainväliset säädökset ja toimintamallit eivätkä suomalaiset ja venäläiset voi tehdä omia ratkaisujaan Vihreän vyöhykkeen alueiden suhteen pelkästään omien mieltymystensä perusteella.

Tietyllä tavalla kansainvälisyyttä on jo se, että tämä on valtion rajat ylittävää toimintaa, mut sitten myös se, että jo nyt, että on puistopareja, jotka alkaa olla tunnettuja laajemminkin kansainvälisesti. Ja tavallaan sitä kautta sitten ehkä myös sitten toisaalta myös omalla nimellään Vihreä vyöhyke on saanu kansainvälistä julkisuutta, ja se aletaan tiedostaa ja ymmärtää. Ja toisaalta myös näitten erilaisten EU-hankkeitten kautta on tullu sitä kansainvälisyyttä ja myös sitä informaatiota, sitä viestiä tämmösestä toiminnasta muualle maailmaa. Kansainvälisyys näkyy sitten myös sekä Metsähallituksen luonnonsuojelu ja nää tulosalueet ja nää luontopalvelualueet on jäsenenä monissa kansainvälisissä luonnonsuojelujärjestöissä samalla tavalla ku venäläiset puistot, nää vastinparit näissä puistopareissa. Et kyllä sitä kansainvälisyyteen tähtäävää toimintaa on monellakin tasolla. (H2)

Kansainvälisyydestä on siis monia hyötyjä Vihreälle vyöhykkeelle: se lisää tunnettavuutta, luo uusia toimintamalleja ja tuo rahoitusta Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuviin hankkeisiin. Myös keskustelu kansainvälisillä foorumeilla ja tiedonvaihto on keskeistä. Esimerkiksi Habitat Contact Forum mahdollistaa kokemusten ja tiedon vaihdon eri maiden välillä. Kansainvälisyys Vihreällä vyöhykkeellä on merkittävää siksi, että se on lisääntynyt koko ajan, ja koska sillä on vaikutusta Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuviin käytäntöihin ja toimintatapoihin. Vihreä vyöhyke olisi toisenlainen ilman kansainvälisiä yhteyksiä. Vihreässä vyöhykkeessä toimitaan paikallisesti, mutta ollaan ja vaikutetaan maailmanlaajuisessa verkossa. Vihreä vyöhyke antaa myös oman panoksensa muun maailman luonnonsuojeluyhteistyölle. Vihreän vyöhykkeen kansainvälistymiseen suhtaudutaan myös positiivisesti. Juuri kukaan haastateltavista ei maininnut kansainvälistymisen tuomia negatiivisia asioita. Seuraavassa on haastateltavien mietteitä Vihreän vyöhykkeen kansainvälisistä ulottuvuuksista.

Ehkä se nousee samanlaiseen kastiin ku Brazilian sademetsät tai jotkut isot muut aluekokonaisuudet. Sitä kautta, et näkyy toimintamalli, et miten toimitaan paikallistaloudessa ja miten syrjäseutujen kehittämistä tehdään, ni se voi tuoda sitä kautta näitä ratkaisumalleja, mut nää on just niitä, mitä me biosfäärialuetoiminnassakin haetaan. Toimintatapoja rajan ylittävässä toiminnassa. Se on tärkeä osa ja korostuu varmaan unionin sisällä ja unionin raja-alueilla. Tähän liittyy paljon muita ohjelmia, mitä pyörii. Vihreen vyöhykkeen kannalta erilaiset EU-ohjelmat, Tacikset ja Interregit, niitä on kolme tai neljä eri Interreg-ohjelmaa, ni ne on ollu äärimmäisen tärkeitä. Niitä on pystytty rahottaa näitä kehittämishankkeita. (H3)

Sieltä mistä itse oon ollu tekemisissä, ni oikeestaan koko yhteistyö sillä Vihreellä vyöhykkeellä on jollain tapaa kansainvälistynyt 10 vuoden aikana. Se oli aluks pelkästään kahdenvälistä tiettyjen suojelualueiden tai puistojen välistä yhteistyötä. Se on laajentunu niin, että Suomessa ainakin Metsähallitus kokee tekevänsä sitä koko rintamalla ja sitten vielä nää puistoparit on liitetty kansainvälisiin yhteyksiin. Saavuttanu tunnettavuutta myöskin Suomen ja Venäjän ulkopuolella ja kansainvälisiä käytäntöjä ja standardeja tuodaan pikkuhiljaa yhteistyöhön mukaan. (H6)

Mut sitten toinen kansainvälistymisen tapa on näitten puistoparien keskinäisen työn viestiminen kansainvälisellä foorumilla. Euroopassa toimii luonnonsuojelualueiden hoitajaorganisaatioiden järjestö, EUROPARC. Siellä on yhtenä teemana rajat ylittävän puistoyhteistyön kehittäminen. Siellä on myöskin Suomen ja Venäjän puistoparimallit ollu esillä useemman kerran. (H6)

Mutta kyllä tämä trendi ja osa sitä trendiä on varmasti tää, että ku meillä on Oulangalla tämä vahva eurooppalainen kansainvälinen ulottuvuus olemassa, ja sitä ollaan ihan systemaattisesti viety eteenpäin, ja sitten nämä Paanajärvi siellä Karjalan

puolella, joka on tärkein tässä läheisyydessä, ni ne ottaa sen saman kansainvälistymistrendin ihan systemaattisesti. Lähtevät samaan prosessiin mukaan, mitä me ollaan nyt käyty, kolmen neljän vuoden prosessi. Sitä kautta se kansainvälisyys kyllä näkyy. (H7)

Kyllä se kansainvälisyys tuo sitä mielenkiintoa myös Venäjän puolelta lisää ja juuri se, että on saatu aikaseks näitä EU-hankkeita. Sitten Barents-alueen yhteistyö on lisännyt varmasti Vihreen vyöhykkeen merkitystä, tosin Barents-alue ei ulotu Suomenlahdelle, mut kuitenkin Barents on ollu mukana. Sitten on tämmönen Barents-yhteistyön sisällä on tämmönen habitaattien suojeluforum, joka on aika tommonen epävirallinen, tai se ei oo kovin muotoihin sidottu, mut siinä toimii Suomi, Ruotsi ja Norja ja sitten Luoteis-Venäjän Barents-alueet, mutta siinä on ollu myös Leningradin alue ja myös Vologda näissä meidän yhteistyöhankkeissa, ni se on tämmönen Habitat Contact Forum ja tää Forum-kokous on järjestetty joka toinen vuosi. Norjassa aluksi ja sitten Petroskoissa. Se oli 2003 marraskuussa Kuhmossa ja 2005 syyskuussa Komissa. Ne on ollu kyllä tosi hyviä tilaisuuksia, siellä on Vihree vyöhyke ollu voimakkaasti esillä varsinkin Kuhmossa ku Suomi oli vetovastuussa. Komissakin se tulee varmasti esille. Sitten tää Euroopan Vihree vyöhyke tuo kansainvälisyyttä lisää. Kaiken kaikkiaan positiivinen vaikutus. (H12)

No ehkä tuo Green Beltin tuotu, että on kansainvälisellä areenalla, ni voi aatella, että se on lisännyt muualla päin Euroopassa tietoisuutta, että tämmösiä ketjuja on ehkä olemassa eri puolella Eurooppaa. (H10)

Vihreällä vyöhykkeellä voisi olla hyvin laajoja hyötyjä, varsinkin jos se toteutuisi Jäämereltä Välimerelle ulottuvana vyöhykkeenä. Kuten yksi haastateltava sanoi, yhtenäinen Green Belt -ketju mahdollistaisi lajien liikkumisen muuttuvien tarpeiden mukaan ilmaston muuttuessa. Maailmanlaajuisesti katsottuna Fennoskandian Vihreän vyöhykkeen havumetsät ovat harvinaisia lajeineen. Myös rautaesiripun aikainen raja, jolla Vihreä vyöhyke Euroopassa sijaitsee, on historiallisesti merkittävää aluetta. Venäjälle Vihreä vyöhyke taas avaa ovia Eurooppaan, lisää taloudellisia tukia luonnonsuojeluun ja aluekehitykseen ja kytkee Venäjää lähemmäs Eurooppaa. Alla on esimerkki siitä, miten Vihreä vyöhyke hyödyttää myös Venäjää.

[Presidentti Vladimir] Putinilla on sen verran valtaa, et jos se viitsisi harrastaa tämän alan asioita ni kyllähän sillä valtaa ja mahdollisuuksia olisi. Ois mahdollisuus saada lännessä sympatiaa paljon. Jos antaisin neuvon venäläisille, ni mun mielestä se vois heidän kannaltaan tietenkä osottaa länsimaitten tai EU:n et Venäjälläkin pystytään suojelee ympäristöö, ku tässä tapauksessahan se ei maksaiskaan mitään. (H4)

Joidenkin haastateltavien mielestä Vihreä vyöhyke toteutuisi parhaiten, jos siitä tehtäisiin Venäjän ja Suomen välinen sopimus. Koko Euroopan Vihreässä

vyöhykkeessä tulee esiin maiden välisiä historiallisia ja kulttuurisia eroavaisuuksia. Suomen ja Venäjän raja on kuitenkin hyvin erilainen historiallisesti – ja nykyäänkin ollessaan yksi EU:n rajoista – kuin muiden entisen rautaesiripun maiden rajat ovat. Suomen ja Venäjän rajan suojelu perustuu enemmän luonnontieteellisiin seikkoihin, kun taas Euroopassa lähdetään liikkeelle historiallisista lähtökohdista. Euroopan laajuiseen Green Beltin luonteesta ei välttämättä löydy aina yhteisymmärrystä.

Ja kaikkein paras ois, jos pystyis ton äiti-Venäjän kans tekee sellasen puitesopimuksen Vihreestä vyöhykkeestä, semmostahan ei vielä oo. Jonkun verran se vois edistää näitä suomalaisiakin suojeluhankkeita, jotka on kesken. (H4)

Eli kun tätä keskusteltiin, ni sitten samalla nousi tuolla Euroopassa Euroopan Vihreä vyöhyke-keskustelu, rautaesiripun mukainen ja siellä sitten on ehkä enemmän painostusvoimaa noin massamedioissa ja muutenkin resursseja rummuttaa tätä ajatusta, niin et nyt on järjestetty näitä Euroopan Vihreä vyöhyke -kokouksia joilla on sitten, mä oon kuullu näiltä Suomen osallistujilta, et siellä ei osata antaa riittävää arvoa tälle Fennoskandian Vihreelle vyöhykkeelle, joka käytännössä jo aika pitkällä toimii. Se on varmaan, et näiden yhteensovittamisessa ei olla vielä kovin pitkällä. (H12)

Se, mikä Suomen ja Venäjän välisen Vihreän vyöhykkeen kannalta kansainvälisyydessä ja koko Euroopan kattavassa Vihreässä vyöhykkeessä on huomion arvoista, on se, että Suomi ja Venäjä ovat rajan yli tapahtuvan luonnonsuojeluyhteistyön edelläkävijöitä. Saavutukset ovat omaa luokkaansa ehkäpä koko maailman mittakaavassa. Venäjä ja Suomi ovat siis tehneet Vihreän vyöhykkeen avulla jotain, mitä ennen ei ole tehty. Vihreän vyöhykkeen ansiosta on kehittynyt uusia toimintamalleja, joita muutkin maat kopioivat. Vihreä vyöhyke on siis luonut jotain uutta kansainvälisesti. Sitä kannattaa mainostaa muuallakin ulkomailla ja siitä voi ottaa mallia. Lisäksi rajat ylittävä yhteistyö on juuri nyt muodikasta, joten Vihreän vyöhykkeen kaltainen yhteistyömalli on hyvin kehityskelpoinen ja ajan henkeä vastaava. Siinä mielessä sillä on juuri nyt hyvät mahdollisuudet edetä ja kehittyä.

Nyt tämä Euroopan Vihreä vyöhyke on yks kansainvälinen ulottuvuus, mutta tähän liittyy myös se, että niin EUROPARC Federation Euroopassa kuin tämä IUCN eli maailman luonnonsuojeluliitto on aktivoitunu tämmösestä rajapuistoyhteistyöasiasta ja perustanu omien työryhmien ohjelmia. Että globaalisesti tämä rajan ylittävä suojelualueyhteistyö on niiku sexy issue. Erittäin sexy issue. Ja se, mitä Suomi on tehny aikasemmin, mitä muualla ei olla tehty, ni me ollaan tämän hetken tilanteella noine suojelualueinemme, noine tavoitteinemme, ni me ollaan ihan sen globaalisesti transboundary cooperation eturintamassa. (H8)

Ja tuota se mikä tähän vielä tämmönen kunnan muoti-ilmio luonnonsuojelu ja ympäristönsuojelukeskustelussa on se, että meidän pitää sopeutua ilmastonmuutokseen ja tässähän on itse asiassa maailmanlaajuisesti Suomi tämmösenä vetäjämaana, ni tota nää tämmöset Green Beltin kaltaiset ketjut olis nimenomaa hyvin keskeisessä roolissa sopeutumisessa ilmastonmuutokseen, elikkä silloin ajatuksena on se, että ku on tämmösiä yhtenäisiä ketjuja, joissa lajit pääsee liikkumaan, ni siinä on toivoo, jos ilmasto muuttuu, ni lajit voi siirtyä pohjoiseen tai etelään riippuen, miten ilmasto muuttuu. (H10)

Kansainvälisyys, oon itse kokenu, et se on hirveen käyttökelponen esitellä tää meidän 1300 km pitkää pätkää tätä rajaa, joissa näitä suunnitelmia on. Ja tavallaan senkin takia koska tämmösiä Vihreitä vyöhykettä on muuallakin, et onhan puhuttu sellasestakin, että alkas täältä Jäämereltä Norjasta Suomen ja Venäjän rajalta ja jatkuis Baltian halki sinne Keski-Eurooppaan. Mutta siinä on käsittääkseni erimielisyyttä sen vyöhykkeen luonteesta ja en tiä, en oo niihin oikeen sekaantunu mut ihmettelin vaan, et kaikesta se kiista saahaan aikaseks. Että kyllä se käsitteenä elää, tosin niiku sisällöstään aina vähä erilaisena. (H5)

Sitten Green Beltissä on tietenkin se, että siinä pitää huomata, että se on kahden valtion välinen, eli nyt on luonnonsuojelussa tämmönen ihan positiivinen muoti-ilmio, että valtiot yrittää tehdä tiivistä yhteistyötä rajan yli. (H10)

4.3.3. EU:n rooli

Euroopan unioni on ollut tärkeässä asemassa Vihreän vyöhykkeen alueiden kehityksessä. EU on rahoittanut monia Vihreän vyöhykkeen alueita koskevia ohjelmia. Tacis- ja Interreg-hankkeita on ollut useita ja ne ovat haastateltavien mukaan toimineet hyvin. Ilman EU:n tukea monet hankkeet olisivat voineet jäädä toteutumatta. Haastateltavien mukaan EU on hyvin kiinnostunut raja-alueesta, mikä on ymmärrettävää, koska Euroopan unionin ja Venäjän raja on hyvin merkittävä monessa suhteessa. On myös EU:n intressien mukaista kehittää Vihreää vyöhykettä ja luoda yhteistyötä Venäjälle päin.

EU satsaa selvästikin raja-alueelle. Sillä on tämmösiä ohjelmia ja rahastoja, joilla raja-alueen kehitystä edistetään, ja sitten tällä alueella toiminu hyvin, ja me ollaan hyödytty niistä paljon [...] (H1)

EU:lla on sikäli tärkeä rooli, et varmana muuten monet näistä kehittämishankkeista ja siitä kehittämistyöstä, mikä on tehty, ni ne ois jääny tekemättä, ku ei oo ollu resursseja. Tän EU:n kautta on saatu hyvin paljo aikaan. (H2)

Kannattais pyrkiä EU:n ja Venäjän kahdenvälisiin tämmösiin rajapuistosopimuksiin. Nehän toimii älyttömän hyvin. (H4)

Rahoituksen lisäksi EU voisi myös auttaa nostamaan Vihreän vyöhykkeen statusta ottamalla Vihreän vyöhykkeen esille puheissa ja keskusteluissa sekä huomioimalla sen suunnittelussa ja EU:n ympäristönsuojeluun ja aluekehitykseen liittyvissä asioissa. Toisaalta EU:lla ei ole kovin paljon vaikutusvaltaa kansainvälisissä ympäristökysymyksissä, koska monissa asioissa suurin päätösvalta on jäsenmailla itsellään, mutta jo Vihreän vyöhykkeen huomioiminen poliittisella agendalla antaisi Vihreälle vyöhykkeelle uudenlaista statusta. Tähän asti EU on tukenut yksittäisiä hankkeita, mutta jatkossa EU voisi huomioida Vihreän vyöhykkeen kokonaisuutena.

Joka maassa on joku porukka sen huomioinu ja karttoihin törmää enemmän, joissa Vihree vyöhyke on mainittu, mut ei se mun mielestä läpimurtoo oo tehny, et hyvin EU vois nostaa se statusta paljon. Luoda sille virallisen statuksen. (H3)

Euroopan unionin ja Vihreän vyöhykkeen suhde ei ole pelkästään yksipuolinen niin, että EU rahoittaa Vihreän vyöhykkeen alueiden hankkeita. Vihreä vyöhyke tarjoaa EU:lle hyvän keinon hoitaa unionin ja Venäjän suhteita. Vihreän vyöhykkeen kautta voidaan hoitaa EU:n ja Venäjän välisiä luonnon- ja ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä, sekä aluepoliittisia ongelmia.

EU on tällanen niiku rahottajan rooli, mut eihän se EU oo, varsinkaan sitä rahaa anna, et heillä on isot tavoitteet eli tää kaikenlainen stabilius ja yhteistyön kehittäminen EU:n ulkopuolisten maiden kanssa ja semmosessa työssä ollaan tosi mielellään mukana, et toivotaan, että Venäjä lähtee mukaan siihen uuteen naapurisuusohjelmasysteemiin. (H5)

Et metsäkysymysten EU-kompetenssi on hyvin keskeisesti jäsenmaitten hallituksilla. Mikä tarkoittaa, että EU-mailla ei ole tällaista EU:n sisäistä [epäselvää] kysymyksiin liittyvää lainsäädäntöä. Ja kun sitä on vähä, niin EU:n vaikuttavuus kansainvälisissä asioissa on pieni. No sitten kun mennään globaaliprosesseihin, yksi sellanen, mikä on tullut EU:n ja Venäjän välille, on keskustelu laajentuvista hakkuista, joka kulminoituu oikeestaan tähän vuoteen, vuoden lopulla Venäjän suureen konferenssiin, joka koskee ennen kaikkea Aasian puolen metsien hallintaa ja laittomia hakkuita. Ja tämä on keskeinen teema missä EU tällä hetkellä näkyy. (H9)

4.3.4. Henkilökemioiden kohtaamisia ja hyviä kokemuksia

Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta haastateltavat olivat tyytyväisiä suomalais-venäläiseen luonnonsuojeluyhteistyöhön, varsinkin puistoparien kohdalla. Venäläisten ja suomalaisten suhteet ovat hyvät ja henkilökemiatkin ovat kohdanneet. Hyvät suhteet venäläisten kanssa ovatkin yksi Vihreän vyöhykkeen kantavista voimista. Venäjän hallinnon sekavuus ei edistä luonnonsuojeluasioita, joten ilman toimivaa yhteistyötä ja hyviä suhteita raja-alueiden kanssa toimivien ihmisten välillä olisi Vihreä vyöhyke -idean kehittäminen ja toteuttaminen vaikeaa. Luottamussuhde venäläisten ja suomalaisten välillä on hyvä, ja muutenkin venäläisiin yhteistyökumppaneihin ollaan tyytyväisiä.

Mun mielipide on se, että meillä on erinomainen luottamus ja keskusteluyhteys. (H7)

Kokenutta, osaavaa, innovatiivista, luotettavaa sakkia. Kerta kaikkiaan. (H8)

Ja sitten nää puistopariesimerkit, mitä mä nyt tiän näistä ystävyyspuistokuvioista ja Oulanka-Paanajärvi, ni ne on todella postitiivisia, et siellä on todella niiku, se yhteistyö on ihan aitoo ja sopimuksiin perustuvaa henkilövaihtoo ja säteilee jopa laajemmalle, että esimerkiks tuolla niiku Kuhmon kauttahan tulee sieltä koko Venäjän federaation luonnonsuojeluorganisaatiosta ihmisiä käymään Kostamuksessa ja Kuhmossa ja ilmeisesti laajemminkin. Että nämä on erittäin hyviä. (H5)

Tää tutkimusyhteistyö ja viranomaisyhteistyö ja yhteydet paikallisiin väestöön, mitä meillä on ollu tuolla, ni ne on kyllä toiminu hyvin. Kohta 13 tai 14 vuotta siellä yhteistyötä tehneenä mulla ei oikeestaan oo yhtää semmosta tosi huonoo kokemusta, et semmosia vaikeuksia... alussa suurimmat vaikeudet liittyy rajan ylittämiseen ja joskus rajavyöhykkeellä toimimiseen. (H3)

Venäläisten kanssa työskentely vaatii kuitenkin pitkäjänteisyyttä, koska asioita ei voi hoitaa ilman henkilökohtaisia luottamussuhteita. Haastateltavat korostivat, että ilman hyviä henkilökohtaisia suhteita asioiden hoito venäläisten kanssa olisi hyvin vaikeaa. Ensin pitää luoda hyvä ja epävirallinenkin luottamussuhde työtoveriin ennen kuin asiat etenevät. Yhteistyö vaatii siis pitkäjänteisyyttä, eikä luottamusta tai päätöksiä saada aikaan muutamassa viikossa. Luonnonsuojeluasiat vaativat muutenkin pitkäjänteisyyttä, joten Vihreän vyöhykkeen edistämisessä maltti on valttia.

Venäläisten kanssa työskentely näköjään edellyttää hyvin henkilökohtaisia suhteita ja semmosta epävirallistakin yhteistyötä, että keskustellaan ja käydään kylässä. (H1)

Ja sitten se pitkäjänteisyys, eli täytyy luoda niitä henkilökontakteja, toimintatapoja, meidän täytyy ymmärtää Karjalan käytäntöjä, ja siellä puolen täytyy ymmärtää Suomen käytäntöjä, ja sitä kautta löytää se yhteinen näkemys eli tämmönen pitkäjänteinen työ. Askel kerrallaan. Ei kerralla yritetä kuuta taivaalta, vaan tuota pikkuhiljaa rakentaa yhteistyön elementtejä. (H7)

Sit on tietenkin nää erilaiset kulttuurit ja tavat toimia. Sen takia vaaditaankin yleensä semmosia pitkään jatkuneita suhteita, jotta asioita voidaan yhdessä tehdä. (H6)

Mut koko homma paljolti perustuu mun mielestä ja varmaan kaikkien, mut et ainakin ite oon huomannu, ni elävästi tämmöseen, et ensin pitää saada luotua semmoset suhteet, luottamussuhteet, että sitten vasta pystytään rupeemaan kunnolla töihin. (H2)

Niin no ehkä siinä joskus tultaessa 90-luvulle, ni siinä ku vielä oli Neuvostoliitto, ni siinä tämmösellä poliittisella liturgialla ja henkilösuhteilla oli aika paljon merkitystä, et meillä sillon oli Suomen puolella luonnonsuojelu-työryhmän puheenjohtaja Rauno Ruuhijärvi ja sehän on näitä, jotka tänään... siis Rauno Ruuhijärvihän on edelleen mukana kovasti tässä, se on hänen prioriteettilistalla hyvin tärkeällä sijalla tää Suomen ja Venäjän luonnonsuojeluyhteistyö. Ni sillon nää henkilökohtaiset suhteet ja tää pitkäaikainen yhteistyö, ni loi semmosta pohjaa, et näitä päätöksiä saatiin, suojelupäätöksiä, saatiin aikaiseksi. Eihän sekään oo mikää lyhyt prosessi, et kaikki aikaansaannokset on vaatinu pitkän ajan. (H12)

Henkilökemioiden kohtaamisella nähtiin olevan suuri osa siihen, että yhteistyö on sujunut niin hyvin. Hyville henkilösuhteille perustuva yhteistyö on ehdoton edellytys Vihreälle vyöhykkeelle ja hyvät henkilösuhteet ovat olleet perusta sekä Vihreän vyöhykkeen ja luonnonsuojelutyön alkutaipaleella että nykyäänkin. Venäjän hallinnon tehottomuus ympäristöasioiden hoidossa lisää yhteistyön merkitystä. Hyvät suhteet koskevat niin virkamiehiä ja muita Vihreän vyöhykkeen parissa työskenteleviä ihmisiä kuin paikallisiakin asukkaita.

Mutta se on vähä silleen hahmottomaton, että kuka mistäkin vastaa, mut se on selvä, että hyvät henkilösuhteet on a ja o. Et molemmissa näissä toimivissa puistopareissa, ni hyvin paljo saatu aikaan sillä, että johtajat tuntee toisensa ja tulee toimeen keskenään. (H5)

Venäjän puolella yhteistyökumppaneiksi on sattunut asiantuntevia ja motivoituneita ihmisiä. Myös yksittäisten ihmisten työpanoksella on ollut suuri merkitys. Näyttää siltä, että yksi selitys Vihreä vyöhyke -idean kehittymiselle on se, että oikeat henkilöt ovat sattuneet työskentelemään Vihreän vyöhykkeen parissa. Haastateltavat olivat sitä mieltä, että Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevät ihmiset ovat motivoituneita,

ahkeria, aikaansaavia ja osaavia ihmisiä. Lisäksi kun huomataan, että rajan takana tehdään hyvää työtä, se kannustaa molempia osapuolia tekemään parhaansa.

Jos siellä ois toisenlainen henkilö, ni se ei ehkä motivois meitäkään niin paljon. Toisaalta me on pyritty tekemään se, mikä luvataan ja on luvattu ja olemalla avoimia ja rehellisiä, ni ehkä sekin on sillä puolella luottamusta lisänny. (H6)

Meillä on toiminu oikeen hyvin. Meillä on onnistuttu, tai Kostamuksessa on pitkäaikaiset yhteistyökumppanit ja luottamus on olemassa, on pystytty satsaamaan ja on saatu vastineeks heidän työpanostaan [...] (H1)

Vihreän vyöhykkeen voidaan nähdä edustavan nykypäivän trendejä siinä mielessä, että juuri yhteistyö näyttää olevan avainsana tämän hetkisessä luonnonsuojelussa. Vaikutus on varmaan molemmin puolista niin, että Vihreän vyöhykkeen idea on synnyttänyt yhteistyötä ja yhteistyön lisääntyminen on vienyt eteenpäin Vihreää vyöhykettä. Vihreän vyöhykkeen yhteistyössä vaikuttaa olevan vahva yhteishenki. Haastateltavien mukaan sekä venäläiset että suomalaiset ovat erittäin halukkaita tekemään yhteistyötä.

Niin se että nyt keskustellaan yhteistyön ja suojelupolitiikan huumassa. Se on se yksi elementti, joka kuuluu tähän käsitteeseen. (H9)

Yhteistyö on... siinä on löydetty oikeet yhteistyökumppanit ja yhteistoiminta on vakiintunu. Meillä oli syksyllä tämmönen kymmenvuotisjuhla, lähinnä tapaaminen. Sinä aikana on tehty tosi paljon, ja tavallaan kumpikin oppinu ymmärtää toisen kulttuuria, työkulttuuria, et se on ollu hirmusen iso asia. Kaiken käytännön, kenttätyö ja raportointi, ja tämmösen ohella, se on tärkeä osa myöskin kulttuurien kohtaaminen. Yhteistyö koko ajan kehitty, ja koko ajan tuloksia meillä on, nehän näkyy erilaisina asioina. (H3)

Molemmissa maissa ne, jotka työskentelevät Vihreän vyöhykkeen parissa, tuntuvat olevan varmoja Vihreän vyöhykkeen tärkeydestä. Yhteistyöhalu vaikuttaa vilpittömältä. Voi olla, että Venäjän ja Suomen yhteinen menneisyys saa ihmiset arvostamaan yhteistyötä ja ystävyyttä venäläisten ja suomalaisten välillä. Vihreä vyöhyke -idean kautta halutaan näyttää, että historiallisesti vaikean rajan yli on mahdollista toimia ja synnyttää yhteistyötä ja yhteisymmärrystä. Vihreällä vyöhykkeellä on tavallaan se merkitys, että voidaan näyttää venäläisten ja suomalaisten osaavan puhaltaa yhteen hiileen. Jos Vihreä vyöhyke onnistuu, se on osoitus siitä, että ennen keskenään sotineet kansat voivat olla ystäviä ja tehdä yhdessä

jotain molemmille maille hyödyllistä. Tämä onnistunut esimerkki voisi samalla rohkaista muitakin samankaltaisia naapurimaita tekemään yhteistyötä, esimerkiksi muut rautaesiripun maat voisivat myös onnistua tekemään luonnonsuojeluyhteistyötä.

Mut sit toisaalta tämä yhteistyö, hyvänen aika, tämä luonnonsuojeluyhteistyö Venäjän kanssa, ni kyllähän tää Vihreä vyöhyke on kansainvälisestikin, ni mille tahansa frameille voidaan mennä rinta rottingilla, ku harvalla maalla on niin selkeä yhteistyö rajan yli luonnonsuojelussa ku meillä Venäjän kanssa, vaikka raja ei oo helppo. (H8)

Mutta onko mitään muuta tekijää Venäjän ja Suomen yhteisen ainutlaatuisen historian lisäksi, joka voisi selittää Vihreän vyöhykkeen syntyä ja edistystä? Mikä voisi selittää sitä, että ihmiset ovat niin motivoituneita? Voiko olla, että on sattumaa, että ”juuri oikeanlaiset ihmiset” ovat sattuneet työskentelemään Vihreän vyöhykkeen parissa? Yksi syy nykyisen yhteistyön onnistumiselle on varmasti se, että yhteistyötä on tehty jo tehty pitkään eri hankkeiden ja projektien kautta. Vihreä vyöhyke -idea ei ole syntynyt tyhjästä, vaan ennemminkin pikkuhiljaa on huomattu, että sellainen on muodostumassa. Henkilökohtaisia suhteita on luotu useiden vuosien ajan. Vihreä vyöhyke hyötyy monista aikaisempien vuosien projekteista ja yhteistyökuvioista, jotka ovat lujittaneet ja vakiinnuttaneet Venäjän ja Suomen yhteistyötä ja keskinäistä suhdetta raja-alueiden hoidossa ja suojelussa. Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevät ihmiset ovat hyvin sitoutuneita työhönsä, mikä näkyy tuloksissa ja varmasti lisää sitä kautta myös motivaatiota.

Sanoisin noin hanketasolla se on toiminu hyvin, et mehän ollaan tehty sekä tätä Vihreetä vyöhykettä että muita Luoteis-Venäjän luonnonsuojelua tukevaa yhteistyöhankkeita, me ollaan lähinnä sopimukset solmittu ja toimijoina on ollut kunkin alueen tiedelaitokset, ja se käytännön yhteistyö on sujunut hyvin. (H12)

Elikkä sitoutuminen, eli vahva sitoutuminen siihen yhteistyöhön ja ymmärrys siitä, että siinä ei hetkessä saaha tuloksia, vaan askel kerrallaan saahaan tuloksia, ja että sitä on systemaattisesti viety eteenpäin hankkeistamalla, käytetty erilaisia rahoitusmuotoja (...) ja saatu semmosia konkreettisia tuloksia sekä Suomen että Venäjän puolella. Mut sen lisäksi, se on tavallaan tämmöstä jokapäiväistä kanssakäymistä, jatkuvaa. Eli siinä olemassa kaks, toinen on lisäresurssit hankkeitten kautta, toinen on sitten tämä jatkuva yhteistyö, joka on pidetty siinä, koska se on paljo tärkeempää, että se toimii oikeesti. Sitoutuminen, systemaattisuus, osittain varmaan sitä, että on ollu yhteinen näkemys ja yhteinen suunta, mitä on systemaattiset viety eteenpäin. Mut se on tavallaan kirjoittamaton tahtotila, että ne toimijat on toiminu ehkä osittain jopa tiedostamatta järkevästi oikeeseen suuntaan. Sitten mikä on, ni on tämmönen eri toimijoitten välinen yhteistyö, eli ei pelkästään puistohallinnon vaan esim. Suomessa tehdään lähialueyhteistyötä hyvin paljon nimeomaa näitten

puistoparikonseptien alla hyvin pitkälti ja toki laajemminkin, mut sitten on muita toimijoita, jotka tekee lähialueyhteistyötä, esim. täällä Koillismaan kehityksen kautta tulevat hankkeet, raja-alueen avaamista ja tämmöstä, ni semmonen piirre viimevuosina oon huomannu, että tämmönen eri toimijoiden yhteistyö on lähentyny toisiaan hyvin paljon, että tietään kuka tekee, mitä tekee ja missä, ainakin kohtalaisen hyvin. (H7)

Mut että mulla on hirmu kova motivaatio tehdä tätä yhteistyötä, tietenkin meidänkin ehdoilla, että ei suinpäin mihin tahansa heittäytyä. Mut meillä on näin pitkä raja. Me ollaan naapureita ja kaikki mitkä sitoo meitä hyvissä merkeissä yhteen, ni on meille rajan asukkaille ja koko Suomelle eduksi. Ja sit ku mä kohtaan niin paljon semmosta niiku yhteistyöhalua ja muuta. (H5)

Myös luonnon arvostus ja tärkeys selittää varmasti työntekijöiden motivaatioita ja innostusta. Luonto tuntuu motivoivan Vihreän vyöhykkeen parissa työskenteleviä hyvin paljon. Luonnon hyvinvointi asetetaan ensimmäiselle sijalle Vihreän vyöhykkeen tavoitteissa. Huoli luonnon turmeltumisesta ja metsien häviämisestä saa ihmiset toimimaan Vihreän vyöhykkeen parissa.

Kyllä se kantava voima on luonto. Ja diversiteetti. Kaikki se mitä mä oon puhunu, ni tavallaan pohjaa siihen, että meillä tolla alueella on jääny ihmistoiminnan ulkopuolella, jossa luonnonriikkaus ja diversiteetti on korkea ja sen varaan koko suojelu ja työ on rakennettu. (H8)

4.3.5. Luonnonsuojelujärjestöt

Luonnonsuojelujärjestöjen asema Vihreän vyöhykkeen edistymisessä on suuri. Luonnonsuojelujärjestöt ovat vieneet Vihreä vyöhyke -idea eteenpäin niin Suomessa, Venäjällä kuin Euroopassakin. Ne ovat myös edistäneet yksittäisiä hankkeita alueilla, jotka ovat osa Vihreää vyöhykettä. Järjestöt ovat tuoneet Vihreää vyöhykettä julkisuuteen, tuottaneet Vihreään vyöhykkeeseen liittyvää tietoa, levittäneet sitä ja osallistuneet moniin tärkeisiin päätöksentekoprosesseihin. Varsinkin Venäjän puolella, missä julkinen hallinto ei ole niin tehokas luonnonsuojeluasioissa, luonnonsuojelujärjestöjen rooli Vihreän vyöhykkeen alueiden suhteen on ollut suuri.

Ilman luonnonsuojelujärjestöjä Vihreän vyöhykkeen asiat eivät välttämättä olisi edenneet niin ripeästi, eikä Vihreä vyöhyke olisi ollut niin paljon esillä. Jotta Vihreä vyöhyke -idea toteutuisi laajassa mittakaavassa, eli Euroopan halki ulottuvana vyöhykkeenä, luonnonsuojelujärjestöjen panos asiaan olisi välttämätön. Järjestöt

tuovat luonnonsuojeluasioihin puolueetonta asiantuntijuutta. Ne myös tuovat esiin monia eri näkökulmia ja yrittää lisätä keskustelua eri osapuolten välillä. Haastateltavat kiittelivät järjestötyötä ja olivat siihen tyytyväisiä. Järjestötyö voi olla jopa Vihreän vyöhykkeen elinehto.

Ilman sitä aktiivista roolia, mikä meillä on esim. luonnonsuojeluliikkeillä, Luontoliitolla etupäässä ollu, ni mehän ois menetetty paljon näistä arvokkaista kohteista. (H3)

Siinähan on paljo ollu toimijoina luonnonsuojeluaktiivit ja aktivistit ja järjetöt ja tutkijat, et heidän kauttaan niitä suojelusuunnitelmia, suojeluesityksiä on, tai sanotaan, että ensin ilmeisesti inventointeja ja sitten siihen niiku toiveita ja esityksiä ja suunnitelmia on esitetty, ja sitten ne jollakin tavalla on osittain toteutumassa. (H5)

Mut sit samalla tämmönen NGO-linja on se toinen, eli Luonnonsuojeluliitto Suomessa ja WWF, ulkomaiset luontojärjestöt niiku Nabu, saksalainen luonnonsuojeluliitto, ni niistä tuli niiku vanhojen metsien suojelu ja Vihreen vyöhykkeen suojelu hyvin voimakkaasti ja Venäjän metsien suojelu ja tavallaan se yhdistettynä tähän viralliseen luonnonsuojeluyhteistyöhön tuotti sen tuloksen, missä me tällä hetkellä ollaan. (H8)

Kansalaisjärjestöjen toiminta on Venäjällä hyvin tärkeä näissä asioissa, ja sitä täytyy tukea, koska se on ainoa taho, joka pystyy siellä edes jollakin tavalla vaikuttamaan tähän asiaan. (H11)

Järjestöyhteistyö on ollu ihan oma erinomainen alueensa, ja se on sitten ollu myöskin, ku on eri toimijoita koitettu saada samoihin keskusteluihin, samoihin hankkeisiin. (H12)

4.4. Tulevaisuuden haasteita

Vihreä vyöhyke muodostuu siis palasista, erinäisistä suojelualueista. Vaikka yhteistyötä on kehuttu onnistuneeksi, sitä ei voi olla liikaa. Vihreälle vyöhykkeelle toivotaan vieläkin laajempaa yhtenäisyyttä suojelualueiden välille ja kokonaisuutena Vihreälle vyöhykkeelle. Työ ja hyöty eivät saisi jäädä pelkästään tietyille alueille, vaan niiden toivotaan levittäytyvän laajemmin. Lisää yhtenäisyyttä kaivataan myös niin, että luonnonsuojelun lisäksi otettaisiin entistä enemmän kulttuuriset ja taloudelliset näkökohdat huomioon. Eli yhteistyötä ja kokonaisvaltaista näkemystä kaivataan, vaikka juuri niitä on myös kehuttu Vihreän vyöhykkeen vahvuuksiksi. Erilaisia seminaareja ja tilaisuuksia Vihreään vyöhykkeeseen liittyen toivotaan lisää, koska ne lisäävät yhtenäisyyttä ja tietoa.

Vaikka Vihreä vyöhyke antaa mielikuvan yhtenäisestä alueesta, todellisuudessa suojelualueet ovat erillään toisistaan. Juuri näiden alueiden välille kaivataan yhtenäisyyttä sekä biologisessa mielessä että yhteistyön kannalta. Vihreän vyöhykkeen luoma mielikuva ei kuitenkaan ole vielä toteuttanut itseään käytännössä. Puistoparien kohdalla ja niiden henkilöiden kesken, jotka työskentelevät Vihreän vyöhykkeen parissa, yhteistyö on toimivaa. Mutta yhtenäisyyttä kaivataan myös muiden alojen viranomaisten kesken, sekä niiden alueiden välille, jotka eivät kuulu puistopareihin. Vihreä vyöhyke toimii tavallaan omassa keskuudessaan hyvin, mutta se ei ehkä ole vielä juurruttanut itseään tiukasti oman alueensa ulkopuolelle.

Ajattelutapana semmonen, että olis helminauha, jossa nämä helminauhan jäsenet ois jonkinlaisessa vuorovaikutuksessa ekologisesti toisiinsa. (H1)

No mun mielestä tää Vihreä vyöhyke on suojelukohteitten helminauha, ni se helminauha pitäs saaha sillä tavalla tiiviimmäks, että niitten helmien välillä ois jotain sitä lankaa. Eli esimerkiksi Metsähallituksen käyttämä alue-ekologinen suunnittelujärjestelmä, siinä ois mahdollisuuksia kehittää sitä erityisesti tällä Vihreellä vyöhykkeellä vielä enemmän ekologia arvoja, maisema-arvoja, erämaa-arvoja kunnioittavaksi. (H1)

[...] mut jos Vihreän vyöhykkeen tai sen helminauhan avulla saatas semmosta vielä laajempaa yhtenäisyyttä, toki sen eteen on jo töitä tehtykin, mutta vielä laajempaa yhtenäisyyttä. Ja sitä kautta se tulisi myös tunnetummaksi muuallakin, ku vaan meillä ja Karjalan lähialueilla, ja sen merkitys korostuisi, sen tärkeys. (H2)

Että tavallaan se, mitä pitäs enemmänkin kehittää ja missä ois sarkaa, että saatas tämä tämmösestä tiukasta puistopariyhteistyöstä laajemmiksi kokonaisuuksiksi. (H2)

Mutta sitten ku minä oon ymmärtäny, et Karjalan tasavalta on luovuttanu luonnonvarainhallintonsa Moskovaan, eli siellä ei oo mitään omaa luonnonvarainhallintoo. Ni minä en sieltä Petroskoistakaan tunne muuta ku näitä tutkijoita. Että niitä suhteita pitäs luoda paljo enemmän ja paljo tiiviimmin, ja yritän käyttää kaikki mahdollisuudet, mitä siihen on. Et myös semmoset tilaisuudet, jotka ei oo suoraan tämmöstä luonnonsuojeluasiasa, ni esimerkiksi matkailuseminaarit ja kulttuuritilaisuudet ja tämmösiä. (H5)

[...] sillon jo ymmärrettiin, että tämmöstä yhtenäistä vyöhykettä ei synny, vaan se on tämmösiä esimerkikohtia, ja se yhtenäisyys voidaan saada sillä tavalla, että talousmetsissä otetaan jollain tavalla huomioon suojelunäkökohdat [...]. (H11)

Vihreän vyöhykkeen kokonaisvaltaiseen eteenpäin viemiseen tarvitaan siis uusien toimijoiden kiinnittämistä Vihreän vyöhykkeen asioiden piiriin. Vaikka yhteistä

käsitteistöä ja yhteisiä tavoitteita on jo saatu luotua, yhtenäisyyttä tarvitsee rakentaa enemmän esimerkiksi metsätalouden toimijoiden kanssa, jotka tähtäävät puhtaasti taloudellisiin hyötyihin. Voisi sanoa, että Vihreä vyöhyke on onnistunut luomaan edistystä paikallisesti ja kansainvälisesti, mutta niiden välinen taso on jäänyt vähemmälle. Valtiollisella ja kansallisella tasolla Vihreällä vyöhykkeellä on vielä tietä raivattavanaan. Juuri kansallisella tasolla toimiminen toisi vahvemmin esimerkiksi metsätalouden edustajat mukaan Vihreän vyöhykkeen kehitykseen.

Enemmän sit pitäis tähän suojelupuolelle saada kytkettyä näitä tahoja ja organisaatioita rajan takaa, jotka on puhtaasti tähän taloudelliseen toimintaan kytkettyjä. Sama tilanne Suomen puolella. (H3)

Et niiku tälläkin hetkellä on monia tahoja, jotka tekee sen eteen töitä. Enkä mä oikeen näkisi, et se ois yhden tahon hallussa kokonaan. (H2)

Semmosta kysymystä ei oikeen voi esittää, ku se on nimenomaan yhteistoimintaa paikallistasojen välillä, yhteistoimintaa viranomaisten ja asiantuntijoiden välillä, ja sit se on vielä kansainvälistä verkottumista. Esim. tuossa Vihreän vyöhykkeen keskusasiassa, ni meidän on tarkoitus koota tämmönen neuvottelukunta, mikä oli aikanaan Kolin asioitakin edistämässä, ni siihen ... Et kyl se on laaja-alasta yhteistyötä, mut kaikkia siinä tarvitaan, et siinä nimenomaan pitää olla kokonaan taloudellinen puoli, yrityspuoli ja tietyllä lailla nää Interreg-ohjelmat on, koska niissä on nimenomaan tää rajatylittävä elementti pitää aina hankkeessa olla. Siinä interreg-ohjelmassa on kaikki hallinto, kunnat ja ministeriöt, on mukana päättämässä, et millasiin asioihin ja minkälaisilla ehdoilla. (H3)

Sit tämmönen tiedonvaihto, kontaktien lisääminen, verkostoituminen viranomaisten, tutkijoitten kesken, opiskelijoitten, järjestöjen kesken. (H12)

Regimen käsitteen kautta voi tarkastella, kuinka Vihreä vyöhyke voisi kehittyä eteenpäin. Haastatteluista kävi selvästi ilmi, että Vihreä vyöhyke kaipaa omaa sopimusta. Regime voisi olla yksi ratkaisu Vihreän vyöhykkeen nykyisten ongelmakohtien helpottamiseen ja tulevaisuuden haasteisiin vastaamiseen. Se voisi tuoda mukanaan hedelmällisempiä toimintamalleja ja uusia rakenteellisia ratkaisuja Vihreän vyöhykkeen toimintaan. Regimen kautta voidaan tarkastella myös Vihreän vyöhykkeen nykyisiä ominaisuuksia siltä kannalta, mitä vyöhykkeeltä vielä puuttuu, jotta siitä saataisiin Regimen kaltainen sopimusjärjestelmä.

4.4.1. Venäjän ja Suomen erilaiset roolit

Haastatteluissa tuli esille muutamia selkeitä epäkohtia, jotka jarruttavat Vihreän vyöhykkeen kehitystä. Nämä epäkohdat vaikuttavat Vihreän vyöhykkeen toimintaan ja hankaloittavat Vihreään vyöhykkeeseen liittyvien asioiden hoitoa. Monet ongelmat haastateltavien mielestä johtuvat Venäjän puolen järjestelyistä ja siellä tapahtuvista muutoksista. Tosin Suomestakin löytyy haastateltavien mukaan haasteita Vihreän vyöhykkeen kehitykselle.

Venäjän ja Suomen erilaiset roolit raja-alueen yhteistyössä ovat yksi epäkohta. Jotkut haastateltavista kuvasivat Suomen roolia Venäjän ja Suomen yhteistyössä isovelimäiseksi. Ennen kaikkea rahoitusta tulee Suomen puolelta huomattavasti enemmän. Lisäksi Venäjän oma hallinto on haastateltavien mukaan sekavaa, mikä heijastuu myös raja-alueiden käytön hallintaan. Nämä puitteet antavat Suomelle mahdollisuuden vaikuttaa paljon tutkimukseen ja muuhun yhteistyöhön. Venäläistä osapuolta en tutkimuksessani haastatellut, joten en tiedä, miten he kokevat suomalais-venäläisen yhteistyön. Toisen maan taloudellisten seikkojen tuoma valta voi usein aiheuttaa sen, että samalla maalla on myös enemmän vaikutusvaltaa esimerkiksi käsitteiden määrittelyssä.

Toistaiseksi Suomi on ollut niiku tämmönen antava osapuoli tässä, että meillä on ollut mahdollisuus lähialueyhteistyön puitteissa antaa sekä asiantuntemusta, että nimenomaan taloudellista apua venäläiselle tutkimuksien varten, erilaisia selvityksiä varten. (H11)

Venäjän ja Suomen erilaiset roolit niiden keskinäisessä yhteistyössä johtuvat lähinnä taloudellisista ja kulttuurisista syistä. Tutkimus- ja hallintokulttuurit ovat erilaiset ja taloudellinen tuki on tullut pääosin Suomen puolelta. Aikaisemmin roolit olivat haastateltavien mukaan vielä erilaisempia, jolloin Suomi oli selkeästi antava osapuoli ja Venäjä ottava osapuoli. Suomi vei Venäjälle paitsi materiaalista apua, myös tietotaitoa. Suomella on siis ollut koko ajan enemmän tai vähemmän rahoittajan rooli Vihreään vyöhykkeeseen liittyvissä asioissa ja tutkimuksessakin Suomen nähdään olleen edelläkävijä Venäjään verrattuna. Toisaalta on hankala verrata venäläistä ja suomalaista tutkimusta erilaisten tutkimusperinteiden ja -tapojen vuoksi. Venäjällä on vahvat tutkimusperinteet ja tietoa ja taitoa tuodaan myös Venäjältä Suomeen.

Osaamista löytyy haastateltavien mielestä molemmilta puolilta. Suomella voidaan nähdä olevan paljon oppimista venäläisestä tutkimuksesta. Vaikka lähtökohdat ja roolit ovat erilaiset, Vihreällä vyöhykkeellä yritetään toimia ja suunnitella yhdessä, mikä on tärkeää Vihreän vyöhykkeen onnistumisen kannalta. Sekä venäläiset että suomalaiset voivat hyötyä toisistaan vaihtamalla tietoa ja tutkimustuloksia. Valitettavasti kaikkea tietoa ja taitoa ei ole aina hyödynnetty tarpeeksi. Haastateltavia häiritsi se, että Suomi on antava osapuoli joissain asioissa. Se koetaan negatiiviseksi asiaksi ja siitä halutaan päästä ja pyritään pääsemään eroon. Parhaimpaan tulokseen Vihreän vyöhykkeen kehityksen kannalta päästään, kun kuunnellaan ja otetaan toiselta osapuolelta oppia. Tiedon ja taidon vaihto on tärkeää.

[...] valitettavasti käytännössä on mennä siihen, että Suomi rahottaa ja Suomessa on korkeempaa osaamista ja tietotaitoa, ja se niiku vääristää niitä rooleja, Suomesta tulee antava osapuoli, koko ajan yritetään mieltää, miten siitä päästäs eroon. Se, että Venäjällä ois korkeeta osaamista luonnontieteen puolelta, niitä suomalaisten kannattais enemmänkin hyödyntää. (H1)

Et se, mikä mun mielestä pitäis aina muistaa, et se ei oo vaan meiltä Venäjälle päin antamista, vaan se on molemmin puolista yhteistyötä. Ja mikä pitäis myös aina muistaa, ettei me mennä sinne konsulttina niiku norsu posliinikauppaan, vaan et se on sitten molemminpuolista antamista ja saamista ja toimintaa yhdessä. (H2)

Ja he itse on ottanu esille, että Suomi kustantaa heidän juttujaan siellä, mitä me on tehty toki, että tavallaan he on ite on aika sillä tavalla, että se tuki ois tämmöistä yhteistyötä ja win win- periaate, eikä vaan niin, että he voittaa. Selvästi se on menossa tasapuolisuuden periaatteeseen, koska meillä on paljo opittavaa heiltä. Ku luontokasvatus heillä on paljon pidemmällä kuin meillä koulujen kanssa, ja nuorison kanssa yhteistyötä. (H8)

Nyttemmin se on mennä sellaseksi, että enää ei mennä täältä rakentamaan sinne, vaan siellä on pätevät huoltomiehet ihan omasta takaa. Tää on muuttunu ehkä vähä semmoseksi, ettei oo enää niin suurta vientiä Venäjälle, vaan enemmän yhteistä suunnittelua. (H6)

Venäjän puolella nähdään ehkä, että Suomi on semmonen välittäjä, jonka avulla sitten venäläiset puistot saadaan kytkettyä näihin laajempiin kansainvälisiin verkostoihin. Ja portti länteen ja toisaalta portti itään toisinpäin. Kyllä nykyään se on sillä tavalla tasa-arvosempaa, että täällä me ei itse keksitä mitään semmosta kehitettävää tai tekemistä, että mitä Paanajärvelle pitäis seuraavana vuonna tehdä. Että niistä keskustellaan yhdessä ja otetaan huomioon myöskin vastapuolen toiveet, ja muutamissa asioissa he on meitä edellä, että ei me niiku olla tämmösenä osaamisen viejini, siinä asemassa, läheskään aina. (H6)

Apu, jota annetaan rajan yli, on joskus olla hyvinkin konkreettista ja pientä. Kun työ Vihreällä vyöhykkeellä perustuu paljolti läheisiin suhteisiin ja hyviin henkilökemioihin, apu saattaa esimerkiksi olla yhdessä rakennettu laavu. Työ rajan eri puolilla voi olla hyvinkin erilaista. Venäjällä keskitytään lähiympäristön hoitoon, kun taas Suomessa katsotaan suurempia kokonaisuuksia.

Kyl se tietysti sillai eroaa että eihän, miten päin sen nyt sanois, et se on ainakin näin materialistisesti ollu niin päin, et meiltä menee heille päin, mut sitten taas se, mitä meille päin tulee, ni on paljo sitä osaamista ja semmosta ei-aineellista yhteistyötä. Semmonen aika iso ero toisaalta joskus oon huomannu erityisesti ainakin tuolla luonto-opastuksen alalla, että tavallaan Venäjän puolella keskitytään lähiympäristöön ja siihen, mitä nyt tapahtuu ja meidän puolella käsitelään enemmän semmosia niin laajoja kokonaisuuksia, et välillä tulee koululaistenkin kans tunne siitä, että ne ei enää tosiaankaan nää metsää puilta. Et tämä ero siellä on. Et jossakin Vuokkiniemellä lähetään siitä, että miten peruna pitää istuttaa. (H2)

Aika paljon on ollu Oulangan seudulla keskinäistä koulutusta. Johtuu siitä, et se kuilu, et suomalaiset on koittanu tämmöstä henkistä tukea ja käytännön avustusta. Jätkät on käyny rakentaa laavuja, isoveljen apua. (H4)

Suomen ja Venäjän asema maiden keskinäisissä suhteissa on jo lähtökohtaisesti erilainen johtuen esimerkiksi laajemmista taloudellisista ja kaupankäynnistä johtuvista syistä. Esimerkkinä tästä yksi haastateltava mainitsi Suomen ja Venäjän puuraaka-ainekaupan. Suomi tuo puuraaka-ainetta ja Venäjä vie sitä. Tämä aiheuttaa Suomelle ja Venäjälle erilaiset asemat raja-alueidenkin metsien käytössä ja suojelussa.

Totta kai tässä luonnonsuojelussa ja eläviä luonnonvaroja koskevassa yhteistyössä on se tilanne, että Suomi on valtava puuraaka-aineen tuoja ja Venäjä on valtava puuraaka-aineen viejä. Se asettaa nykytalouden yhteistyön ja sen seuraamukset ja järjestelyt aivan keskeisesti, tai se asettaa Suomen ja Venäjän erilaiseen tilanteeseen. Ja kyllähän Suomi ja Venäjä tässä meidän yhteistyökatsannossa ovat täysin erilaisessa tilanteessa. Varsin erilaisin lähtökohdin. (H9)

Regime voisi tasa-arvoistaa Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuvaa toimintaa ja venäläisten ja suomalaisten rooleja heidän yhteistyössään, koska regimen ominaisuuksiin kuuluu tasa-arvoinen yhteistyö. Regimellä on taipumus myös selventää toimijoiden suhdetta ja rooleja, joten siinäkin mielessä regimen myötä suomalaisten ja venäläisten roolit keskinäisessä yhteistyössä voisivat määrittyä uudella lailla. Samalla tavalla myös, jos Vihreästä vyöhykkeestä halutaan saada aikaan sopimus, venäläisten ja suomalaisten roolit täytyisi tasapainottaa. Kuten yllä

käy ilmi, venäläistä tietoa ja taitoa tai tutkimusta ei ole hyödynnetty aina tarpeeksi. Siinä olisi hyvä mahdollisuus Suomelle hyötyä myös venäläisten työstä ja aikaansaannoksista.

4.4.2. Byrokraattiset ongelmat ja hallinnon muutokset Venäjällä

Ehkä suurimpana ongelmana Vihreän vyöhykkeen asioiden eteenpäin viemisessä mainittiin Venäjän hallinnosta johtuvat ongelmat. Päätöksentekoprosessi etenee Venäjällä hyvin hitaasti tai ei ollenkaan. Tämä hidastaa paljon Vihreän vyöhykkeen kehitystä ja suojelupäätösten syntymistä. Venäjän puolella on muutamia alueita, jotka odottavat Venäjän päätöstä suojelualueen perustamisesta. Vaikka kaikki muu olisi valmiina uusien suojelualueiden perustamiseksi, päätösten valmistelu ja tekeminen juuttuvat venäläiseen byrokraatiaan. Venäjän byrokraatia siis hidastaa Vihreää vyöhykettä koskevien asioiden hoitoa. Tilanteelle ei nähdä kovin pikaista muutosta. Byrokratian aiheuttama hitaus saa aikaan Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevissä ihmisissä turhautumista.

Se, että tämä poliittinen tilanne on ollu epävaka. Asiat eivät ole sen takia oikeen edistyneet. Paperia on paljon ja tutkimustuloksia, mutta päätöksiä ei ole kyetty tekemään. Se mitä voi pitää edistyksenä on se, että ne alueet on suurin piirtein säilyneet, niitä ei ole hakattu kuitenkaan. (H11)

Mä oon seurannu noita tyyppejä, jotka siinä on ollu mukana, ni monta kertaa loppunu usko jo koko touhuun just näitten byrokraattisten vaikeuksien kanssa. (H4)

Mut Leningradin alue on erilainen hallinto, että viranomaispuolella ei hallinto oo ollu...ehkä se on ollu byrokratian surkeutta. Leningradin alueella ei oo kunnollista luonnonsuojeluhanketta. (H4)

Niin, kylhän se pikkasen on latistanu tunnelmaa, et tää Kalevalan kansallispuisto odottaa puistonperustamispäätöstä siellä Moskovasta edelleen. Sehän oli melkoinen kamppailu ja siinä on tehny useat tahot Suomessa, järjestöt, valtavasti töitä, sekä viranomaiset, meidän ohjelma, on ollu luonnonsuojelutyöryhmä ministeriöstä erikseen, ni kaikki on tehny Kalevalan kansallispuiston perustamiseksi valtavasti töitä, ja sit ku se saatiin Karjalan Tasavallassa se päätös, et nyt se alkuperäisestä suunnitelmasta jonkun verran poiketen... Ni sit oli semmonen olo, et nyt se vuonna 2002 tulee Vihree vyöhyke tulee kunnan askeleen eteenpäin, mut nyt se ei ole edenny Moskovassa. (H12)

Siellä on toisaalta säilynyt yksittäisiä isoja laajoja alueita, mutta se yhteiskunta siellä, poliittinen järjestelmä on aika kaaoksessa, siellä ei suojeluhankkeet etene ollenkaan, ja nehan ei oo yhtään uutta suojelualuetta saaneet 10 vuoteen perustettua Venäjän federaatiossa. Se on siinä mielessä historiallinen ilmiö, että joka vuosi on Neuvostoliiton ja Venäjän aikaan saatu perustettua suojelualueita, jopa sotavuosina. Nyt tässä on tämmönen periodi. Siinä on se ongelma, että muutamat avainalueet Vihreellä vyöhykkeellä Venäjän puolella on tuhoutumassa tai ovat akuutisti vaarassa tuhoutua. Lähinnä metsäautoteillä pirstotaan, ja sen jälkeen tulee hakkuita ja se metsä on sen jälkeen kuin sakkiruudukko. Semmonen erämaisuus ainakin häviää ihan täydellisesti. (H10)

Koko Venäjän hallinto on epäedullinen luonnonsuojelulle. Tilanne Venäjän hallinnossa ja hallinnon vaikutukset luonnonsuojeluun ovat muuttuneet paljon lyhyessä ajassa. Ongelmia aiheuttaa myös se, että Venäjän ympäristöministeriö lakkautettiin ja tilalle tuli luonnonvarainministeriö, joka keskittyy enemmän luonnon taloudelliseen hyötykäyttöön kuin luonnonvarojen suojeluun. Nämä kaikki hidastavat päätöstentekoa ja vaikeuttavat niiden asioiden hoitoa, jotka vaativat pitkän ajan valmisteluja ja päätöksiä, kuten luonnonsuojeluasioissa yleensä on.

Vaikeuksia on ollut erityisesti vuoden 2000 jälkeen Venäjän metsätalouden, metsienhallinnan ja käytön muutokset ovat olleet tavattoman nopeita. Ja sanotaan niin, että se jousto, mikä aikaisemmin oli luonnonsuojelun suunnittelun ja suojelualueiden perustamisen, se on vähentynyt tässä 2000 vuoden jälkeen. (H8)

No tietenkin sikäli odottamatonta, että silloin oli suurempi optimismi näitten alueiden perustamisen suhteen, että Venäjän kehitys ei vastannu toiveita siinä suhteessa, ei venäläisten eikä meidän toiveita, eikä varmana kenekään muunkaan, että se taloudellinen romahdus oli niin totaalinen ja yllättävä, että ja sitten se hallinnonkin romahdus, että me emme siihen osanneet varautua, ja se kyvyttömyys tehdä päätöksiä. (H11)

Mutta tähän on silloinen ympäristöministeriö ja metsäministeriö hävitettiin silloin 90-luvun jälkipuoliskolla. Sehän tämän ongelman on aiheuttanu. Sille ei ollu tämmöstä vahvaa poliittista toimijaa, joka olis edistänyt näitä suojelualueita. (H11)

Mut sitten tietenkin se, että Venäjän puolella on ollu koko ajan viranomaispuolella tätä organisaatiomuutosta. Varsinaisesti alkoi siinä vuoden 2000 kieppeillä, ku ympäristönsuojelun ja varsinkin luonnonsuojelun statusta alennettiin Venäjällä, jolloin poistettiin ympäristöministeriö ja sitten tämä ympäristönsuojelukomitea, ja kaikki sulautettiin luonnonvarainministeriöön, jolloin voi sanoa, että sen ajan, mitä minä oon ollu tässä vuodesta 2001, ni koko ajan on siellä luonnonvarainhallinnossa siellä Venäjän puolella, varsinkin Moskovassa ollu organisaatiomuutoksia, ja siellä tää suojelualuehallinto ei oo saanu sitä merkitystä mikä sille ois kuulunu, eikä myös sitä toimivaltaa. Aika pitkälle siellä luonnonvarainministeriössä toimitaan kansainvälisen osaston kautta ja ne varsinaiset asiantuntijat, jotka on siellä biodiversiteettisuojelella ja luonnonsuojelun aluehallinnassa, ni ei oo riittävästi ollu

mukana tässä yhteistyössä. Ja viranomaispuolella on alueilla ollu niin, että federatiiviset luonnonvarainkomiteat, ni niissä on myös henkilöt vaihtunu ja vähän on ollu aina epävarmuutta siitä, mikä on niiden painoarvo ja valta oman alueensa hankkeisiin ja kuinka paljon joutuvat ottamaan huomioon Moskovaa. Sitten vielä perustettiin Putinin toimesta okruukit, piirit Luoteis-Venäjän okruk, Luoteis-Venäjän federatiivinen piiri, johon kuuluu Luoteis-Venäjän subjektit, hallinnolliset alueet. Ja tähän yksikköön tuli oma luonnonvarainhallintonsa, ni sen asema ei oo vielä tähän päivään mennessä selkiintyny, ei myöskään valtuudet ... on ollu koko ajan muutoksessa. Ja kun tietenkä sit kun luonnonvarainhallinnossa on kaivannaiset, metsäteollisuus, ni niillä on se suurempi merkitys, ku ympäristönsuojelulla. (H12)

Nykytila on sikäli ongelmallinen, että tavallaan sen työn pohjalta, joka tehtiin sillon 90-luvun alkupuolella, kun inventoitiin niitä alueita ynnä muuta, ni sen pohjalta tehtiin tämmönen iso Karelia Parcs Tacis –ohjelma, projekti joka oli metsähallitusvetoinen [...] Useamman vuoden hanke, mut valitettavasti siinä kävi sillä tavalla, että se hanke tässä mielessä ei toteutunu. Tietyllä tavalla pystyttiin identifioimaan ne alueet kaikki, mutta sen Tacis-hankkeen pohjalta ei itse asiassa yhtään luonnonsuojelualueita ei vielääkään oo perustettu...[...] ainoostaan Kalevala on menny niin pitkälle, et sen perustaminen asiakirjat kaikki on valmiit, mut ne on maannu siis Moskovassa. Hyvät lähtökohdat oli, mut mun näkemys Putinin hallintojärjestelmä ei välttämättä oo parhaaks luonnonsuojelulle ja toisaalta Putinin hallinnolliset ratkaisut, että ympäristöministeriö lakkautettiin ja se on osa luonnonvarainministeriötä. Luonnonsuojeluasiat ei oo niin voimakkaasti esillä siellä. Ne on jarruttanu tilannetta niin, että Kalevala-puistoa ei oo vielääkään perustettu, ja sama koskee myös tätä Inkerin luonnonpuistoa, tätä Suomenlahden itäosassa. Mut molemmat prosessina saatiin loppuun. Ne on suunniteltu, asiakirjat on valmiiks, puuttuu vaan Moskovon siunaus sille, et ne perustetaan. (H8)

Tämä Venäjän ympäristöhallinnon ja luonnonsuojeluhallinnon kaaosmaisuuks ja niitten ongelmallisuus on iso haitta. Ihan koskee myös Suomen ja Venäjän virallista luonnonsuojeluyhteistyötä, et se näkyy myös siinä, että se on kans ollu vähä halvaantuneessa tilassa ni viimesen kolme vuotta. (H8)

Venäjän hallinto on jatkuvassa muutoksessa ja se aiheuttaa ongelmia yhteistyön luomisessa, koska milloinkaan ei voi tietää, missä hoidetaan mitäkin asiaa ja mikä painoarvo esimerkiksi luonnonsuojelulla on. Organisaatiot Venäjällä vaihtuvat tiuhaan. Samalla myös se, mikä hallinnon osa tai organisaatio tietyistä asioista milloinkin ottaa vastuun, ja kuka hoitaa mitäkin aluetta, vaihtuu. Asioiden jatkuvuuden kannalta alituiset organisaatio- ja henkilövaihdokset ovat harmillisia. Aina, kun henkilö vaihtuu, myös tavoitteet ja asioiden hoitotapa vaihtuvat. Venäjää pidetään hiukan tuntemattomana paikkana ja viranomaisiin on hankala saada yhteyttä. Venäjän hallintojärjestelmä on hyvin erilainen kuin Suomen. Siksi suomalaisten on joskus vaikea löytää sellaisia yhteistyökumppaneita Venäjältä, jotka vastaisivat

samoista alueista ja asioista kuin suomalaiset omassa maassaan. Lisäksi yhteistyökumppanit vaihtuvat hallinnon muutosten myötä usein.

Et Venäjistä en osaa sanoa. Se on mulle liian tuntematon. Et esim. luonnonvarainministeriössä Moskovassa mä luulin tuntevani sieltä yhen ihmisen mut nyt mä kuulinkin viime viikolla, ettei hän oo siellä enää. Siellä koko ajan hallintoa uudistetaan. (H5)

Se on harmi koska meillä ei tällä hetkellä oo keskustelukumppania siellä, et me keskustellaan Kostamuksen kaupunginhallinnon kanssa ja Kalevalan piirihallinnon kanssa, mut meillä ei oo semmosta puistohallinnon kumppania, et ennen ku puistot on perustettu ni me ei semmosta Venäjältä saakaan, että sit toivos että asiat menis eteenpäin ja me voitais myös täällä Suomussalmella ryhtyä toteuttamaan semmosta hyvää puistopariyhteistyötä mistä meillä on sekä pohjossa että etelässä esimerkkejä. (H5)

Tietysti sitten yks, mikä selkeesti aiheuttaa aina kans tahallaan toiminnallisia eroja, meidän siinä organisaatiot on niin erilaiset, et esim. se, että Suomessa nää suojelualueet ja puistot ja nää, jotka tekee yhteistyötä Venäjälle, ni ne on kaikki hallinnollisesti Metsähallituksen alla. Toki näillä alueilla tekee hommia ympäristökeskukset ja toisaalta mm. yliopistot. Mut sit taas Venäjällä, ku jokaisella puistolla on oma hallintonsa ja se, mikä tavallaan hankaloittaa tai se, mikä heijastuu tähän Venäjä-Suomi yhteistyöhön on ne muutokset, mitä Venäjällä valtion tasolla käydään. [...] Et se muuttuu niin paljon. Ja taas sitten se, että Karjalan tasavallassa ei oo sitten semmosta välikatto-organisaatiota, vaan se on sitten Moskova-johtoista. (H2)

Meidän lähtökohdista se on ollu sitä, että on pitäny löytää luotettava partneri, joka pystyy tekemään pitkäaikasta toimintaa, ku monesti on ollu ongelma että ihmiset hirveesti vaihtaa työpaikkoja. [...] Siinä se pitkäjänteisyys puuttuu. (H1)

Ne Venäjällä, jotka ovat aidosti kiinnostuneita luonnon tilasta, eivät voi siihen juuri vaikuttaa. Venäjällä on hankala löytää sellaista poliittista toimijaa, joka edistäisi Vihreän vyöhykkeen kehitystä. Venäjän hallinto on siinä mielessä aiheuttanut pettymyksen, että alussa odotettiin Vihreänkin vyöhykkeen alueiden perustamiselta paljon, mutta asiat eivät ole Venäjällä päässeet etenemään toivotulla tavalla. Pettymys on siksi suuri, että toteutuneet ja suunnitellut suojelualueet Venäjän puolella ovat huomattavasti isompia kuin Suomen puolella. Siksi Suomenkin alueiden merkitys korostuisi enemmän, jos lisäksi saataisiin suurempia aluekokonaisuuksia Venäjän puolelta. Pienet alueet Suomen puolella eivät yksin riitä turvaamaan lajiston monimuotoisuuden säilyvyyttä.

Ja siellä vaihtuu koko ajan ihmiset ja organisaatiot, et päättäjiä ei tunnu löytyvän mistään. Et ainoot, jotka kantaa huolta siitä luonnosta ei pysty vaikuttaa siihen. (H4)

Ei voi muuta ku toivoo, et se vuoropuhelu Venäjän, Venäjän sisäiset asiat saatas kuntoon. Ensinnäkin nää tutkijat ja muut luontoihmiset sais yhteyden viranomaisiin, jotka päättää, ja ehkä tärkeimpänä on vielä se sotilasbyrokratia, joka on hankala. Joka on aikansa eläny juttu. (H4)

Paikallinen yhteistyö, tiedonvaihto, tutkimus ja yhteydenpito eivät vaadi virallisia asiakirjoja tai Moskovassa tehtäviä päätöksiä. Lähialueyhteistyö toimii hyvin, mutta Moskovassa tehtävät päätökset eivät mene eteenpäin. Ennen yhteistyö oli enemmän Moskova-keskeistä. Sinänsä, koska Vihreä vyöhyke näyttää koostuvan paljon muustakin kuin suojelualueista, hallinnon hitaus ei välttämättä lamauta koko Vihreän vyöhykkeen toimintaa. Kuitenkin yhteistyön toivotaan toimivan laajemminkin kuin lähialueiden välillä. Venäjän hallinnosta aiheutuvat haitat Vihreälle vyöhykkeelle koskevat juuri virallisia päätöksiä suojelualueiden perustamisesta.

No se on sikäli muuttunu, että kun se aluksi oli enemmän tämmöstä tuota Moskova-keskeistä, ni se on nyt sitten, se muuttui jo sillon 90-luvulla koskemaan näitä lähialueita, ja näitä lähialueita on nyt sitten Muurmannin alue, Arkangelin alue, Karjala, Leningradin alue, Pietarin kaupunki ja Vologda. Ja näitten kanssa sitä lähinnä käydään, koska meidän resurssit ei riitä laajemmalle, ja hyvä jos tähän riittävä. Ja se tapahtuu enemmän niiku suoraan näitten alueitten kesken. Ja Moskova on näitten hallinnollisten epäselvyyksien ja epävakautensa takia jääny yhä enemmän syrjään ja se on ollut tietyllä tavalla harmi, koska metsät on kuitenkin federaation yhteistä omaisuutta ja päätökset tehdään Moskovassa federaation taholta. (H11)

Vihreä vyöhyke hyötyisi regimen muodostuksesta myös niin, että se selkiyttäisi toimijoiden rooleja. Yksi nykyisistä Vihreän vyöhykkeen toiminnan kannalta harmillisista tekijöistä kun on se, että Venäjän puolella ei ole aina selkeää, kuka vastaa mistäkin asiasta. Siksi regime voisi olla hyvä tapa selventää toimijoiden toimenkuvaa ja näin tehostaa työtä Vihreän vyöhykkeen hyväksi.

Regime antaa vaihtoehtoisen tavan hoitaa maiden välisiä asioita. Nyt suurena ongelmana on venäläinen byrokratia. Regime voisi tuoda helpotusta maiden välisten asioiden hoitoon ja päätösten aikaansaamiseen, koska regimessä ei ole suurta hallintokoneistoa eikä se ei ole niin valtiokeskeinen. Regime voisi mahdollistaa tehokkaamman ja ripeämmän tavan hoitaa Vihreään vyöhykkeeseen liittyviä asioita. Regimen muodostus antaisi myös vaihtoehdon sääntöjen muodostukseen ja

noudattamiseen. Regime siis voisi tuoda apua venäläisen hallinnon aiheuttamiin ongelmiin mahdollistamalla erilaisen, ei niin valtiokeskeisen, tavan edistää Vihreää vyöhykettä ja saada aikaan päätöksiä.

Neuvottelu Vihreän vyöhykkeen regimen muodostuksesta voisi tuottaa uusia ideoita ja toimintamalleja. Neuvottelu voisi Vihreän vyöhykkeenkin kohdalla auttaa hahmottamaan paremmin ongelmia ja eri toimijoiden tavoitteita. Regime voi tarjota uudenlaisia, halvempia ja hyödyllisempiä keinoja Vihreän vyöhykkeen alueiden ongelmille ja niiden hallintaan. Se voi myös hyödyttää yhteiskuntaa tuottamalla tietoa ja muuttamalla tai vahvistamalla joitain instituutioita tai esimerkiksi vahvistamalla kansalaisjärjestöjen roolia.

4.4.3. Rajan ylitys

Yksi hyvin konkreettinen, mutta erittäin merkittävä ongelma Vihreän vyöhykkeen yhteistyössä on rajan ylitys. Siitä on muodostunut ongelma, joka estää tutkimusyhteistyötä, matkailua, tapaamisia, tiedonvaihtoa ja yleensäkin hankaloittaa kanssakäymistä. Rajan ylittäminen on aina ollut ongelmallista, mutta nykyään moni kokee sen tulleen vielä hankalammaksi. Rajan ylittämisen hankaluus vaihtelee haastateltavien mukaan milloin mistäkin syystä johtuen. Haastateltavat toivovat, että Venäjä helpottaisi rajan ylitystä, ja rajan ylityspaikkoja voisi olla enemmänkin. Juuri puistoparien kohdalla olisi kätevää, jos rajan yli pääsisi suhteellisen helposti ja nopeasti.

Mut et kyllä siinä esim. Kostamuksen kaupunginjohtaja sano, et he on tehny siitä rajanylityksestä semmosen extremelajin, että se on niiku elämys jo sinänsä. Mä toivosin, että joku matkailu nostas päätäsä täällä, että saatas jostakin Keski-Euroopasta ihmisiä tai mistä vaan, joita nämä seudut kiinnostaisivat ja jotka vois sitten käydä molemmissa maissa ja vois tehdä tämmösiä rajanylitysmatkoja, ja mä toivon, että Venäjän säädökset antais siihen mahdollisuudet, ja se on aika vaikeeta nyt. Heillä on paitsi rajan ylityksessä, ni heillä on sisällä paperin leimaamissääntöjä. Ne on ihan älyttömiä. Jos me sellasiin voitais vaikuttaa, mikä tosin on hirveen vaikeeta, ku on suurvallasta kysymys. (H5)

Kostamuksen ja Kuhmon välillä on tuo Vartiuksen rajanylityspaikka, virallinen eli sitä kautta suhteellisen helppo, eli tästä on reilu 100 km Kostamukseen, että matka ja rajanylittäminen ei sillä tavalla ollu vaikeita, vaan itse asiassa se tavallaan nyt on

tehty vaikeemmaks, ku viisumien saanti on pitkän odotuksen takana ja on kaikenlaisia rekisteröimisiä ja vakuutusääntöjä ja vaikka mitä. (H2)

Rajanylityksen hankaluus aiheuttaa paljon hukkatyötä. Esimerkiksi tutkimusmatkat voivat loppua jo rajalle. Turhautumista aiheuttaa myös se, että Suomen ja Venäjän rajan ylittämiseen voivat vaikuttaa tapahtumat melkein toisella puolella Venäjää. Rajanylitysongelmat ovat ongelmia, joihin Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevät voivat tuskin ollenkaan vaikuttaa.

Monta kymmentä ihmistä joutuu kuukausikaupalla näkemään vaivaa, eikä siitä sitten tuukaan mitään. Varmaan vaan, tai että se ei oo aina ihan selvinny, et onks se vaan sellasta sotilaallis-poliittista simputusta, vai onks se vaan hallinnollista avuttomuutta siellä Venäjällä. Se tietenkin vähentää suomalaistenkin intoa. (H4)

Tietenkin sillon toivos, että rajan ylitys kävis sutjakkaasti, et voitais mennä lähimmältä rajan ylitypaikalta, ettei tarviis kiertää, mut ne on sitten nii isoja asioita, et niihin me ei voida vaikuttaa. Meillä ois täällä Suomussalmella rajanylityspaikka täällä, mutta Venäjä ei päästä siitä läpi useinkaan. Siitä tulee vaan puutavaraa. Me kierretään sit tuolta Vartiuksen kautta. (H5)

Mut Venäjä on kuitenkin suurvalta, jolla on eripuolilla federaatiota erilaisia ongelmia ni sitten tätä meidänkin rajan esimerkiksi ylitystä voi vaikeuttaa ongelmat esimerkiksi jossakin Kaukasuksella, et meidän yhteistyö tulee vaikeemmaks ku Venäjän federaatiopistää jotkut säädökset voimaan rajanylitykseen. (H5)

Onhan toki meilläkin tämmösiä vielä paljon parannettavaa ja haasteita on edessä. Yks on ihan tuo fyysinen rajan ylitys, joka ei aina oo niin helppoa, että siihen tulee uusia sääntöjä melkein vuosittain. (H6)

4.4.4. Poliittisen tahdon ja yhteiskunnallisen tilauksen tarve

Ongelmia Vihreän vyöhykkeen taipaleelle koituu myös Suomen puolella. Suomesta ei nimittäin tahdo löytyä tarpeeksi yhteiskunnallista ja poliittista tahtoa Vihreän vyöhykkeen eteenpäin viemiseen niin, että siitä puhuttaisi esimerkiksi omana hankkeenaan. Haastateltavien mielestä suomalainen yhteiskunta ei ole valmis uusiin suuriin luonnonsuojeluprojekteihin, eikä poliitikoilla ole välttämättä uskallusta panostaa asiaan. Toisaalta Vihreä vyöhyke on edennyt jo niin paljon, että ilman jonkinlaista yhteiskunnallista tukea se ei olisi päässyt tähän asti.

Vihreä vyöhyke saatetaan kokea pelottavana sekä kansalaisten että valtion virkamiesten silmissä. Se voi tuntua suurelta Natura 2000:n kaltaiselta luonnonsuojeluhankkeelta, jossa on tarkoitus suojella luontoa sulkien ihmiset pois alueilta. Tällaisia epäilyksiä kuvaa hyvin yhden haastateltavan mietteet:

No siis kun Green Beltistä jonku verran keskusteltiin mm. järjestöehdotuksen jälkeen, ni siitähän tuli hirveetä meteliä ja vastustusta, ja siinä oli vielä, sanotaan näin, että ehkä vähä huono ajankohta, ku tuli tää Natura sitten, ni siinä maakunnissa oikeen yllytti sitten, että Green Beltillä tyhjennetään kaikki kylät. Siihen liitty aika paljo väärinkäsityksiä, niiku se Green Belt tarkoittais todellakin jotain ihmisten siirtämistä tai muuten tai kylien tyhjentämistä ihan konkreettisesti. Mutta tuota sanotaan näin, että Green Beltissä mikä se mahdollisuus siinä oli, ni järjestettiin kyllä ihan tiedotuksellisesti täysin onnistunu. Saatto olla, ku siinä oli Natura-hommat, ni vaikka ois miten tiedotettu, ni se ei ois onnistunu. Ja siinä sitten sekin, että virkamiehet säikähti kovasti sitä meteliä, mikä siitä syntyi, että ne vetäyty siitä. (H10)

Koska Vihreää vyöhykettä ei ole määritelty tarkkaan ja virallisesti, siitä voi nousta monenlaisia ja ehkä totuudenvastaisiakin ajatuksia ihmisten mieliin, ja pelkoja siitä, mitä kaikkea Vihreän vyöhykkeen perustamiseen kuuluu, kärsivätkö metsätalous ja paikalliset asukkaat, ja miten se ylipäänsä vaikuttaa lähialueiden ihmisiin ja heidän toimeentuloonsa. Tällä hetkellä yhteiskunnallista ilmapiiriä ei koeta täysin valmiiksi Vihreän vyöhykkeen toteuttamiseen ja sen ottamiseen esille omana projektinaan. Ilman, että yhteiskunta on valmis ja ilmapiiri myönteinen, suuremman mittakaavan metsiensuojeluhanke-ehdotusten on hyvin vaikea pysyä hengissä. Ilmapiiri on haastateltavien mukaan kuitenkin muuttumassa ja suurin osa haastateltavista uskoo, että aika on vielä joskus kypsä Vihreälle vyöhykkeellekin.

Vihreää vyöhykettä on vienyt eteenpäin tähänkin asti ihmisten into ja vakuuttuneisuus Vihreän vyöhykkeen tarpeellisuudesta. Tämä into ja myönteisyys pitäisi nyt levittää laajemmalle yhteiskuntaan, jotta Vihreä vyöhyke pääsisi etenemään ja jotta se pystyisi saavuttamaan uusia tavoitteita. Yhteiskunnallista tahtoa tarvitaan, jotta Vihreästä vyöhykkeestä voitaisiin alkaa keskustella enemmän ja laajemmin ja sen tavoitteista ja keinoista voitaisiin sopia mahdollisimman monen osapuolen kanssa. Vihreä vyöhyke sekä sen tavoitteet ja keinot pitäisi määritellä ja hyväksyä yhteisesti kansallisella tasolla. Vihreä vyöhyke koskettaa niin monia toimijoita, että on välttämätöntä saada ilmapiiri otollisemmaksi keskustella Vihreän vyöhykkeen tulevaisuudesta. Jotkut haastateltavat kokivat myös, että Suomi valtiollisella tasolla voisi ottaa enemmän

kantaa Vihreään vyöhykkeeseen ja edistää sitä tarmokkaammin. Valtion tason virkamiehet ja poliitikot ovat syystä tai toisesta pysyneet aika vaitonaisina Vihreästä vyöhykkeestä. He ovat keskittyneet enemmän Vihreällä vyöhykkeellä tapahtuviin pienempiin projekteihin.

Kyllä se jossain määrin vaatii valtiollisen tason sitoutumista. En osaa suoraan sanoa missä muodossa, joku julkilausuma tai joku muu sen tapanen. (H6)

Ongelma niiku heiänki puolella niiku meiänkin puolella, että poliittinen ilmapiiri ei salli kaikkea, mitä luonnonsuojelun lähtökohdista haluttais tehdä. (H8)

Ehkä se tietyllä tavalla ehkä harmittaa, tai niiku vois olla toisinkin tämä ilmapiiri, yhteiskunnallinen ilmapiiri Suomen puolella Vihreen vyöhykkeen kehittämiseen. Se ei oo riittävä tällä hetkellä sen läpimurron aikaansaamiseksi. Väittäisin, että jos ruettas voimakkaammin puhumaan lehdistä et pitäis rueta perustamaan Venäjän ja Suomen välillä tehostamaan ja perustamaan uusia alueita, ni kyllä MTK taas ajattelis, että taas uus Natura. Niin siinä kävis. Kyllä nää kaikki asiat vaatii mittavaa yhteiskunnallista sopimusta ja tilausta. (H8)

Toinen asia, joka minulle tuotti pettymyksen oli se, että Suomessa ei uskallettu ottaa tätä tämmöseksi konseptiksi. Tämä Itä-Suomen suojelualueitten organisoinnissa vaan edettiin tällä tavalla vanhojen metsien sirpaleitten säilyttämisessä, suhteellisen pienten kohteitten säilyttämisessä, ja meilläkin se oli tämmönen poliittinen kysymys ja varmaan perimmältään taloudellinen kysymys, mutta puuttuu rohkeutta lähteä mukaan tämmöseen valtiona. Että sitä yhdessä vaiheessa tarjottiin tämmösellä eurooppalaisella foorumilla sitä mukaanlähtöä, mutta Suomen ympäristöministeriöllä ei ollu riittävää rohkeutta, koska saman aikaisesti vuodesta 95 lähtien tuli tämä Natura 2000 -ohjelma joka vei kaiken energian paljon pitemmäksikin aikaa, kuin vuoteen 2000 eli nyt vasta ollaan Naturan osalta loppusuoralla ja sitä on itse asiassa haudottu lähes siitä lähtien ku Suomi liittyi -96 Euroopan yhteisöön. Eli tätä Suomen Vihreen vyöhykkeen konseptia ei ole edistetty tällä puolella. (H11)

Yhteiskunnallisen valmiuden puute on siis yksi suurimmista Vihreän vyöhykkeen esteistä. Kun yleinen ilmapiiri pienistä Vihreän vyöhykkeen paikkakunnista ja kylistä lähtien olisi myönteinen, poliitikkojenkin olisi helpompi ottaa asiaan kantaa. Jos Vihreä vyöhyke pääsisi valtiollisen tason suunnitelmiin, Venäjääkin olisi helpompi painostaa toimimaan asian puolesta. Esimerkiksi Venäjän hallinnossa asiat voisivat selkiytyä Suomen kannustuksesta ja rajanylitys saattaisi helpottua. Vihreä vyöhyke tarvitsisi myös huomiota herättävän kampanjan. Kuten eräs haastateltava toteaa, näkyvää ja iskevää kampanjaa Vihreän vyöhykkeen pelastamiseksi ei ole ollut. Kansalaisaktiivisuutta Vihreän vyöhykkeen puolesta kaivataan siis myös lisää.

Se ei ole ollu sillä tavalla kysymys. Että kun on ollu kampanjoita suojelun hyväksi Venäjällä ja myös Suomessa, ni se kampanjan perusteema pelastakaa Vihreä vyöhyke tai suojelkaa Vihree vyöhyke, ni semmosta mun käsittääkseni ei ole ollut.. Joissain Suomen järjestöjen kampanjoissa tämä on nostettu esille, myöskin Vihreen vyöhykkeen perustamisen kannalta tämä ja tämä toimenpide on välttämätöntä. (H9)

Jos aattelee, miten vois käydä niin, että Suomessa löytyis yhteinen tahto Vihreen vyöhykkeen kehittämiseen Vihreenä vyöhykkeenä, ni vois jopa ajatella, että tahtotila syntyis siellä paikanpäällä, nimenomaan syntyis Pohjois-Karjalassa, Kainuussa, Kuusamossa, et ruohonjuuritasolla maakunnissa, kunnissa, maakunnissa tahtotila, ni se veis lopputulokseen. Niin kauan ku sitä ei siellä ole, ni en usko, että Vihreetä vyöhykettä saadaan aikaseks. Eli ennen tavallaan tahtotila valtakunnan keskeinen päätöksenteko ei lähde sitä hommaa vetämään. Natura-traumat on olemassa silläkin puolella. Traumat on poliittisellakin puolella. (H8)

Itse Vihreästä vyöhykkeestä ei puhuta valtiollisella tasolla, vaan ennemminkin huomio on yksittäisillä alueilla ja päätöksillä, jotka koskevat Vihreää vyöhykettä. Vihreästä vyöhykkeestä kokonaisuutena ei oikeastaan puhuta. Vihreälle vyöhykkeelle olisi edullista tulla huomioiduksi juuri kokonaisuutena, ei pelkästään metsiensuojelualueina. Vaikka metsiensuojelu ensimmäisenä Vihreästä vyöhykkeestä mainitaankin, Vihreä vyöhyke voisi saada enemmän yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä korostamalla Vihreän vyöhykkeen muita puolia, kuten matkailun, alueellisen hyvinvoinnin ja tutkimuksen kehittämistä. Vihreän vyöhykkeen huomioiminen valtiollisten virkamiesten taholta voisi hyödyttää yleisesti ottaen Venäjän ja Suomen yhteistyötä ja niiden keskinäistä politiikkaa.

Mutta kyllä tässäkin sanoisin, että kun puhutaan yksittäisistä päätöksistä, niin sillan lausumat, myöskin ministeriöiden lausumat, kohdennetaan näihin yksittäisiin päätöksiin. (H9)

Ni nään niin tosiaan, että alussa se sai kovasti tukea, mutta sitten nämä suojelupaineet täällä Suomen puolella laimensi innon, ja olipa jossain vaiheessa vähän niinkin, et sitä ei nyt suorastaan kielletty käyttämästä tätä Vihreä vyöhyke-termiä, mutta sen käyttöä vähennettiin. Ajateltiin, et se luo liikaa paineita suojeluun [...] (H12)

Se on alkanu näkyä lähialueyhteistyössä, mut kyl se muuten aika vähän hyödynnetty on, et must tuntuu, et se on niissä piireissä, joissa se on syntyny. [...] Mut se vois näkyä valtioiden... et siinä on yks loistava tapa tehdä kansainvälistä luonnonsuojelupolitiikkaa ja ympäristöpolitiikkaa ja reuna-alueiden kehittämispolitiikkaa. (H3)

Yksi Vihreän vyöhykkeen aiheuttamien pelkojen ja epäluulojen syistä on jo monta kertaa mainitsemani Natura 2000:sta syntyneet ongelmat. Natura 2000 aiheutti paljon hankaluuksia paikallisella ja valtiollisella tasolla. Prosessi oli pitkä ja vaivalloinen ja Natura 2000:n jättämät muistot elävät vieläkin voimakkaina. Suomessa ei vielä olla valmiita uuteen samanlaiseen projektiin. Monet ajattelevat, että Vihreästä vyöhykkeestä voisi syntyä samanlaisia kiistoja yhtä laajassa mittakaavassa kuin mitä Natura aiheutti. Vihreä vyöhyke ei kuitenkaan ole samanlainen kuin Natura 2000. Ennakkoluulot tuntuvat leimaavan jo etukäteen Vihreää vyöhykettä ja sen suojelutavoitteita. Vihreä vyöhyke kannattaisi jo senkin takia määritellä tarkemmin ja avoimemmin, jotta väärinkäsityksiä ei pääsisi syntymään.

Et mä luulen, että EU:ssa, missä nyt tää Suomen kansainväistä toiminta pitkälti tapahtuu, ni siellä on ollu niin paljo työtä näitten Naturoitten ja vastaavien luontodirektiivien kanssa, et siinä ei vielä näihin kysymyksiin oo pistetty paljo paukkuja aikaan. Et vois kuvitella, et ku Natura on saatu enemmän tai vähemmän päätökseen, ni seuraavaks konkreettiseksi hankkeeksi tulis tää Green Belt. (H10)

Sehän tuli Suomessa huonoon aikaan julkisuuteen, just sillon ku Naturasta puhuttiin paljo, ja oli luonnonsuojelussa semmosta kielteistä ilmapiiriä, ja sitten ku nostettiin esille se Vihreä vyöhyke, ni se ei lähteny vetämään ollenkaan. (H1)

Ainakin se vastustus, mitä Natura 2000 -ohjelman takia tuli uudelle suojeluohjelmalle, niiku sen monet tahot mielsivät Vihreän vyöhykkeen uutena suojelualueena. Se vastustus varmaan yllätti. (H1)

Mutta voisin jopa arvella, että liityminen EU:hun ja Natura-aluehössä tekki sen, että ei ollu yhteiskunnallista tilausta samassa yhteydessä lähtee puhumaan uudesta Vihreästä vyöhykettä koskevasta suojelualuejärjestelmästä ja sen kehittämisestä. Luonnonsuojelupoliittisesti Vihreä vyöhyke jotenkin 90-luvun puolen välin jälkeen on jäänyt EU:n Natura-alueidensuunnittelurevohkan jalkoihin. (H8)

Mut sitten, tää on nyt mun ihan henkilökohtainen mielipide, mut mä käsitän, et siinä mitä lähemmäs tultiin 2000:tta ni luonnonsuojelualueiden perustamispaineet täällä Suomen puolella oli sen verran kovat, et tuli Natura-ajatukset ja muut, ni sillon ehkä Suomen puolenkin viranomaiset pisti jarrua päälle, et Suomi ei pysty toteuttamaan sitä omaa Vihreästä vyöhykettä. (H12)

Haastateltavilla oli myös muita erinäisiä huolenaiheita, jotka uhkaavat Vihreän vyöhykkeen kehitystä ja alueita. Suurimpia haastatteluissa esille tulleita Vihreän vyöhykkeen uhkia ovat metsien hakkuut ja metsien käyttö vain taloudellisiin tarkoituksiin, raja-alueiden avautuminen ihmisten käytölle, infrastruktuurin rakentaminen ja monenlaiset maankäyttömuodot.

Kyllä Venäjällä tää luonnonsuojelutyö on eri lähtökohdista, lähtee pitkälle tieteellisistä lähtökohdista. Ja sitten ehkä aika helposti taloudelliset arvot menee yli sillon, ku ei oo kysymys laista, mut lakihan siellä on erittäin vahva. (H1)

Mutta uhkia on tullu koko ajan lisää, satamatoimintaa ja teollisuutta hyvää vauhtia kehitetään. Et se vastapuoli, pehmeitä puolia ei oo saatu yhtään eteenpäin. (H4)

Elikkä tämmösiä luonnonpuistoja pitäis perustaa sinne täs vaiheessa ennenku ne rajat lopullisesti vapautuu. [...] Nyt tuli mieleen se puute Suomen luonnonsuojeluverkostossa, ni täällä ei itse asiassa kuitenkaan oo paljo semmosia alueita, jotka ois totaalisuojeltuja. Rajalla ois mahdollisuuksia. (H4)

Toki me tiedetään Suomen puolella maankäyttö, ni sehän on ihan niiku järkkyä verrattuna Venäjään. Saat kohta kartan... Siinä on tieverkosto, ni voit kuvitella, mikä ero on luonnonmonimuotoisuuden osalta, jos meidän niiku maankäyttö on näin intensiivistä tällä puolen rajaa ku Venäjän puolen rajaa. (H8)

Ongelma on hakkuuongelmat. Ne parturoi tuolta Venäjän puolelta, niiku Suomen puolellakin. (H8)

Ja tota yks saavutuksen, mitä mä toivoisin, et pystys sanomaan, on se tasapaino, että jossain vaiheessa löytyy se tasapaino eri maankäyttömuotojen välillä, että luonnonsuojelu ei voi jyrätä tietenkään muita maankäyttömuotoja. (H7)

Vihreä vyöhyke kaipaa tilannekatsausta siitä, mitä eri ohjelmilla on saavutettu, mitä ohjelmia sisällytetään Vihreään vyöhykkeeseen ja mitä Vihreällä vyöhykkeellä on annettavana raja-alueelle omana hankkeenaan. Näin voisivat tulla paremmin esille Vihreän vyöhykkeen vahvuudet, mikä voisi lisätä yhteiskunnallista tilausta. Vihreän vyöhykkeen tavoitteet ovat hyvin kunnianhimoiset ja laajat siinä mielessä, että siinä halutaan yhdistää niin monia asioita, kuten luonnonsuojelu ja turismi, ja myös siksi tarkka määrittely olisi tarpeen. Vihreä vyöhyke vaatii rajauksia ja päätöksiä, mitä siihen kuuluu. Tavoitteiden määrittelyn lisäksi Vihreä vyöhyke kaipaa tarkkaan suunniteltua strategiaa siitä, miten tavoitteet saavutetaan. Vihreän vyöhykkeen keinot syntyvät nyt alhaalta ylös, ne syntyvät käytännön tasolla.

Regime on myös siinä mielessä Vihreälle vyöhykkeelle sopiva ratkaisu, että se etsii kaikkia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja. Tämä on tärkeää, koska Vihreä vyöhyke koskettaa niin monia intressiryhmiä. Vihreää vyöhykettä ei kuitenkaan ole vielä viety kaikkiin neuvottelupöytiin. Jotta Vihreästä vyöhykkeestä tulisi regime ja jotta se vahvistuisi regimenä, sen pelisäännöistä pitäisi sopia useamman intressiryhmän kanssa. Venäjän ja Suomen korkeimpien virkamiesten tulisi neuvotella asiasta, koska

regimessä on kyse valtioiden välisistä suhteista. Vahvistuakseen regimenä Vihreä vyöhyke tarvitsee myös vahvan ja selkeän johtajan, joka ajaisi asiaa kansallisella tasolla, koska muuten regime ei toimi tehokkaasti.

Jotta poliittinen tahto Vihreän vyöhykkeen perustamiseksi voimistuisi, sen monenlaisia hyötyjä pitäisi miettiä ja korostaa. Esimerkiksi Vihreän vyöhykkeen regimestä hyötyisivät todennäköisesti monet venäläiset ja suomalaiset instituutiot. Regime myös tuottaa lisää tietoa molempien valtioiden käyttöön. Onnistuessaan Vihreän vyöhykkeen regime hyödyttäisi niin valtiota kuin monia organisaatioitakin. Regimen muodostaminen selkeyttäisi tavoitteita ja keinoja, mikä vähentäisi epäluuloja ja harhakäsityksiä Vihreän vyöhykkeen luonteesta.

4.5. Virallisen määrittelyn tarve

Haastatteluista kävi selvästi ilmi, että Vihreä vyöhyke kaipaasi ehdottomasti jonkinlaista virallisempaa määrittelyä epäselvyyksien välttämiseksi ja Vihreän vyöhykkeen eteenpäin viemiseksi. Haastateltavat epäilivät epäselvyyksien aiheuttavan usein vastustusta, kun asiasta ei tiedetä kaikkea. Myös se, jos ihmiset eivät koe tullessa kuulluksi tai huomioiduksi, saa aikaan tyytymättömyyttä ja vastustusta kaikkea uutta kohtaan. Ilman virallista määrittelyä Vihreän vyöhykkeen nimissä tehtävät toimet saattavat tuntua ihmisistä epäilyttäviltä. Vihreä vyöhyke -käsitettä pitäisi ehdottomasti selventää virallisemmin, jotta sen nimissä voitaisiin tehdä päätöksiä ja toimia.

Minusta juuri tämä, että vedotaan asiaan, joka pitäis ottaa päätöksenteossa huomioon, mitä ei virallisesti oo. Se on minusta se, se pitäis selventää. (H5)

[...] mut jos joku määrittelis sen Green Beltin, et se on kiistaton ja tämmönen se on, ni se ois minusta hyvä juttu. Totta kai mäkin katon kartalta sen ja mä tiään sen idean, mutta kuitenkin se on semmonen keittiön kautta tullu. Ja etenkin ulkomaalaisille ku asioita selostaa, ni haluaa yksinkertaistaa, jolloin tämä on ihan mukava käsite. Että tästä kahden yhteiskuntajärjestelmän rajasta onkin tullut Green Belt. Ni mikäs siinä. (H5)

Mulla ei oo mitään sitä vastaan, että sitä Vihreeksi vyöhykkeeksi kutsutaan, mut se vaan pitää oikeesti pyrkiä antamaan sisältö, että mitä se on. Ni se edellyttää Suomessa yhteiskunnallisia päätöksiä, että niin kauan ku meiltä puuttuu Suomesta

yhteiskunnallisia päätöksiä hallitustasolla, mikä on Vihreä vyöhyke, ni niin kauan se on slogan. Et joku status tavallaan täytyis sillä olla, että me oikeesti voitas puhua Vihreästä vyöhykkeestä sanan varsinaisessa merkityksessä. Mutta että hyvä näinkin, tässähan me koko ajan tehdään töitä sen hyväksi. Mutta yhteiskunnallista hyväksyttävyyttä ja määrittelyä se edellyttää. (H8)

[...] että kyllä siinä pitäis olla joku master plan, tällöinen yleissuunnitelma siinä et miten ylipäättään Green Beltillä toimitaan. (H10)

Monet haastateltavat uskovat, että joskus tullaan tekemään sopimus Vihreästä vyöhykkeestä. Sopimus tai virallinen määrittely on tarpeen, jotta Vihreä vyöhyke etenisi kokonaisuudessaan ja sen tavoitteet ja keinot olisivat yhtenäiset ja kaikille tiedossa. Vihreän vyöhykkeen parissa olisi helpompi toimia, jos sillä olisi virallisempi status. Vihreä vyöhyke kaipaa virallista määrittelyä myös siksi, että nyt Vihreän vyöhykkeen nimissä tehdään monia asioita, joilla on kuitenkin omat nimet ja konseptit. Vihreään vyöhykkeeseen kuuluu monia alueita, jotka ovat mukana monissa eri projekteissa. Eri hankkeita, konsepteja ja ohjelmia Vihreällä vyöhykkeellä on paljon. Vihreän vyöhykkeen alueiden kanssa työskentelevät ja siellä asuvat ihmiset menevät helposti sekaisin, mikä voi aiheuttaa turhautumista tai hermostumista siitä, mitä mikäkin ohjelma tai käsite tarkoittaa, ja mikä merkitys niillä lopulta on. Haastateltavien mielestä virallinen Vihreä vyöhyke -määrittely selventäisi, kokoaisi ja yksinkertaistaisi asioita. Kokonaisuutena Vihreä vyöhyke voisi saada myös enemmän rahoitusta.

Itse asiassa se lopullinen kysymys on siitä, että sille annetaan yhteinen otsikko ja tavoite ja ymmärretään, että se toimii kokonaisuutena. (H11)

Mut jos todellisia päätöksiä meinataan, ni kyllä ympäristöministeriö vois ottaa siinä ...mieluummin ympäristöministeriön aktiivinen rooli. Mun mielestä ois paras ku osais... sais siitä semmosen valtiosopimuksen Vihreen vyöhykkeen perustamisesta. Ystävyyden puiston lakia laajennettas sopimukseks siihen. Sillon se ois, siinä ois juridinen status, ni sitä ois paljo helpompi markkinoida tommosiin rahalähteisiin. (H4)

Yleensä tää konseptisekamelska on aika mahtava, että me täällä Kalevala-puistossa ni... Tää Kalevala-puisto koostuu paristakymmenestä alueesta. Musta tämä termien ja käsitteiden päällekkäisyys ja moninaisuus, ni sekin on aika hämäävää. [...]Et se nää konseptit tapp...ei ne tappele keskenään, mut niiku mä oon sanonu, ni tämmöselle tavalliselle esim. suomussalmelaiselle se oli aivan liikaa. Päällekkäisiä. (H5)

Jos Vihreää vyöhykettä ei ole virallisesti määritelty, sen nimissäkään ei voida tehdä paljoa, koska se aiheuttaa epäilyjä ja väärinkäsityksiä. Haastateltavat uskovat, että

Vihreää vyöhykettä ei luultavasti vastustettaisi, jos se määriteltäisiin hyvin ja jos se saataisiin esiteltyä virallisesti kaikkien ihmisten tietoisuuteen laajana kokonaisuutena kaikki sen puolet huomioiden. Haastateltavat ovat huomanneet, että ihmisille on joskus saattanut muodostua Vihreästä vyöhykkeestä kovin yksipuolinen kuva. Tieto kaikista Vihreän vyöhykkeen tavoitteista voisi haastateltavien mukaan lisätä kiinnostusta ja myönteisyyttä Vihreään vyöhykkeeseen. Myös Venäjällä voitaisiin saada enemmän aikaan, jos Suomessa Vihreä vyöhyke määriteltäisiin virallisemmin.

Et ehkä kuitenkin kaiken tähän rajan pintaan liittyvän elämisen ja olemisen yhdistämistä ja tiedon jakamista ja tiedon limittämistä, et se on kai yks niitä kulmakiviä, koska asia, josta ei tietä, ni se tavallaan aiheuttaa jonkunlaista ärsytystä ja vastarintaisuutta, mutta kun on tarpeeks tietoa ja pohjaa ja perusteita ni se hyväksytään myös paljon paremmin, ja samaa pätee mun mielestä yhtäläillä molemmiin puolin rajaa. (H2)

Mut et se kääntöpuoli on se, että puhutaan tällasesta Vihreästä vyöhykkeestä ja vähän niiku epämääräisesti, että mikä se on, onko se vaan ne suojelualueet vai onko se jotakin niitten suojelualueitten välissä. Ruetaanko esittää vaatimuksia, että tässä ja tässä ei saa vaikkapa tietä rakentaa, ku tämä on Vihreän vyöhykkeen lähellä, ni silloin minusta ollaan vastenmielisellä maaperällä siinä mielessä, et eihän jos tätä oo niiku virallisesti esitelty, ni sitä silloin asetetaan niiku kunnat, maanomistajat, muut viranomaiset, kaikki niiku hankalaan välikäteen, jos aletaan puhua jostain käsitteestä ikään kuin se olisi, ikään kuin sillä olis legitimizeetti, ikään kuin sillä ois laajempiakin vaikutuksia ku ne suojelualueet, jotka on omassa ihan sovitussa järjestyksessään perustettu. (H5)

Mut siis se, että ku Suomen suojeluratkasut on saatu, ni ne pitäis ehkä tavallaan pistää semmoseen selkeempään suojeluormaattiin ne alueet elikkä osasta perustaa suojelumetsiä, mitkä on saatu Metsähallituksen kanssa neuvoteltua, että ne säilyy. Sitten niistä Suomen puolella olevista ylipäätään hahmotas Green Beltin runko. Se pitäis mun mielestä tehdä jo tän vuoden aikana. Ni ku se on hahmoteltu, ni sitä on sitte jo varsinkin tossa viranomaset hahmotellu, tai ne tukee sitä, ni huomattavasti helpompi keskustella venäläisten kanssa, että mitäs tässä tehdään. (H10)

Ennen virallistamista tai sopimusta Vihreästä vyöhykkeestä pitäisi haastateltavien mielestä käydä enemmän keskustelua ja osallistaa ihmisiä enemmän. Keskustelu on tärkeää, jotta ihmiset kokisivat tullessa kuulluiksi ja että he kokisivat voivansa vaikuttaa. Vihreä vyöhyke pyrkii haastateltavien mukaan sovittamaan monien toimijoiden intressit yhteen, joten senkin takia Vihreän vyöhykkeen kehittymiselle olisi hyvä, jos mahdollisimman moni osallistuisi sen suunnitteluun.

Ni ennen kuin ruetaan tätä vyöhykettä kovasti mainostaa, ni myös sitä, mitä se sitten tarkoittaa, ja se pitäis kaikkien osallisten kans keskustella. Ja minä oletan, että tää on se ympäristöministeriönkin niiku jarrutus, että heillä on kokemus tälläsista hankkeista että rävytetään suojelusuunnitelmat pahemmin osallistamatta ihmisiä, ni siitä ei hyvää seuraa. (H5)

Suojelualueet on suojelualueita ja muut, niiku talousmetsien suojeluinstrumentit on käytössä ja muuta, että ei sais läimäyttää päähän uusilla käsitteillä, ellei niitä oo yhteisesti jossakin prosessissa, olkoon se prosessi kuinka vaikee ja riitanen vaan, mut ne pitäis käydä ne pelisäännöt. Tämä on niiku piilevä uhka minun mielestä. Mä en usko, että luonnonsuojelualueitten perustamista vastaan, siihe ei kukaan sano mitään, ku se käydään tietty prosessi ja se tulos on sellanen, johon kaikki on saanu sanansa sanoo. Et se ei oo tässä se ongelma, mut se, että jos puhutaan yhtenäisestä nauhasta, vihreetä massaa. (H5)

On olemassa monia puoltavia seikkoja sille, että Vihreästä vyöhykkeestä pitäisi saada oma sopimus. Siihen, olisiko juuri Vihreän vyöhykkeen sopimus paras mahdollinen tapa edistää raja-alueen suojelua ja kehitystä, en voi tämän tutkimuksen perusteella vastata. Vihreä vyöhyke näyttäisi kuitenkin olevan tällä hetkellä kokonaisvaltaisin idea suojella raja-alueita. Lisäksi, koska Vihreään vyöhykkeeseen ollaan hyvin tyytyväisiä, eikä muitakaan saman mittakaavan ehdotuksia ole tullut esiin, Vihreä vyöhyke on hyvin varteenotettava malli raja-alueen suojeluun. Myös idean virallistamista kannatetaan. Olisikin hyvin perusteltua solmia Vihreästä vyöhykkeestä oma valtioiden välinen sopimus.

Regimen muodostaminen voisi olla Vihreälle vyöhykkeelle hyödyllinen ratkaisu, koska regimessä on ominaisuuksia, jotka sopivat Vihreän vyöhykkeen luonteeseen. Regimessäkin on kyse yhteisten periaatteiden, sääntöjen ja toimintatapojen löytämisestä eri osapuolten välillä. Regimeissä on myös kyse valtioiden välisistä suhteista. Jos Vihreästä vyöhykkeestä muodostettaisiin regime, se lisäisi tietoisuutta raja-alueesta ja toisi Vihreälle vyöhykkeelle enemmän huomiota. Kun jo nyt yritetään löytää yhteisiä määrittelyjä Vihreään vyöhykkeeseen liittyen, lisäisi regime siitä käytävien neuvottelujen kautta mahdollisuutta lisätä yhtenäisyyttä ja helpottaa käsitteiden määrittelyä.

Yksi suuri regimen mahdollisista vaikutuksista on toimijoiden ajattelutapaan ja käyttäytymiseen vaikuttaminen. Merkittävää regimessä on se, että se tuo esille uusia innovaatioita. Vihreän vyöhykkeen ideaa pitäisi kuitenkin yksinkertaistaa, jotta siitä

saataisiin muodostettua jokin kätevä ratkaisumalli. Onnistunut Vihreän vyöhykkeen regime voisi lisätä ja helpottaa luonnonsuojelua ja luonnonsuojeluyhteistyötä sekä Venäjällä että Suomessa, elävöittää matkailua, helpottaa kahden valtakunnan rajan yli tapahtuvaa kulkemista ja muuta toimintaa sekä ehkä integroida luonnonsuojelua ja yhteiskuntaa lähemmäksi toisiaan.

Regimen muodostuksen myötä informaatiota on enemmän toimijoiden käytettävissä, mikä johtaa siihen, että tieto lisääntyy ja raja-alueen haasteita katsotaan uudesta näkökulmasta. Regime selkeyttää asioita. Tämä on hyödyllistä Vihreän vyöhykkeen kannalta, koska silloin Vihreä vyöhyke määrittäisi tarkemmin ja sen ongelmat, tavoitteet ja keinot tulisivat selkeämmiksi. Regime ilmentää ihmisen ja luonnon välistä suhdetta. Vihreän vyöhykkeen regime määrittäisi, mikä on toivottavaa raja-alueen kehityksessä. Jo nyt on nähtävissä, että eri toimijat määrittelevät keskenään toivottuja ja ei-toivottuja asioita Vihreällä vyöhykkeellä.

5. Loppupäätelmät

Tässä tutkimuksessa olen tutkinut Vihreän vyöhykkeen olemusta ja kehitystä haastatteleamalla ihmisiä, jotka työskentelevät Vihreän vyöhykkeen parissa. Haastatteluja analysoin laadullisin menetelmin käyttäen apuna metaforan, metonymian, kehyksen ja regimen käsitteitä. Haastavinta tutkimuksen edetessä oli löytää uusia näkökulmia ja piirteitä Vihreästä vyöhykkeestä, koska aineistosta tuli esille paljon jo ennestään tunnettuja ja tutkittuja asioita. Kuitenkin huolellisen tarkastelun ja edellä mainittujen teoreettisten käsitteiden valossa Vihreästä vyöhykkeestä paljastui uudenlaisia ominaisuuksia ja mahdollisuuksia, joita ei ole aikaisemmin tutkittu. Tutkimukseni myötä Vihreän vyöhykkeen luonne ja tavat suojella ympäristöä täsmentyivät tarkemmin. Esille tulleet Vihreän vyöhykkeen piirteet ja tavat voivat olla hyödyksi raja-alueen suojelun ja kehityksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulevaisuudessa.

Vihreä vyöhyke näyttää ideana olevan hyvin positiivinen asia. Sitä halutaan viedä eteenpäin, ja seuraava Vihreän vyöhykkeen askel voisikin olla sen virallinen määrittely ja sopimus. Jo nyt on nähtävissä Vihreä vyöhyke -idean myönteisiä vaikutuksia. Raja-alueet ja Suomen ja Venäjän yhteistyö on saanut huomiota laajasti. Vihreän vyöhykkeen kautta on luotu uudenlaista luonnonsuojeluyhteistyötä ja toimintamalleja arvokkaiden luontokohteiden säilyttämiseksi. Juuri yhteistyö on Vihreän vyöhykkeen yksi avainsanoista. Yhteistyössä etsitään yhteisiä käsitteitä, menetelmiä, ratkaisumalleja, tutkimus-, toiminta- ja ajattelutapoja sekä yhteistä ongelmanmäärittelyä.

On mielenkiintoista, että hankeidealla, josta ei ole virallista sopimusta, voidaan edistää monella tapaa luonnonsuojelua ja raja-alueiden kehitystä. Vihreä vyöhyke toimii monien muiden hankkeiden promoottorina. Vihreä vyöhyke -käsite on omaksuttu hyvin, koska sen mukaisia ajattelutapoja ja toimintamalleja kehitetään ja viedään eteenpäin koko ajan ja niiden mukaan myös toimitaan. Vihreä vyöhyke -idea elää voimakkaana, koska sillä on taipumus vahvistaa itseään sen herättämällä positiivisilla mielikuvilla ja siihen liittyvien toimintojen onnistumisella. Vihreä

vyöhyke on siis onnistunut metafora, joka herättää huomiota ja kerää huomion oikeaan paikkaan.

Metaforana Vihreä vyöhyke liittää Suomen ja Venäjän luonnonsuojelun yhteen siten, että metsiä tulee suojella nimenomaan vyöhykkeenä kahden valtion keskinäisessä yhteistyössä. Vihreä vyöhyke -termi on hyvin poliittinen. Suomen ja Venäjän rajan läheiset suojelualueet eivät ole vain yksittäisiä alueita, vaan niillä on merkitystä juuri kokonaisuutena, vyöhykkeenä. Vihreän vyöhykkeen kautta luonnon hyvinvoinnin turvaaminen tulee kansainväliseksi poliittiseksi asiaksi. Vihreällä vyöhykkeellä liitetään myös Suomen ja Venäjän rajametsät suurempaan kokonaisuuteen. Vihreä vyöhyke -termi tuo selvemmin esille sen, miten tärkeitä raja-alueen metsät ovat koko maailman mittakaavassa, koska ne ovat harvinaisia ja merkittävässä asemassa jopa ilmastonmuutoksen torjumisessa. Samalla rajametsämme liitetään osaksi koko Euroopan luonnon hyvinvointia. Vihreä vyöhyke -käsite korostaa, että toisistaan erillään olevilla suojelualueilla on jotain yhteistä ja niillä on merkitystä toisilleen.

Metaforan ja metonymian käsitteet selittävät osaltaan sitä, miksi Vihreä vyöhyke nähdään niin positiivisena asiana. Tämän hetkinen positiivisuus Vihreästä vyöhykkeestä liittyy siihen, että se on metafora, joka kuvaa raja-aluetta myönteisellä ja valoisalla tavalla. Se on myös metonymia, joka korostaa Vihreää vyöhykettä vyöhykkeenä ja kokonaisuutena, mutta joka jättää sen epäkohdat, kuten alueiden pienuuden ja hajanaisuuden tai yhtenäisyyden puutteen, vähemmälle huomiolle. Vihreä vyöhyke saa ihmiset ajattelemaan raja-aluetta kokonaisuutena, jossa kaikki otetaan huomioon ja joka onnistuu tyydyttämään monen toimijan tarpeita. Vihreän vyöhykkeen metonymia edustaa kokonaisuutta ja yhtenäisyyttä metsäalueiden, mutta myös eri toimijoiden kesken.

Vihreä vyöhyke voidaan nähdä myös siksi niin positiivisessa valossa, koska se on vielä ideatasolla. Siitä ei ole vielä käyty yhteiskunnallista keskustelua kokonaisuutena, omana hankkeenaan. Haastateltavani työskentelivät Vihreän vyöhykkeen parissa ja he olivat kovin motivoituneita työstämään sitä eteenpäin. Voi olla, että kun Vihreästä vyöhykkeestä ryhdytään puhumaan valtiollisella tasolla, ja kun siitä keskustellaan laajemmin koko yhteiskunnassa, eri näkökantoja tulee ilmi ja erimielisyyksiäkin löytyy. Voi myös olla, että Vihreä vyöhyke on luonteeltaan

erilainen moneen muuhun ympäristönsuojeluhankkeeseen verrattuna. Ehkä siitä ei tulla käymään suuria kamppailuja.

Metaforan ja metonymian antama positiivinen kuva Vihreästä vyöhykkeestä saa ihmiset tarkastelemaan Vihreää vyöhykettä myönteisessä valossa. Kun Vihreää vyöhykettä katsoo positiivisten kehysten läpi, korostuu siinä aina uusia hyviä puolia. Vihreän vyöhykkeen positiiviset kehukset vahvistavat itseään koko ajan luoden Vihreälle vyöhykkeelle edullista käsitteistöä, joka taas ohjaa ajattelemaan Vihreää vyöhykettä myönteisesti.

Aidolta tuntuva huoli ja halu tehdä työtä raja-alueen harvinaisten metsien ja hyvin säilyneiden metsien hyväksi pitää yllä Vihreä vyöhyke -idea. Myös positiiviset kokemukset Vihreään vyöhykkeeseen liittyvistä toimista ja yhteistyöstä antavat motivaatiota idean eteenpäin viemiselle. Vihreä vyöhyke -termin myönteiset mielikuvat saavat ihmiset myös uskomaan sen tarpeellisuuteen. Termin herättämät positiiviset ajatukset tekevät Vihreän vyöhykkeen toteuttamisen mielekkääksi. Vihreän vyöhykkeen puolesta toimii jo nyt monia eri tahoja, mikä myös osaltaan edistää sitä. Mitä enemmän Vihreän vyöhykkeen parissa toimitaan monella taholla, sitä enemmän se luonnollisesti kehittyy ja saa voimaa mennä eteenpäin. Vihreän vyöhykkeen metafora vaikuttaa ihmisten tapaan tulkita raja-alueen luontoa niin, että se nähdään arvokkaana ja suojelunarvoisena.

Vihreän vyöhykkeen kehukset haastavat perinteisempää tapaa katsoa luonnonsuojelun, paikallisten ihmisten, kulttuurin säilyttämisen ja aluekehityksen keskinäistä suhdetta. Vihreän vyöhykkeen metafora on ainakin yrittänyt lähentää ympäristön tilaan vaikuttavia tekijöitä niin, ettei se ole keskittynyt vain yksittäisten metsäalueiden luonnonsuojeluun, vaan yrittää etsiä yhteisiä käsitteitä esimerkiksi luonnonsuojeluun ja paikallisten asukkaiden elinkeinojen kehittämiseen. Kuitenkin joidenkin korvaan Vihreä vyöhyke -termi saattaa kalskahtaa liikaa pelkältä luonnonsuojeluprojektilta. Tämä voi herättää vastustusta, kun pelkona on, että Vihreässä vyöhykkeessä suojellaan luontoa hinnalla millä hyvänsä. Siksi Vihreä vyöhyke kaipaa vielä enemmän sen kaikkien puolien esille tuomista, ja jotain keinoa, jolla ihmiset saadaan ajattelemaan Vihreää vyöhykettä monien toimijoiden yhteistyönä.

Erityisen onnistunutta Vihreän vyöhykkeen kehityksen kannalta on hyvät henkilösuhteet, jotka vallitsevat suomalaisten ja venäläisten Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevien välillä. Etenkin puistoparien yhteistyö on erinomaista. Puistoparit ovat ainutlaatuinen yhteistyömalli, jota kannattaa viedä ja soveltaa myös muissa maissa. Ideana koko Euroopan laajuinen Green Belt olisi erinomainen, mutta siihen on vielä matkaa. Näyttää siltä, että eri maat katsovat Euroopan raja-alueiden rautaesiripun mukanaan tuomia arvokkaita metsäalueita eri kehyksistä. Jotta Vihreä vyöhyke toteutuisi Jäämereltä Välimerelle, täytyy käytössä olla kaikille yhteiset ongelmanmäärittelyt, käsitteet ja toimintatavat, joita tällä hetkellä ei vaikuta olevan.

Vihreän vyöhykkeen ideaa viedään koko ajan eteenpäin. Vihreän vyöhykkeen mukaisia malleja sisällytetään raja-alueita koskevaan toimintaan. Se on jatkuvasti mukana raja-alueen ympäristöä koskevissa puheissa ja toimissa. Vihreän vyöhykkeen metaforan ja metonymian avulla on rakennettu todellisuutta raja-alueesta ja siitä, miten siellä tulisi toimia. Muodostuneita käsityksiä ei helposti aseteta kyseenalaisiksi. Voidaankin ajatella, että Vihreässä vyöhykkeessä on kyse uudelleenkehystämisestä. Raja-aluetta katsotaan Vihreän vyöhykkeen myötä kokonaisuutena. Tämä kokonaisuus koostuu Venäjän ja Suomen rajanläheisistä arvokkaista metsäalueista, jo perustetuista ja suunnitteilla olevista suojelualueista, puistopareista, paikallisista ihmisistä, paikallisesta taloudesta ja kulttuurista, matkailusta, monen tason yhteistyöstä ja tutkimuksesta. Nämä kaikki osat huomioon ottaen Vihreän vyöhykkeen myötä on mahdollista katsoa tilannetta uudeltaisesta näkökulmasta, uusista kehyksistä. Tämä saattaa ajan kuluessa tuottaa raja-alueen kehityksen ja suojelun kannalta parempia toimintamalleja ja ratkaisuja.

Jotta Vihreä vyöhyke voisi kehittyä omana itsenään, sen pitäisi löytää oma ja uusi tapansa käsitellä asioita. Vihreän vyöhykkeen on pakko etsiä uusia toimintamalleja, koska se on uuden edessä. Se ei voi ottaa muualta mallia, koska tilanne rajalla on ainutlaatuinen. Vihreä vyöhyke voi tuoda raja-alueen suojeluun ja kehitykseen uusia ongelmanmäärittelyjä. Jo nyt voi nähdä, että Vihreä vyöhyke uudelleenkehystää joitain asioita. Myös konkreettiset Vihreän vyöhykkeen alla tapahtuvat yhteistyöhankkeet kehystävät Vihreää vyöhykettä. Uudelleenkehystäminen voi johtaa toivottuihin tuloksiin ja myös uuden hallintatavan syntyyn, esimerkiksi regimen muodostukseen.

Kehykset auttavat jäsentämään Vihreään vyöhykkeeseen kuuluvia asioita. Vihreän vyöhykkeen tarpeellisuus, tavoitteet ja keinot tulevat vähitellen yhä useamman ihmisen puheisiin, mistä ne siirtyvät käytäntöön ja toimintaan. Näin Vihreä vyöhyke vahvistaa itseään jatkuvasti. Vihreän vyöhykkeen kehysten kautta raja-alueen tilanteille annetaan uusia merkityksiä. Vihreän vyöhykkeen kohdalla on kyse juuri uudelleenkehystämisestä, koska määrittelyt ovat vielä kesken ja niitä etsitään parhaillaan. Tässä prosessissa luodaan nimenomaan yhteisiä käsitteitä ja määrittelyjä, joiden pohjalta toimitaan. Meneillään oleva uudelleenkehystämisen on hyvin merkityksellistä, koska muodostuvat kehykset kiinnittävät huomion tiettyyn asiaan Vihreään vyöhykkeeseen liittyen. Niiden läpi tullaan katsomaan raja-alueen kehityksen ja luonnonsuojelu tilannetta vielä pitkään. Toiminta, joka tapahtuu Vihreän vyöhykkeen parissa, tulee perustumaan näiden uusien kehysten varaan. Uudelleenkehystämisen Vihreän vyöhykkeen kohdalla on myös sikäli merkittävää, että siinä luodaan yhtenäisyyttä eri toimijoiden välille.

Vihreä vyöhyke -termin kautta tullaan luoneeksi todellisuutta, jossa raja-alueella nähdään olevan vyöhykemäisesti suojelualueita, vaikka suojelualueiden harva helminauha olisi kuvaavampi nimitys. Monet haastateltavat sanoivat, että Vihreällä vyöhykkeellä kaikki mahdolliset alueet on jo suojeltu, lisää suojelualueita ei ole mahdollista enää perustaa. Uudet suojelukohde löytyvät tulevaisuudessa Venäjältä. Tämä on siinä mielessä yllättävää, että Suomen puolen suojelualueet ovat erittäin pieniä harvakseltaan olevia alueita verrattuna Venäjän suojelualueisiin. Vihreän vyöhykkeen kohdalla tähän asianlaitaan kuitenkin tyydytään, eikä sitä nähdä ongelmana.

Toimiminen rajalla Vihreän vyöhykkeen nimissä saattaa aiheuttaa ongelmia. Se voi herättää epäilyksiä ja väärinkäsityksiä. Tämän takia olisi hyvä, jos Vihreä vyöhyke, sen tavoitteet ja strategiat määriteltäisiin yleisesti ottaen määrittelyyn osalliseksi mahdollisimman monta toimijaa. Valtion virkamiesten pitäisi myös ottaa Vihreä vyöhyke neuvottelulistalle. Tähän ei kuitenkaan aika ole vielä kypsä. Yhteiskunta tarvitsee vielä aikaa ollakseen valmis vastaanottamaan uusia laajoja luonnonsuojeluhankkeita. Vihreä vyöhyke näyttää kuitenkin luoneen hyviä lähtökohtia raja-alueen kehitykselle ja suojelulle.

Vihreä vyöhyke ei vielä ole regime, mutta sillä on hyvät mahdollisuudet muodostua sellaiseksi, jos sen nykyisiä ominaisuuksia katsoo. Seuraavat pohdintani perustuvat jaksossa 3.6. esittämiini käsitteellisiin tarkasteluihin ja lähteisiin, joita en kuitenkaan enää tässä yhteydessä toista. Tarkoitukseni on nyt ideoida ja pohtia Vihreän vyöhykkeen ja regimen suhdetta yleisluontoisemmin.

Regimeillä yleisesti on sellaisia piirteitä ja vaikutuksia, jotka saattaisivat vahvistaa Vihreää vyöhykettä. Regimen mahdollisia vaikutuksia Vihreään vyöhykkeeseen voidaan arvioida sen perusteella, miten se vaikuttaisi jo olemassa oleviin instituutioihin ja mitä Vihreä vyöhyke omana kokonaisuutenaan on tähän mennessä saanut aikaan. Onko Vihreällä vyöhykkeellä päästy lähemmäksi raja-alueen suojelun tavoitteita? Ainakaan uusia suojelusopimuksia ei Venäjällä ole saatu aikaan. Myöskään kaikkia pelisääntöjä ei ole vielä saatu sovittua. Kuitenkin Vihreä vyöhyke on vaikuttanut ihmisten ajatuksiin ja mielipiteisiin sekä käyttäytymiseen, mikä on regimen muodostumisessa ja toiminnassa tärkeää. Vihreä vyöhyke myös muokkaa ihmisten suhdetta luontoon ja antaa sille uusia merkityksiä. Regimen muodostaminen vahvistaisi ja toisi uutta luonnon ja ihmisen suhteen määrittelyyn. Sen perusteella, mikä vaikutus Vihreällä vyöhykkeellä on ihmisten ja luonnon suhteen muokkaamisessa, Vihreä vyöhyke voisi hyvinkin toimia regimenä.

Entä onko Vihreä vyöhyke onnistunut hallinnoimaan raja-alueen ongelmia paremmin? Ainakin haastateltavien mielestä Vihreällä vyöhykkeellä on positiivisia vaikutuksia ongelmallisiin asioihin, ja vyöhyke edistää raja-alueen luonnonsuojeluun liittyvien ongelmien ratkaisua. Regimen muodostuksessa merkittävässä osassa ovat eivalttiolliset toimijat. Tässä mielessä tutkimukseni kannalta on hyvä, että haastattelin monia paikallisen tason toimijoita, vaikka suurin osa olikin töissä valtion laitoksessa. Tutkimuksessani tulee esille, että Vihreä vyöhyke menee eteenpäin, vaikka kansallisella tasolla Vihreästä vyöhykkeestä ei olekaan neuvoteltu. Kuitenkin joidenkin ongelmien hallinta, kuten suojelualueiden perustamispäätösten odottelu, ei ole vielä kovin tehokasta. Törmäyskurssilla ovat vielä ainakin venäläinen ja suomalainen ympäristönhallintatapa. Yhteiskuntaamme saattaa vaivata myös uskon puute siitä, että luonnonsuojeluhanke voisi olla hyödyllinen sekä luonnolle että ihmisille. Uskomus, että Vihreänkin vyöhykkeen kohdalla luonnonsuojelusta tulisi

kärsimään paikalliset asukkaat ja monet elinkeinot, rajoittaa Vihreän vyöhykkeen kehitystä.

Toteutuessaan Vihreän vyöhykkeen regime todennäköisesti vaikuttaisi vahvasti ihmisten ajattelutapoihin ja käyttäytymiseen. Se myös vahvistaisi ja muuttaisi toimijoiden rooleja. Regimen myötä raja-alueen ongelmien hallinta voisi muuttua tehokkaammaksi monien toimijoiden yhteistoiminnaksi, jossa Venäjän hallinnolliset ongelmat ja asioiden hidas eteneminen ei olisi niin häiritsevää. Regimen muodostamiseen johtavien neuvottelujen kautta asiat tulisivat määriteltyä yhteisesti, kaikki kokisivat tulleensa kuulluiksi, ongelmanmäärittely helpottuisi sekä uusia ideoita ja toimintamalleja syntyisi. Luonnonsuojelujärjestöjen rooli todennäköisesti kasvaisi, mikä olisi Vihreän vyöhykkeen kannalta ainakin tähänastisten kokemusten mukaan hyvä. Regimen avulla valtaa voidaan ohjata valtiolta järjestöille ja muille toimijoille.

Vihreän vyöhykkeen regimen muodostumisen ja toiminnan kannalta monien eri toimijoiden merkitystä pitäisi lisätä Vihreän vyöhykkeen toiminnassa. Vihreän vyöhykkeen kehittymisen kannalta on oleellista määritellä tarkemmin, mitä pidetään toivottavana ja mitä ei. Regimen muodostaminen vahvistaisi huomattavasti Vihreää vyöhykettä poliittisesti, mikä olisi hyvin tärkeää, koska juuri poliittinen tahto puuttuu tällä hetkellä. Regimen myötä myös yhteistyö vahvistuisi toimijoiden tullessa tasa-arvoisemmiksi. Regime toisi pehmeämpiä keinoja raja-alueen suojeluun tiukan säädösten noudattamisen sijaan.

Jos Vihreästä vyöhykkeestä muodostettaisiin onnistunut regime, suojelualueiden perustaminen todennäköisesti nopeutuisi. Myös yhteistyön toteuttaminen ja kehittäminen helpottuisi. Tiedon lisääntymisen myötä toiminta Vihreän vyöhykkeen alueiden hyväksi tehostuisi tuoden mukanaan uusia toimijoita. Huomion ja julkisuuden lisääntymisen myötä syntyisi uusia ideoita ja toiminta levittäytyisi laajemmallekin. Esimerkiksi lähialueiden kaupungit voisivat olla vahvemmin mukana Vihreään vyöhykkeeseen liittyvässä yhteistyössä.

Regime voisi tuoda konkreettista hyötyä Vihreän vyöhykkeen yhteistyöhön rajan ylityksen helpottumisena. Tiedon lisääntymisen kautta myös esimerkiksi uudet

vaihtoehtoiset elinkeinot rajalla voisivat lisääntyä. Regimen luodessa yhteisymmärrystä hyväksyttävänä pidetyistä asioista raja-alueen metsien hakkuut voisivat vähetä ja niiden tilalle kehittyisi uusia tapoja hyötyä rajametsistä. Kuten tässä tutkimuksessa tulee ilmi, raja-alueella nähdään olevan monia muitakin kehitysvaihtoehtoja metsätalouden lisäksi. Mahdollinen regime ei hyödyttäisi vain luonnonsuojelua, vaan monien vaikutustensa kautta Venäjän ja Suomen yhteistyö monella eri alalla tehostuisi ja helpottuisi. Luonnonsuojelun edistämisen ohella Vihreän vyöhykkeen regimellä olisi paljon sivuvaikutuksia. Raja-alueen luonnonsuojelu vaatii paikallisten olojen huomioimista ja kehittämistä. Siitä syystä paikalliset elinkeinomahdollisuudet paranisivat väistämättä. Väestö hyötyisi Vihreän vyöhykkeen regimestä niin, että elinolot paranisivat, koulutus lisääntyisi ja infrastruktuuri Venäjän puolella parantuisi.

Vihreän vyöhykkeen regimen vaikutukset ulottuisivat siis paljon laajemmalle kuin rajametsien suojeluun. Tiedon ja kokemuksen karttuessa hyviä toimintamalleja voidaan viedä muihin luonnonsuojeluhankkeisiin. Regimen myötä muut luonnonsuojelulliset asiat metsiensuojelun lisäksi nousisivat esiin. Esimerkiksi kesämökkien tai metsäautoteiden ympäristövaikutuksiin rajalla kiinnitettäisiin todennäköisesti enemmän huomiota. Yrittäjyys lisääntyisi myös regimen myötä, koska elinkeinonharjoittamismahdollisuudet rajalla muuttuisivat ja ehkä lisääntyisivät.

On mahdollista, että haastateltavat haluavat ajatella Vihreästä vyöhykkeestä pelkkää hyvää, eivätkä itse näe suurempia ongelmia Vihreän vyöhykkeen kohdalla, vaikka niitä olisikin. Olisi mielenkiintoista haastatella lisää henkilöitä Vihreään vyöhykkeeseen liittyen, jotka edustaisivat mahdollisimman monia intressitahoja, kuten matkailuyrittäjiä, metsätalouden toimijoita ja paikallisia asukkaita. Venäläisiä olisi myös mielenkiintoista haastatella.

Tutkimukseni on kuvaus Vihreän vyöhykkeen nykytilanteesta, millaisena se elää sen parissa työskentelevien ihmisten mielissä. Mielestäni tutkimukseni on siinä mielessä tärkeä, että se antaa viitteitä siitä, minne Vihreä vyöhyke -idea on menossa ja mitä siitä tällä hetkellä ajatellaan. Näitä ajatuksia toteutetaan koko ajan, mutta vaikutukset saattavat näkyä vasta myöhemmin. Tutkimukseni myös kokoaa monen eri Vihreän vyöhykkeen parissa työskentelevän ihmisen mielipiteet ja näkemykset yhteen.

Vihreä vyöhyke vaikuttaa voimakkaalta ja hyvältä idealta. Mikä tulee olemaan Vihreän vyöhykkeen seuraava askel? Regimen muodostaminen olisi yksi vaihtoehto, mutta voi myös olla, että Vihreä vyöhyke ottaa jonkin ihan toisen suunnan. Kuka tai mikä olisi Vihreän vyöhykkeen tehokkain eteenpäin viejä? Onko yhteiskunnallinen kypsyminen avaintekijä, vai tuleeko Vihreän vyöhykkeen idea hiipumaan jonkin muun esteen vuoksi? Ja kuinka kauan Vihreä vyöhyke jaksaa ideana elää? Jos sopimuksesta alettaisiin neuvotella, kävisikö niin, että uudet määrittelykamppailut ja kädenväännöt pilaisivat Vihreän vyöhykkeen alkuperäisen idean? Näihin kysymyksiin saamme varmasti pian vastauksen. Varmaa kuitenkin tällä hetkellä on, että Vihreä vyöhyke -idea voi hyvin ja menee eteenpäin koko ajan luoden uutta ja kutoen yhteistyön verkkoaan.

Lähteet

Alasuutari, P. 1993. Laadullinen tutkimus. Vastapaino. Tampere.

Aro, J. 1999. Sosiologia ja kielenkäyttö. Retoriikka, narratiivi, metafora. Tampereen yliopisto. Tampere.

Butorin, A. 2004. The Green Belt of Fennoscandia, Russia. Preparation of the nomination to the World Heritage List. Final Report.

Fiske, J. 1998. Merkkien kieli. Johdatus viestinnän tutkimiseen. Vastapaino. Tampere.

Goffman, E. 1986. Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience. The Maple Press. York. Pennsylvania.

Haapala, H. 1998. Karjalan tasavallan metsien suojelun kansallisia ja kansainvälisiä erikoisuuksia: retoriikka-analyysi Karjalan metsiä koskevasta keskustelusta. Pro gradu-tutkielma. Tampere.

Haapala, H., Hemmi, R., Keinonen, E., Lindholm, T. & Telkänranta H. (toim.) 2003. Suomen ja Venäjän luonnonsuojeluyhteistyö. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristökeskus.

Haila, Y. 2005. Kurssin YPS5 aineisto. Kevät 2005.

Harvilahti, L., Kalliokoski, J., Nikanne, U. & Onikki, T. (toim.) 1992. Metafora. Ikkuna kieleen, mieleen ja kulttuuriin. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Heininen L., Käkönen J., Nokkala A. & Tennberg M. 2000. Avaamaton mahdollisuus. Pohjoisen ulottuvuuden näköaloja. Hakapaino. Helsinki.

Hokkanen, T. 2000. Ympäristöjärjestöt ja kansainvälinen metsäteollisuus kiistakumppaneina Karjalan tasavallassa. Pelinappulana Pääjärven metsätyökylä ja Green Belt-suojelualueet. Pro gradu –tutkielma. Joensuun yliopisto.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen E. 1993. Diskurssianalyysin aakkoset. Vastapaino. Tampere.

Kaisti, H. 1996. Ongelmajätekauppaa säätelevän Baselin sopimuksen muodostus ja muutos. Rakenteen ja toimijoiden keskinäisvaikutus regimemuutoksessa. Pro gradu-tutkielma. Poliitiikan tutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto.

Karivalo, L. 2004. Green Belt -tarua vai totta? Metsähallitus. Luonnonsuojelun keskusyksikkö.

Kempainen, S. 2000. Kiista Itä-Fennoskandian vihreästä aarteesta. Metsä- ja luonnonsuojelukeskustelua Karjalan tasavallassa vuonna 1998. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Killingsworth, M.J. & Palmer, J. S. 1992. Ecospeak. Rhetoric and Environmental Politics in America. Carbondale; Southern Illinois University Press.

von Kleinn, E. 1998. Planning and Geoecological Assessment for a World Heritage Site Nomination in the Green Belt of Fennoskandia. Institut für Geographie und Geoökologie. Universität Karlsruhe.

Laws, D. & Rein, M. (2003). Reframing Practice. Kirjassa Hajer, M.A., & Wagenaar, H. (toim.) 2003. Deliberative Policy Analysis. Understanding Governance in the Network Society. Cambridge University Press.

Lindholm, T. & Keinonen, E. (toim.) 2004. Habitat Contact Forum in Kuhmo 2003. Proceedings of the 3rd Meeting of the International Contact Forum on Habitat Conservation in the Barents Region. Suomen ympäristökeskus. Helsinki.

Morozova, T., Gurova, S., Kozyreva, G., Kulakova, L., Haapala, H. 2001. Socio-Economic Assessment about the Establishment of New National Parks in Karelia. Petrozavodsk-Helsinki.

Oksanen, A. 2003. Paikallisuuden ja kansainvälisyyden kohtaaminen luonnonsuojelussa. Tapaustutkimuksena Natura 2000-ympäristökonflikti Lounais-Suomessa. Turun yliopisto.

Peltonen, L. 2006 (painossa). Fluids on the Move. An Analogical Account of Environmental Mobilization. Teoksessa Haila, Y. & Dyke, C. (toim.) How Nature Speaks. The Dynamics of the Human Ecological Condition. Duke University Press.

Rannikko, P. & Schuurman, N. (toim.) 1997. Elämisen taika taigalla. Ihminen ja luonto Pohjois-Karjalan biosfäärialueella. Karjalan tutkimuslaitos. Joensuun yliopisto.

Riessman, C. K. 1993. Narrative Analysis. Newbury Park. Sage.

Ruuhijärvi, R. 1997. Yhteistyö luonnonsuojelun edistämiseksi Luoteis-Venäjällä. Ympäristö ja terveystiedote 3-4/97. Sivut 40-43.

Silfverberg, P. & Alhojärvi, P. 2004. Finnish-Russian Development Programme on Sustainable Forest Management and Conservation of Biodiversity in North-West Russia. Evaluation of the Nature Conservation Component. Evaluation Report. Ministry of the Environment. Planpoint Oy and Silvicultura Oy.

Väliaverron, E. 1996. Ympäristöuhkan anatomia. Vastapaino. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Young, O. R. & Osherenko, G. (toim.) 1993. Polar Politics. Creating International Environmental Regimes. Cornell University Press. Ithaca.

Young, O. R. 1997. Global Governance. Drawing Insights from the Environmental Experience. Cambridge. MIT Press.

Young, O. R. 1999. Governance in World Affairs. Ithaca (N.Y) London. Cornell University Press.

Åkerman, M. 2000. Kuinka ekologia ja ekonomia yhdistetään. Luonnon pääoma tiedollisena ja poliittisena metaforana ekologis-taloudellisessa keskustelussa. Tampere.

Elektroniset lähteet

Finpron kotisivut. (<http://www.finpro.fi/page.asp?Section=165&Item=22042>). Luettu 12.4.2005.

Euroopan unionin portaali.

(http://europa.eu.int/comm/external_relations/north_dim/conf/formin2/intreg_tac_fi.pdf). Luettu 12.4.2005.

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko

Taustakysymykset

- (nimi)
- (ikä)
- ammatti, työpaikka
- miten on/ollut tekemisissä raja-alueen suojelun ja kehittämisen kanssa ja kuinka kauan, missä, mikä puistopari

Historia

- kuvailisitteko raja-alueen suojelun ja kehittämisen syntyä aikoja niin pitkältä kuin muistatte
 - mistä tarpeesta lähti, mikä herätti suojeluun
 - mitkä olivat suurimmat saavutukset
 - mitkä seikat edesauttoivat suojelua
 - mikä on ollut ongelmallista
- kuvailisitteko Vihreän vyöhykkeen historiaa
 - mistä lähti idea Vihreään vyöhykkeeseen
 - miten sitä lähdettiin viemään eteenpäin, mikä sitä vei eteenpäin
 - mitkä olivat sen tuomat edistysaskeleet raja-alueen suojeluun
 - olisiko Vihreää vyöhykettä voinut/kannattanut alkaa kehittää jotenkin toisin
 - mitä uutta Vihreä vyöhyke toi raja-alueen suojeluun

Nykypäivä

- kuvailisitteko raja-alueen luonnonsuojelua nykyään
 - millainen on raja-alueen luonnon ja kehityksen tila
 - mikä merkitys/rooli kansainvälisillä sopimuksilla on raja-alueen kehittämisessä ja suojelussa
 - millainen kansainvälinen yhteistyö olisi hedelmällistä raja-alueen luonnonsuojelussa
- kertoisitteko, mitä Vihreä vyöhyke on nykyään
 - mitä se tarkoittaa ideana
 - mikä merkitys Vihreällä vyöhykkeellä on raja-alueen suojelussa, mitä uutta se tuo siihen
 - miten Vihreä vyöhyke näkyy konkreettisesti raja-alueen suojelussa
 - mitkä ovat Vihreän vyöhykkeen tärkeimmät tavoitteet raja-alueen suojelussa, miten ne yhdistyvät Vihreässä vyöhykkeessä
 - kuinka suuri merkitys tutkimustyöllä ja koulutuksella on
 - miten Vihreä vyöhyke vaikuttaa paikallisten asukkaiden elämään

- mikä merkitys paikallisella kulttuurilla on Vihreän vyöhykkeen suunnittelussa ja toteutuksessa
- millainen vaikutus Vihreällä vyöhykkeellä on alueen talouteen, paikallisiin ihmisiin ja heidän toimeentuloonsa - miten Vihreä vyöhyke toteutuu/toimii käytännössä
- mikä merkitys puistopareilla on, miten ne vastaavat Vihreän vyöhykkeen tavoitteisiin
- miten puistoparit ovat toimineet ja onnistuneet
- miten Vihreä vyöhyke otetaan huomioon valtiollisella tasolla
- miten kansainvälisyys näkyy ja vaikuttaa Vihreässä vyöhykkeessä
- mitä uutta Vihreä vyöhyke tuo kansainväliseen luonnonsuojeluyhteistyöhön
- millainen suhde raja-alueita koskevilla kansainvälisillä suojelusopimuksilla on Vihreään vyöhykkeeseen
- kuinka suomalais-venäläinen yhteistyö on sujunut
- mikä on Suomen/Venäjän rooli Vihreässä vyöhykkeessä
- miten Suomen ja Venäjän käsitykset ja toimintatavat eroavat toisistaan
- mitä Vihreällä vyöhykkeellä on saavutettu
- mitkä ovat Vihreän vyöhykkeen vahvuudet/heikkoudet
- mikä on Vihreän vyöhykkeen ”kantava voima”, mikä tai ketkä sitä vievät eteenpäin

Tulevaisuus

- millaisena näette raja-alueen kehittämisen ja suojelun tulevaisuuden
 - millainen raja-alueen luonnon ja kehityksen tila tulee olemaan tulevaisuudessa
 - miten raja-alueita kannattaisi suojella ja kehittää
 - mitä Vihreä vyöhyke tulee olemaan raja-alueen suojelussa
- millaisena näette Vihreän vyöhykkeen tulevaisuuden
 - miten Vihreä vyöhyke tulee kehittymään tulevaisuudessa
 - mitkä edellytykset Vihreällä vyöhykkeellä on tulla täysimittaiseksi luonnonsuojeluhankkeeksi
 - tulisiko puistopareja rakentaa lisää vai olisiko joku muu suojelukeino parempi
 - millaisten konkreettisten toimien kautta Vihreän vyöhykkeen tavoitteet saavutettaisiin parhaiten
 - kuka tai mikä edistäisi parhaiten Vihreän vyöhykkeen tavoitteiden saavuttamista

Muuta

- onko jotain lisättävää, mitä muuta haluaisitte sanoa, mitä jäi kysymättä
- saako henkilöllisyys tulla ilmi

Liite 2: Haastatellut henkilöt

Projektipäällikkö Riitta Hemmi, Kestävän metsätalouden ja luonnon monimuotoisuuden suojelun kehittämisohjelma, Suomen ympäristökeskus, Helsinki

Aluepäällikkö Matti Hovi, Pohjanmaa-Kainuu luontopalvelut, Metsähallitus, Kuusamo

Projektipäällikkö Kerttu Härkönen, Kalevala –puisto, Metsähallitus, Suomussalmi

Erikoissuunnittelija Lassi Karivalo, Luontopalveluiden keskusyksikössä kansainvälisen yhteistyön kehittäminen, Metsähallitus, Vantaa

Erikoissuunnittelija Eeva Pulkkinen, Pohjanmaa-Kainuun luontopalvelut, Metsähallitus, Kuhmo

Tutkimuspäällikkö Hannu Luotonen, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Joensuu

Erikoissuunnittelija Ari Meriruoko, Pohjanmaa-Kainuu luontopalvelut, Metsähallitus, Kuhmo

Erikoissuunnittelija Hannu Ormio, Etelä-Suomen luontopalvelut, Metsähallitus, Vantaa

Neuvotteleva virkamies Martti Poutanen, Suomen ja Venäjän ympäristöyhteistyö, Kansainvälisten asiain yksikkö, Ympäristöministeriö, Helsinki

Professori Rauno Ruuhijärvi, eläkkeellä, toiminut mm. puheenjohtajana suomalais-venäläisessä luonnonsuojelutyöryhmässä

Erikoissuunnittelija Matti Tapaninen, Pohjanmaa-Kainuu luontopalvelut, Metsähallitus, Kuusamo

Venäjä-koordinaattori Olli Turunen, Luontoliitto, Helsinki

Liite 3: Kartta Vihreän vyöhykkeen alueista

